។ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

ខុទ្ទកនិកាយេ

បេតវត្ថុបាឡិ

១. ឧរគវគ្គោ

១. ខេត្តូបមបេតវត្ថុ

១. “ខេត្តូបមា អរហន្តោ, ទាយកា កស្សកូបមា;
ពីជូបមំ ទេយ្យធម្មំ, ឯត្តោ និព្ពត្តតេ ផលំ។

២. “ឯតំ ពីជំ កសិ ខេត្តំ, បេតានំ ទាយកស្ស ច;
តំ បេតា បរិភុញ្ជន្តិ, ទាតា បុញ្ញេន វឌ្ឍតិ។

៣. “ឥធេវ កុសលំ កត្វា, បេតេ ច បដិបូជិយ;
សគ្គញ្ច កមតិ [គមតិ (ក.)] ដ្ឋានំ, កម្មំ កត្វាន ភទ្ទក”ន្តិ។

ខេត្តូបមបេតវត្ថុ បឋមំ។

២. សូករមុខបេតវត្ថុ

៤. “កាយោ តេ សព្ពសោវណ្ណោ, សព្ពា ឱភាសតេ ទិសា;
មុខំ តេ សូករស្សេវ, កឹ កម្មមករី បុរេ” [មករា បុរេ (ក.)]។

៥. “កាយេន សញ្ញតោ អាសឹ, វាចាយាសិមសញ្ញតោ;
តេន មេតាទិសោ វណ្ណោ, យថា បស្សសិ នារទ។

៦. “តំ ត្យាហំ [តាហំ (ក.)] នារទ ព្រូមិ, សាមំ ទិដ្ឋមិទំ តយា;
មាកាសិ មុខសា បាបំ, មា ខោ សូករមុខោ អហូ”តិ។

សូករមុខបេតវត្ថុ ទុតិយំ។

៣. បូតិមុខបេតវត្ថុ

៧. “ទិព្ពំ សុភំ ធារេសិ វណ្ណធាតុំ, វេហាយសំ តិដ្ឋសិ អន្តលិក្ខេ;
មុខញ្ច តេ កិមយោ បូតិគន្ធំ, ខាទន្តិ កឹ កម្មមកាសិ បុព្ពេ”។

៨. “សមណោ អហំ បាបោតិទុដ្ឋវាចោ [បាបោ ទុដ្ឋវាចោ (សី.), បាបោ ទុក្ខវាចោ (ស្យា. បី.)], តបស្សិរូបោ មុខសា អសញ្ញតោ;
លទ្ធា ច មេ តបសា វណ្ណធាតុ, មុខញ្ច មេ បេសុណិយេន បូតិ។

៩. “តយិទំ តយា នារទ សាមំ ទិដ្ឋំ,
អនុកម្បកា យេ កុសលា វទេយ្យុំ;
‘មា បេសុណំ មា ច មុសា អភាណិ,
យក្ខោ តុវំ ហោហិសិ កាមកាមី’”តិ។

បូតិមុខបេតវត្ថុ តតិយំ។

៤. បិដ្ឋធីតលិកបេតវត្ថុ

១០. “យំ កិញ្ចារម្មណំ កត្វា, ទជ្ជា ទានំ អមច្ឆរី;
បុព្ពេបេតេ ច អារព្ភ, អថ វា វត្ថុទេវតា។

១១. “ចត្តារោ ច មហារាជេ, លោកបាលេ យសស្សិនេ [យសស្សិនោ (សី. ស្យា.)];
កុវេរំ ធតរដ្ឋញ្ច, វិរូបក្ខំ វិរូឡ្ហកំ;
តេ ចេវ បូជិតា ហោន្តិ, ទាយកា ច អនិប្ផលា។

១២. “ន ហិ រុណ្ណំ វា សោកោ វា, យា ចញ្ញា បរិទេវនា;
ន តំ បេតស្ស អត្ថាយ, ឯវំ តិដ្ឋន្តិ ញាតយោ។

១៣. “អយញ្ច ខោ ទក្ខិណា ទិន្នា, សង្ឃម្ហិ សុប្បតិដ្ឋិតា;
ទីឃរត្តំ ហិតាយស្ស, ឋានសោ ឧបកប្បតី”តិ។

បិដ្ឋធីតលិកបេតវត្ថុ ចតុត្ថំ។

៥. តិរោកុដ្ដបេតវត្ថុ

១៤. [ខុ. បា. ៧.១ ខុទ្ទកបាឋេ] “តិរោកុដ្ដេសុ [តិរោកុឌ្ឌេសុ (សី. ស្យា. បី.)] តិដ្ឋន្តិ, សន្ធិសិង្ឃាដកេសុ ច;
ទ្វារពាហាសុ តិដ្ឋន្តិ, អាគន្ត្វាន សកំ ឃរំ។

១៥. “បហូតេ អន្នបានម្ហិ, ខជ្ជភោជ្ជេ ឧបដ្ឋិតេ;
ន តេសំ កោចិ សរតិ, សត្តានំ កម្មបច្ចយា។

១៦. “ឯវំ ទទន្តិ ញាតីនំ, យេ ហោន្តិ អនុកម្បកា;
សុចឹ បណីតំ កាលេន, កប្បិយំ បានភោជនំ;
‘ឥទំ វោ ញាតីនំ ហោតុ, សុខិតា ហោន្តុ ញាតយោ’។

១៧. “តេ ច តត្ថ សមាគន្ត្វា, ញាតិបេតា សមាគតា;
បហូតេ អន្នបានម្ហិ, សក្កច្ចំ អនុមោទរេ។

១៨. “‘ចិរំ ជីវន្តុ នោ ញាតី, យេសំ ហេតុ លភាមសេ;
អម្ហាកញ្ច កតា បូជា, ទាយកា ច អនិប្ផលា’។

១៩. “‘ន ហិ តត្ថ កសិ អត្ថិ, គោរក្ខេត្ថ ន វិជ្ជតិ;
វណិជ្ជា តាទិសី នត្ថិ, ហិរញ្ញេន កយាកយំ [កយោក្កយំ (សី. ក.) កយោកយំ (ខុ. បា. ៧.៦)];
ឥតោ ទិន្នេន យាបេន្តិ, បេតា កាលគតា [កាលកតា (សី. ស្យា. បី.)] តហិំ’។

២០. “‘ឧន្នមេ ឧទកំ វុដ្ឋំ, យថា និន្នំ បវត្តតិ;
ឯវមេវ ឥតោ ទិន្នំ, បេតានំ ឧបកប្បតិ’។

២១. “‘យថា វារិវហា បូរា, បរិបូរេន្តិ សាគរំ;
ឯវមេវ ឥតោ ទិន្នំ, បេតានំ ឧបកប្បតិ’។

២២. “‘អទាសិ មេ អកាសិ មេ, ញាតិ មិត្តា [ញាតិ មិត្តោ (?)] សខា ច មេ;
បេតានំ ទក្ខិណំ ទជ្ជា, បុព្ពេ កតមនុស្សរំ’។

២៣. “‘ន ហិ រុណ្ណំ វា សោកោ វា, យា ចញ្ញា បរិទេវនា;
ន តំ បេតានមត្ថាយ, ឯវំ តិដ្ឋន្តិ ញាតយោ’។

២៤. “‘អយញ្ច ខោ ទក្ខិណា ទិន្នា, សង្ឃម្ហិ សុប្បតិដ្ឋិតា;
ទីឃរត្តំ ហិតាយស្ស, ឋានសោ ឧបកប្បតិ’។

២៥. “សោ ញាតិធម្មោ ច អយំ និទស្សិតោ, បេតាន បូជា ច កតា ឧឡារា;
ពលញ្ច ភិក្ខូនមនុប្បទិន្នំ, តុម្ហេហិ បុញ្ញំ បសុតំ អនប្បក”ន្តិ។

តិរោកុដ្ដបេតវត្ថុ បញ្ចមំ។

៦. បញ្ចបុត្តខាទបេតិវត្ថុ

២៦. “នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាសិ, ទុគ្គន្ធា បូតិ វាយសិ;
មក្ខិកាហិ បរិកិណ្ណា [មក្ខិកាបរិកិណ្ណា ច (សី.)], កា នុ ត្វំ ឥធ តិដ្ឋសី”តិ។

២៧. “អហំ ភទន្តេ [ភទ្ទន្តេ (ក.)] បេតីម្ហិ, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា។

២៨. “កាលេន បញ្ច បុត្តានិ, សាយំ បញ្ច បុនាបរេ;
វិជាយិត្វាន ខាទាមិ, តេបិ នា ហោន្តិ មេ អលំ។

២៩. “បរិឌយ្ហតិ ធូមាយតិ, ខុទាយ [ខុទ្ទាយ (ក.)] ហទយំ មម;
បានីយំ ន លភេ បាតុំ, បស្ស មំ ព្យសនំ គត”ន្តិ។

៣០. “កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បុត្តមំសានិ ខាទសី”តិ។

៣១. “សបតី [សបត្តី (សី.)] មេ គព្ភិនី អាសិ, តស្សា បាបំ អចេតយិំ;
សាហំ បទុដ្ឋមនសា, អករិំ គព្ភបាតនំ។

៣២. “តស្សា ទ្វេមាសិកោ គព្ភោ, លោហិតញ្ញេវ បគ្ឃរិ;
តទស្សា មាតា កុបិតា, មយ្ហំ ញាតី សមានយិ;
សបថញ្ច មំ ការេសិ, បរិភាសាបយី ច មំ។

៣៣. “សាហំ ឃោរញ្ច សបថំ, មុសាវាទំ អភាសិសំ;
បុត្តមំសានិ ខាទាមិ, សចេ តំ បកតំ មយា។

៣៤. “តស្ស កម្មស្ស វិបាកេន [វិបាកំ (ស្យា. ក.)], មុសាវាទស្ស ចូភយំ;
បុត្តមំសានិ ខាទាមិ, បុព្ពលោហិតមក្ខិតា”តិ។

បញ្ចបុត្តខាទបេតិវត្ថុ [បញ្ចបុត្តខាទបេតវត្ថុ (សី. ស្យា. បី.) ឯវមុបរិបិ] ឆដ្ឋំ។

៧. សត្តបុត្តខាទបេតិវត្ថុ

៣៥. “នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាសិ, ទុគ្គន្ធា បូតិ វាយសិ;
មក្ខិកាហិ បរិកិណ្ណា, កា នុ ត្វំ ឥធ តិដ្ឋសី”តិ។

៣៦. “អហំ ភទន្តេ បេតីម្ហិ, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា។

៣៧. “កាលេន សត្ត បុត្តានិ, សាយំ សត្ត បុនាបរេ;
វិជាយិត្វាន ខាទាមិ, តេបិ នា ហោន្តិ មេ អលំ។

៣៨. “បរិឌយ្ហតិ ធូមាយតិ, ខុទាយ ហទយំ មម;
និព្ពុតិំ នាធិគច្ឆាមិ, អគ្គិទឌ្ឍាវ អាតបេ”តិ។

៣៩. “កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បុត្តមំសានិ ខាទសី”តិ។

៤០. “អហូ មយ្ហំ ទុវេ បុត្តា, ឧភោ សម្បត្តយោព្ពនា;
សាហំ បុត្តពលូបេតា, សាមិកំ អតិមញ្ញិសំ។

៤១. “តតោ មេ សាមិកោ កុទ្ធោ, សបត្តិំ មយ្ហមានយិ;
សា ច គព្ភំ អលភិត្ថ, តស្សា បាបំ អចេតយិំ។

៤២. “សាហំ បទុដ្ឋមនសា, អករិំ គព្ភបាតនំ;
តស្សា តេមាសិកោ គព្ភោ, បុព្ពលោហិតកោ [បុព្ពលោហិតកោ (ក.)] បតិ។

៤៣. “តទស្សា មាតា កុបិតា, មយ្ហំ ញាតី សមានយិ;
សបថញ្ច មំ ការេសិ, បរិភាសាបយី ច មំ។

៤៤. “សាហំ ឃោរញ្ច សបថំ, មុសាវាទំ អភាសិសំ;
‘បុត្តមំសានិ ខាទាមិ, សចេ តំ បកតំ មយា’។

៤៥. “តស្ស កម្មស្ស វិបាកេន, មុសាវាទស្ស ចូភយំ;
បុត្តមំសានិ ខាទាមិ, បុព្ពលោហិតមក្ខិតា”តិ។

សត្តបុត្តខាទបេតិវត្ថុ សត្តមំ។

៨. គោណបេតវត្ថុ

៤៦. “កឹ នុ ឧម្មត្តរូបោវ, លាយិត្វា ហរិតំ តិណំ;
ខាទ ខាទាតិ លបសិ, គតសត្តំ ជរគ្គវំ។

៤៧. “ន ហិ អន្នេន បានេន, មតោ គោណោ សមុដ្ឋហេ;
ត្វំសិ ពាលោ ច [ពាលោវ (ក.)] ទុម្មេធោ, យថា តញ្ញោវ ទុម្មតី”តិ។

៤៨. “ឥមេ បាទា ឥទំ សីសំ, អយំ កាយោ សវាលធិ;
នេត្តា តថេវ តិដ្ឋន្តិ, អយំ គោណោ សមុដ្ឋហេ។

៤៩. “នាយ្យកស្ស ហត្ថបាទា, កាយោ សីសញ្ច ទិស្សតិ;
រុទំ មត្តិកថូបស្មឹ, ននុ ត្វញ្ញេវ ទុម្មតី”តិ។

៥០. “អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ, ឃតសិត្តំវ បាវកំ;
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ, សព្ពំ និព្ពាបយេ ទរំ។

៥១. “អព្ពហី [អព្ពូឡ្ហំ (ពហូសុ)] វត មេ សល្លំ, សោកំ ហទយនិស្សិតំ;
យោ មេ សោកបរេតស្ស, បិតុសោកំ អបានុទិ។

៥២. “ស្វាហំ អព្ពូឡ្ហសល្លោស្មិ, សីតិភូតោស្មិ និព្ពុតោ;
ន សោចាមិ ន រោទាមិ, តវ សុត្វាន មាណវ’។

៥៣. ឯវំ ករោន្តិ សប្បញ្ញា, យេ ហោន្តិ អនុកម្បកា;
វិនិវត្តយន្តិ សោកម្ហា, សុជាតោ បិតរំ យថាតិ។

គោណបេតវត្ថុ អដ្ឋមំ។

៩. មហាបេសការបេតិវត្ថុ

៥៤. “គូថញ្ច មុត្តំ រុហិរញ្ច បុព្ពំ, បរិភុញ្ជតិ កិស្ស អយំ វិបាកោ;
អយំ នុ កឹ កម្មមកាសិ នារី, យា សព្ពទា លោហិតបុព្ពភក្ខា។

៥៥. “នវានិ វត្ថានិ សុភានិ ចេវ, មុទូនិ សុទ្ធានិ ច លោមសានិ;
ទិន្នានិ មិស្សា កិតកា [កិដកា (ក.)] ភវន្តិ, អយំ នុ កឹ កម្មមកាសិ នារី”តិ។

៥៦. “ភរិយា មមេសា អហូ ភទន្តេ, អទាយិកា មច្ឆរិនី កទរិយា;
សា មំ ទទន្តំ សមណព្រាហ្មណានំ, អក្កោសតិ ច បរិភាសតិ ច។

៥៧. “‘គូថញ្ច មុត្តំ រុហិរញ្ច បុព្ពំ, បរិភុញ្ជ ត្វំ អសុចឹ សព្ពកាលំ;
ឯតំ តេ បរលោកស្មិ ហោតុ, វត្ថា ច តេ កិដកសមា ភវន្តុ’;
ឯតាទិសំ ទុច្ចរិតំ ចរិត្វា, ឥធាគតា ចិររត្តាយ ខាទតី”តិ។

មហាបេសការបេតិវត្ថុ នវមំ។

១០. ខល្លាដិយបេតិវត្ថុ

៥៨. “កា នុ អន្តោវិមានស្មិំ, តិដ្ឋន្តី នូបនិក្ខមិ;
ឧបនិក្ខមស្សុ ភទ្ទេ, បស្សាម តំ ពហិដ្ឋិត”ន្តិ។

៥៩. “អដ្ដីយាមិ ហរាយាមិ, នគ្គា និក្ខមិតុំ ពហិ;
កេសេហម្ហិ បដិច្ឆន្នា, បុញ្ញំ មេ អប្បកំ កត”ន្តិ។

៦០. “ហន្ទុត្តរិយំ ទទាមិ តេ, ឥទំ ទុស្សំ និវាសយ;
ឥទំ ទុស្សំ និវាសេត្វា, ឯហិ និក្ខម សោភនេ;
ឧបនិក្ខមស្សុ ភទ្ទេ, បស្សាម តំ ពហិដ្ឋិត”ន្តិ។

៦១. “ហត្ថេន ហត្ថេ តេ ទិន្នំ, ន មយ្ហំ ឧបកប្បតិ;
ឯសេត្ថុបាសកោ សទ្ធោ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកោ។

៦២. “ឯតំ អច្ឆាទយិត្វាន, មម ទក្ខិណមាទិស;
តថាហំ [អថាហំ (សី.)] សុខិតា ហេស្សំ, សព្ពកាមសមិទ្ធិនី”តិ។

៦៣. តញ្ច តេ ន្ហាបយិត្វាន, វិលិម្បេត្វាន វាណិជា;
វត្ថេហច្ឆាទយិត្វាន, តស្សា ទក្ខិណមាទិសុំ។

៦៤. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ [សមនន្តរា អនុទ្ទិដ្ឋេ (ស្យា. ក.)], វិបាកោ ឧទបជ្ជថ [ឧបបជ្ជថ (សី. ស្យា.)];
ភោជនច្ឆាទនបានីយំ [ភោជនច្ឆាទនំ បានីយំ (ស្យា. ក.)], ទក្ខិណាយ ឥទំ ផលំ។

៦៥. តតោ សុទ្ធា សុចិវសនា, កាសិកុត្តមធារិនី;
ហសន្តី វិមានា និក្ខមិ, ‘ទក្ខិណាយ ឥទំ ផល’”ន្តិ។

៦៦. “សុចិត្តរូបំ រុចិរំ, វិមានំ តេ បភាសតិ;
ទេវតេ បុច្ឆិតាចិក្ខ, កិស្ស កម្មស្សិទំ ផល”ន្តិ។

៦៧. “ភិក្ខុនោ ចរមានស្ស, ទោណិនិម្មជ្ជនី អហំ;
អទាសិំ ឧជុភូតស្ស, វិប្បសន្នេន ចេតសា។

៦៨. “តស្ស កម្មស្ស កុសលស្ស, វិបាកំ ទីឃមន្តរំ;
អនុភោមិ វិមានស្មិំ, តញ្ច ទានិ បរិត្តកំ។

៦៩. “ឧទ្ធំ ចតូហិ មាសេហិ, កាលំកិរិយា [កាលំកិរិយា (ក.)] ភវិស្សតិ;
ឯកន្តកដុកំ ឃោរំ, និរយំ បបតិស្សហំ។

៧០. [ម. និ. ៣.២៥០, ២៦៧; អ. និ. ៣.៣៦; បេ. វ. ២៤០, ៦៩៣] “ចតុក្កណ្ណំ ចតុទ្វារំ, វិភត្តំ ភាគសោ មិតំ;
អយោបាការបរិយន្តំ, អយសា បដិកុជ្ជិតំ។

៧១. “តស្ស អយោមយា ភូមិ, ជលិតា តេជសា យុតា;
សមន្តា យោជនសតំ, ផរិត្វា តិដ្ឋតិ សព្ពទា។

៧២. “តត្ថាហំ ទីឃមទ្ធានំ, ទុក្ខំ វេទិស្ស វេទនំ;
ផលញ្ច បាបកម្មស្ស, តស្មា សោចាមហំ ភុស”ន្តិ។

ខល្លាដិយបេតិវត្ថុ ទសមំ។

១១. នាគបេតវត្ថុ

៧៣. “បុរតោវ [បុរតោ ច (ស្យា.)] សេតេន បលេតិ ហត្ថិនា, មជ្ឈេ បន អស្សតរីរថេន;
បច្ឆា ច កញ្ញា សិវិកាយ នីយតិ, ឱភាសយន្តី ទស សព្ពតោ [សព្ពតោ (ក.)] ទិសា។

៧៤. “តុម្ហេ បន មុគ្គរហត្ថបាណិនោ, រុទំមុខា ឆិន្នបភិន្នគត្តា;

មនុស្សភូតា កិមកត្ថ បាបំ, យេនញ្ញមញ្ញស្ស បិវាថ លោហិត’’ន្តិ។

៧៥. ‘‘បុរតោវ យោ គច្ឆតិ កុញ្ជរេន, សេតេន នាគេន ចតុក្កមេន;
អម្ហាក បុត្តោ អហុ ជេដ្ឋកោ សោ [សោវ ជេដ្ឋោ (ក.)], ទានានិ ទត្វាន សុខី បមោទតិ។

៧៦. ‘‘យោ សោ មជ្ឈេ អស្សតរីរថេន, ចតុព្ភិ យុត្តេន សុវគ្គិតេន;
អម្ហាក បុត្តោ អហុ មជ្ឈិមោ សោ, អមច្ឆរី ទានវតី វិរោចតិ។

៧៧. ‘‘យា សា ច បច្ឆា សិវិកាយ នីយតិ, នារី សបញ្ញា មិគមន្ទលោចនា;
អម្ហាក ធីតា អហុ សា កនិដ្ឋិកា, ភាគឌ្ឍភាគេន សុខី បមោទតិ។

៧៨. ‘‘ឯតេ ច ទានានិ អទំសុ បុព្ពេ, បសន្នចិត្តា សមណព្រាហ្មណានំ;
មយំ បន មច្ឆរិនោ អហុម្ហ, បរិភាសកា សមណព្រាហ្មណានំ;
ឯតេ ច ទត្វា បរិចារយន្តិ, មយញ្ច សុស្សាម នឡោវ ឆិន្នោ’’តិ [ខិត្តោតិ (សី.)]។

៧៩. ‘‘កឹ តុម្ហាកំ ភោជនំ កឹ សយានំ, កថញ្ច យាបេថ សុបាបធម្មិនោ;
បហូតភោគេសុ អនប្បកេសុ, សុខំ វិរាធាយ [វិរាគាយ (ស្យា. ក.)] ទុក្ខជ្ជ បត្តា’’តិ។

៨០. ‘‘អញ្ញមញ្ញំ វធិត្វាន, បិវាម បុព្ពលោហិតំ;
ពហុំ បិត្វា ន ធាតា ហោម, នច្ឆាទិម្ហសេ [នរុច្ចាទិម្ហសេ (ក.)] មយំ។

៨១. ‘‘ឥច្ចេវ មច្ចា បរិទេវយន្តិ, អទាយកា បេច្ច [មច្ឆរិនោ (ក.)] យមស្ស ឋាយិនោ;
យេ តេ វិទិច្ច [វិទិត្វា (សី.)] អធិគម្ម ភោគេ, ន ភុញ្ជរេ នាបិ ករោន្តិ បុញ្ញំ។

៨២. ‘‘តេ ខុប្បិបាសូបគតា បរត្ថ, បច្ឆា [បេតា (សី.)] ចិរំ ឈាយរេ ឌយ្ហមានា;
កម្មានិ កត្វាន ទុខុទ្រានិ, អនុភោន្តិ ទុក្ខំ កដុកប្ផលានិ។

៨៣. ‘‘ឥត្តរំ ហិ ធនំ ធញ្ញំ, ឥត្តរំ ឥធ ជីវិតំ;
ឥត្តរំ ឥត្តរតោ ញត្វា, ទីបំ កយិរាថ បណ្ឌិតោ។

៨៤. ‘‘យេ តេ ឯវំ បជានន្តិ, នរា ធម្មស្ស កោវិទា;
តេ ទានេ នប្បមជ្ជន្តិ, សុត្វា អរហតំ វចោ’’តិ។

នាគបេតវត្ថុ ឯកាទសមំ។

១២. ឧរគបេតវត្ថុ

៨៥. ‘‘ឧរគោវ តចំ ជិណ្ណំ, ហិត្វា គច្ឆតិ សន្តនុំ;
ឯវំ សរីរេ និព្ភោគេ, បេតេ កាលង្កតេ សតិ។

៨៦. ‘‘ឌយ្ហមានោ ន ជានាតិ, ញាតីនំ បរិទេវិតំ;
តស្មា ឯតំ ន រោទាមិ, គតោ សោ តស្ស យា គតិ’’។

៨៧. ‘‘អនព្ភិតោ [អនវ្ហិតោ (សី.)] តតោ អាគា, នានុញ្ញាតោ ឥតោ គតោ;
យថាគតោ តថា គតោ, តត្ថ កា [កា តត្ថ (សី.)] បរិទេវនា។

៨៨. ‘‘ឌយ្ហមានោ ន ជានាតិ, ញាតីនំ បរិទេវិតំ;
តស្មា ឯតំ ន រោទាមិ, គតោ សោ តស្ស យា គតិ’’។

៨៩. ‘‘សចេ រោទេ កិសា អស្សំ, តត្ថ មេ កឹ ផលំ សិយា;
ញាតិមិត្តសុហជ្ជានំ, ភិយ្យោ នោ អរតី សិយា។

៩០. ‘‘ឌយ្ហមានោ ន ជានាតិ, ញាតីនំ បរិទេវិតំ;
តស្មា ឯតំ ន រោទាមិ, គតោ សោ តស្ស យា គតិ’’។

៩១. ‘‘យថាបិ ទារកោ ចន្ទំ, គច្ឆន្តមនុរោទតិ;
ឯវំ សម្បទមេវេតំ, យោ បេតមនុសោចតិ។

៨២. “ឧយ្ហមានោ ន ជានាតិ, ញាតីនំ បរិទេវិតំ;
តស្មា ឯតំ ន រោទាមិ, គតោ សោ តស្ស យា គតិ”។

៨៣. “យថាបិ ព្រហ្មេ ឧទកុម្ភោ, ភិន្នោ អប្បដិសន្ធិយោ;
ឯវំ សម្បទមេវេតំ, យោ បេតមនុសោចតិ។

៨៤. “ឧយ្ហមានោ ន ជានាតិ, ញាតីនំ បរិទេវិតំ;
តស្មា ឯតំ ន រោទាមិ, គតោ សោ តស្ស យា គតី”តិ។

ឧរគបេតវត្ថុ ទ្វាទសមំ។

ឧរគវគ្គោ បឋមោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ខេត្តញ្ច សូករំ បូតិ, បិដ្ឋំ ចាបិ តិរោកុដ្ដំ;
បញ្ចាបិ សត្តបុត្តញ្ច, គោណំ បេសការកញ្ច;
តថា ខល្លាដិយំ នាគំ, ទ្វាទសំ ឧរគញ្ចេវាតិ។

២. ឧព្ពរិវគ្គោ

១. សំសារមោចកបេតិវត្ថុ

៩៥. “នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាសិ, កិសា ធមនិសន្ថតា;
ឧប្ផាសុលិកេ [ឧប្បាសុឡិកេ (ក.)] កិសិកេ, កា នុ ត្វំ ឥធ តិដ្ឋសី”តិ។

៩៦. “អហំ ភទន្តេ បេតីម្ហិ, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៩៧. “កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៩៨. “អនុកម្បកា មយ្ហំ នាហេសុំ ភន្តេ, បិតា ច មាតា អថវាបិ ញាតកា;
យេ មំ និយោជេយ្យុំ ទទាហិ ទានំ, បសន្នចិត្តា សមណព្រាហ្មណានំ។

៩៩. “ឥតោ អហំ វស្សសតានិ បញ្ច, យំ ឯវរូបា វិចរាមិ នគ្គា;
ខុទាយ តណ្ហាយ ច ខជ្ជមានា, បាបស្ស កម្មស្ស ផលំ មមេទំ។

១០០. “វន្ទាមិ តំ អយ្យ បសន្នចិត្តា, អនុកម្ប មំ វីរ មហានុភាវ;
ទត្វា ច មេ អាទិស យំ ហិ កិញ្ចិ, មោចេហិ មំ ទុគ្គតិយា ភទន្តេ”តិ។

១០១. សាធូតិ សោ បដិស្សុត្វា, សារិបុត្តោនុកម្បកោ;
ភិក្ខូនំ អាលោបំ ទត្វា, បាណិមត្តញ្ច ចោឡកំ;
ថាលកស្ស ច បានីយំ, តស្សា ទក្ខិណមាទិសិ។

១០២. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ, វិបាកោ ឧទបជ្ជថ;
ភោជនច្ឆាទនបានីយំ, ទក្ខិណាយ ឥទំ ផលំ។

១០៣. តតោ សុទ្ធា សុចិវសនា, កាសិកុត្តមធារិនី;
វិចិត្តវត្ថាភរណា, សារិបុត្តំ ឧបសង្កមិ។

១០៤. “អភិក្កន្តេន វណ្ណេន, យា ត្វំ តិដ្ឋសិ ទេវតេ;
ឱភាសេន្តី ទិសា សព្ពា, ឱសធី វិយ តារកា។

១០៥. “កេន តេតាទិសោ វណ្ណោ, កេន តេ ឥធ មិជ្ឈតិ;
ឧប្បជ្ជន្តិ ច តេ ភោគា, យេ កេចិ មនសោ បិយា។

១០៦. “បុច្ឆាមិ តំ ទេវិ មហានុភាវេ, មនុស្សភូតា កិមកាសិ បុញ្ញំ;
កេនាសិ ឯវំ ជលិតានុភាវា, វណ្ណោ ច តេ សព្ពទិសា បភាសតី”តិ។

១០៧. “ឧប្បណ្ឌុកិំ កិសំ ឆាតំ, នគ្គំ សម្បតិតច្ឆវិំ [អាបតិតច្ឆវិំ (សី.)];
មុនិ ការុណិកោ លោកេ, តំ មំ អទ្ទក្ខិ ទុគ្គតំ។

១០៨. “ភិក្ខូនំ អាលោបំ ទត្វា, បាណិមត្តញ្ច ចោឡកំ;
ថាលកស្ស ច បានីយំ, មម ទក្ខិណមាទិសិ។

១០៩. “អាលោបស្ស ផលំ បស្ស, ភត្តំ វស្សសតំ ទស;
ភុញ្ជាមិ កាមកាមិនី, អនេករសព្យញ្ជនំ។

១១០. “បាណិមត្តស្ស ចោឡស្ស, វិបាកំ បស្ស យាទិសំ;
យាវតា នន្ទរាជស្ស, វិជិតស្មិំ បដិច្ឆទា។

១១១. “តតោ ពហុតរា ភន្តេ, វត្ថានច្ឆាទនានិ មេ;
កោសេយ្យកម្ពលីយានិ, ខោមកប្បាសិកានិ ច។

១១២."វិបុលា ច មហគ្ឃា ច, តេបាកាសេវលម្ពរេ;
សាហំ តំ បរិទហាមិ, យំ យំ ហិ មនសោ បិយំ។

១១៣."ថាលកស្ស ច បានីយំ, វិបាកំ បស្ស យាទិសំ;
គម្ភីរា ចតុរស្សា ច, បោក្ខរញ្ញោ សុនិម្មិតា។

១១៤."សេតោទកា សុប្បតិត្ថា, សីតា អប្បដិគន្ធិយា;
បទុមុប្បលសញ្ឆន្នា, វារិកិញ្ជក្ខបូរិតា។

១១៥."សាហំ រមាមិ កីឡាមិ, មោទាមិ អកុតោភយា;
មុនឹ ការុណិកំ លោកេ, ភន្តេ វន្ទិតុមាគតា"តិ។

សំសារមោចកបេតិវត្ថុ បឋមំ។

២. សារិបុត្តត្ថេរមាតុបេតិវត្ថុ

១១៦."នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាសិ, កិសា ធមនិសន្ថតា;
ឧប្ផាសុលិកេ កិសិកេ, កា នុ ត្វំ ឥធ តិដ្ឋសិ"។

១១៧."អហំ តេ សកិយា មាតា, បុព្ពេ អញ្ញាសុ ជាតីសុ;
ឧបបន្នា បេត្តិវិសយំ, ខុប្បិបាសសមប្បិតា។

១១៨."ឆឌ្ឌិតំ ខិបិតំ ខេឡំ, សិង្ឃាណិកំ សិលេសុមំ;
វសញ្ច ឌយ្ហមានានំ, វិជាតានញ្ច លោហិតំ។

១១៩."វណិកានញ្ច យំ ឃាន-សីសច្ឆិន្នាន លោហិតំ;
ខុទាបរេតា ភុញ្ជាមិ, ឥត្ថិបុរិសនិស្សិតំ។

១២០."បុព្ពលោហិតំ ភក្ខាមិ [បុព្ពលោហិតភក្ខាស្មិ (សី.)], បសូនំ មានុសាន ច;
អលេណា អនគារា ច, នីលមញ្ចបរាយណា។

១២១."ទេហិ បុត្តក មេ ទានំ, ទត្វា អន្វាទិសាហិ មេ;
អប្បេវ នាម មុច្ចេយ្យំ, បុព្ពលោហិតភោជនា"តិ។

១២២.មាតុយា វចនំ សុត្វា, ឧបតិស្សោនុកម្បកោ;
អាមន្តយិ មោគ្គល្លានំ, អនុរុទ្ធញ្ច កប្បិនំ។

១២៣.ចតស្សោ កុដិយោ កត្វា, សង្ឃេ ចាតុទ្ទិសេ អទា;
កុដិយោ អន្នបានញ្ច, មាតុ ទក្ខិណមាទិសី។

១២៤.សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ, វិបាកោ ឧទបជ្ជថ;
ភោជនំ បានីយំ វត្ថំ, ទក្ខិណាយ ឥទំ ផលំ។

១២៥.តតោ សុទ្ធា សុចិវសនា, កាសិកុត្តមធារិនី;
វិចិត្តវត្ថាភរណា, កោលិតំ ឧបសង្កមិ។

១២៦."អភិក្កន្តេន វណ្ណេន, យា ត្វំ តិដ្ឋសិ ទេវតេ;
ឱភាសេន្តី ទិសា សព្ពា, ឱសធី វិយ តារកា។

១២៧."កេន តេតាទិសោ វណ្ណោ, កេន តេ ឥធ មិជ្ឈតិ;
ឧប្បជ្ជន្តិ ច តេ ភោគា, យេ កេចិ មនសោ បិយា។

១២៨."បុច្ឆាមិ តំ ទេវិ មហានុភាវេ, មនុស្សភូតា កិមកាសិ បុញ្ញំ;
កេនាសិ ឯវំ ជលិតានុភាវា, វណ្ណោ ច តេ សព្ពទិសា បភាសតី"តិ។

១២៩."សារិបុត្តស្សាហំ មាតា, បុព្ពេ អញ្ញាសុ ជាតីសុ;
ឧបបន្នា បេត្តិវិសយំ, ខុប្បិបាសសមប្បិតា។

១៣០.ឆន្នំ ខិបិតំ ខេឡំ, សិង្ឃាណិកំ សិលេសុមំ;
វសញ្ច ឌយ្ហមានានំ, វិជាតានញ្ច លោហិតំ។

១៣១.“វណិកានញ្ច យំ ឃាន-សីសច្ឆិន្នាន លោហិតំ;
ខុទាបរេតា ភុញ្ជាមិ, ឥត្ថិបុរិសនិស្សិតំ។

១៣២.“បុព្ពលោហិតំ ភក្ខិស្សំ, បសូនំ មានុសាន ច;
អលេណា អនគារា ច, នីលមញ្ចបរាយណា។

១៣៣.“សារិបុត្តស្ស ទានេន, មោទាមិ អកុតោភយា;
មុនី ការុណិកំ លោកេ, ភន្តេ វន្ទិតុមាគតា”តិ។

សារិបុត្តត្ថេរស្ស មាតុបេតិវត្ថុ ទុតិយំ។

៣. មត្តាបេតិវត្ថុ

១៣៤.“នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាសិ, កិសា ធមនិសន្ថតា;
ឧប្ផាសុលិកេ កិសិកេ, កា នុ ត្វំ ឥធ តិដ្ឋសី”តិ។

១៣៥.“អហំ មត្តា តុវំ តិស្សា, សបត្តី តេ បុរេ អហុំ;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

១៣៦.“កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

១៣៧.“ចណ្ឌី ច ផរុសា ចាសឹ, ឥស្សុកី មច្ឆរី សឋា [សបី (សី.)];
តាហំ ទុរុត្តំ វត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

១៣៨.សព្ពំ [សច្ចំ (ក.)] អហម្បិ ជានាមិ, យថា ត្វំ ចណ្ឌិកា អហុ;
អញ្ញញ្ច ខោ តំ បុច្ឆាមិ, កេនាសិ បំសុកុន្ថិតា”តិ។

១៣៩.“សីសំន្ហាតា តុវំ អាសិ, សុចិវត្ថា អលង្កតា;
អហញ្ច ខោ [ខោ តំ (សី. ក.)] អធិមត្តំ, សមលង្កតតរា តយា។

១៤០.“តស្សា មេ បេក្ខមានាយ, សាមិកេន សមន្តយិ;
តតោ មេ ឥស្សា វិបុលា, កោធោ មេ សមជាយថ។

១៤១.“តតោ បំសុំ គហេត្វាន, បំសុនា តំ ហិ ឱកិរឹ [តំ វិកីរិហំ (ស្យា. ក.)];
តស្ស កម្មវិបាកេន, តេនម្ហិ បំសុកុន្ថិតា”តិ។

១៤២.“សច្ចំ អហម្បិ ជានាមិ, បំសុនា មំ ត្វមោកិរិ;
អញ្ញញ្ច ខោ តំ បុច្ឆាមិ, កេន ខជ្ជសិ កច្ឆុយា”តិ។

១៤៣.“ភេសជ្ជហារី ឧភយោ, វនន្តំ អគមិម្ហសេ;
ត្វញ្ច ភេសជ្ជមាហរិ, អហញ្ច កបិកច្ឆុនោ។

១៤៤.“តស្សា ត្យាជានមានាយ, សេយ្យំ ត្យាហំ សមោកិរឹ;
តស្ស កម្មវិបាកេន, តេន ខជ្ជាមិ កច្ឆុយា”តិ។

១៤៥.“សច្ចំ អហម្បិ ជានាមិ, សេយ្យំ មេ ត្វំ សមោកិរិ;
អញ្ញញ្ច ខោ តំ បុច្ឆាមិ, កេនាសិ នគ្គិយា តុវ”ន្តិ។

១៤៦.“សហាយានំ សមយោ អាសិ, ញាតីនំ សមិតី អហុ;
ត្វញ្ច អាមន្តិតា អាសិ, សសាមិនី នោ ច ខោ អហំ។

១៤៧.“តស្សា ត្យាជានមានាយ, ទុស្សំ ត្យាហំ អបានុទឹ;
តស្ស កម្មវិបាកេន, តេនម្ហិ នគ្គិយា អហុ”ន្តិ។

១៤៨.សច្ចំ អហម្បិ ជានាមិ, ទុស្សំ មេ ត្វំ អបានុទិ;
អញ្ញញ្ច ខោ តំ បុច្ឆាមិ, កេនាសិ គូថគន្ធិនី”តិ។

១៤៩.“តវ គន្ធញ្ច មាលញ្ច, បច្ចគ្ឃញ្ច វិលេបនំ;
គូថកូបេ អធារេសិ [អធារេសី (ក.)], តំ បាបំ បកតំ មយា;
តស្ស កម្មវិបាកេន, តេនម្ហិ គូថគន្ធិនី”តិ។

១៥០.“សច្ចំ អហម្បិ ជានាមិ, តំ បាបំ បកតំ តយា;
អញ្ញញ្ច ខោ តំ បុច្ឆាមិ, កេនាសិ ទុគ្គតា តុវ”ន្តិ។

១៥១.“ឧភិន្នំ សមកំ អាសិ, យំ គេហេ វិជ្ជតេ ធនំ;
សន្តេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, ទីបំ នាកាសិមត្តនោ;
តស្ស កម្មវិបាកេន, តេនម្ហិ ទុគ្គតា អហំ។

១៥២.“តទេវ មំ ត្វំ អវច, ‘បាបកម្មំ និសេវសិ;
ន ហិ បាបេហិ កម្មេហិ, សុលភា ហោតិ សុគ្គតី’”តិ។

១៥៣.“វាមតោ មំ ត្វំ បច្ចេសិ, អថោបិ មំ ឧសូយសិ;
បស្ស បាបានំ កម្មានំ, វិបាកោ ហោតិ យាទិសោ។

១៥៤.“តេ ឃរា តា ច ទាសិយោ [តេ ឃរទាសិយោ អាសុំ (សី. ស្យា.), តេ ឃរេ ទាសិយោ ចេវ (ក.)],
តានេវាភរណានិមេ;
តេ អញ្ញេ បរិចារេន្តិ, ន ភោគា ហោន្តិ សស្សតា។

១៥៥.“ឥទានិ ភូតស្ស បិតា, អាបណា គេហមេហិតិ;
អប្បេវ តេ ទទេ កិញ្ចិ, មា សុ តាវ ឥតោ អគា”តិ។

១៥៦.“នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាម្ហិ, កិសា ធមនិសន្ថតា;
កោបីនមេតំ ឥត្ថីនំ, មា មំ ភូតបិតាទ្ទសា”តិ។

១៥៧.“ហន្ទ កិំ វា ត្យាហំ [កិំ ត្យាហំ (សី. ស្យា.), កិំ វតាហំ (ក.)] ទម្មិ, កិំ វា តេធ [កិំ វា ច តេ (សី. ស្យា.), កិំ វិធ តេ (ក.)] ករោមហំ;
យេន ត្វំ សុខិតា អស្ស, សព្ពកាមសមិទ្ធិនី”តិ។

១៥៨.“ចត្តារោ ភិក្ខូ សង្ឃតោ, ចត្តារោ បន បុគ្គលា;
អដ្ឋ ភិក្ខូ ភោជយិត្វា, មម ទក្ខិណមាទិស;
តទាហំ សុខិតា ហេស្សំ, សព្ពកាមសមិទ្ធិនី”តិ។

១៥៩.សាធូតិ សា បដិស្សុត្វា, ភោជយិត្វាដ្ឋ ភិក្ខវោ;
វត្ថេហច្ឆាទយិត្វាន, តស្សា ទក្ខិណមាទិសី។

១៦០.សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ , វិបាកោ ឧទបជ្ជថ;
ភោជនច្ឆាទនបានីយំ, ទក្ខិណាយ ឥទំ ផលំ។

១៦១.តតោ សុទ្ធា សុចិវសនា, កាសិកុត្តមធារិនី;
វិចិត្តវត្ថាភរណា, សបត្តិំ ឧបសង្កមិ។

១៦២.“អភិក្កន្តេន វណ្ណេន, យា ត្វំ តិដ្ឋសិ ទេវតេ;
ឱភាសេន្តី ទិសា សព្ពា, ឱសធី វិយ តារកា។

១៦៣.“កេន តេតាទិសោ វណ្ណោ, កេន តេ ឥធ មិជ្ឈតិ;
ឧប្បជ្ជន្តិ ច តេ ភោគា, យេ កេចិ មនសោ បិយា។

១៦៤.“បុច្ឆាមិ តំ ទេវិ មហានុភាវេ, មនុស្សភូតា កិមកាសិ បុញ្ញំ;
កេនាសិ ឯវំ ជលិតានុភាវា, វណ្ណោ ច តេ សព្ពទិសា បភាសតី”តិ។

១៦៥.“អហំ មត្តា តុវំ តិស្សា, សបត្តី តេ បុរេ អហុំ;

បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា។

១៦៦. “តវ ទិន្នេន ទានេន, មោទាមិ អកុតោភយា;
ចិរំ ជីវាហិ ភគិនិ, សហ សព្ពេហិ ញាតិភិ;
អសោកំ វិរជំ ឋានំ, អាវាសំ វសវត្តិនំ។

១៦៧. “ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន, ទានំ ទត្វាន សោភនេ;
វិនេយ្យ មច្ឆេរមលំ សមូលំ, អនិន្ទិតា សគ្គមុបេហិ ឋាន”ន្តិ។

មត្តាបេតិវត្ថុ តតិយំ។

៤. នន្ទាបេតិវត្ថុ

១៦៨. “កាឡី ទុព្ពណ្ណរូបាសិ, ផរុសា ភីរុទស្សនា;
បិង្គលាសិ កឡារាសិ, ន តំ មញ្ញាមិ មានុសិ”ន្តិ។

១៦៩. “អហំ នន្ទា នន្ទិសេន, ភរិយា តេ បុរេ អហុំ;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

១៧០. “កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

១៧១. “ចណ្ឌី ច ផរុសា ចាសឹ [ចណ្ឌី ផរុសវាចា ច (សី.)], តយិ ចាបិ អគារវា;
តាហំ ទុរុត្តំ វត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

១៧២. “ហន្ទុត្តរីយំ ទទាមិ តេ, ឥមំ [ឥទំ (សី. អដ្ឋ.)] ទុស្សំ និវាសយ;
ឥមំ ទុស្សំ និវាសេត្វា, ឯហិ នេស្សាមិ តំ ឃរំ។

១៧៣. “វត្ថញ្ច អន្នបានញ្ច, លច្ឆសិ ត្វំ ឃរំ គតា;
បុត្តេ ច តេ បស្សិស្សសិ, សុណិសាយោ ច ទក្ខសី”តិ។

១៧៤. “ហត្ថេន ហត្ថេ តេ ទិន្នំ, ន មយ្ហំ ឧបកប្បតិ;
ភិក្ខូ ច សីលសម្បន្នេ, វីតរាគេ ពហុស្សុតេ។

១៧៥. “តប្បេហិ អន្នបានេន, មម ទក្ខិណមាទិស;
តទាហំ សុខិតា ហេស្សំ, សព្ពកាមសមិទ្ធិនី”តិ។

១៧៦. សាធូតិ សោ បដិស្សុត្វា, ទានំ វិបុលមាកិរិ;
អន្នំ បានំ ខាទនីយំ, វត្ថសេនាសនានិ ច;
ឆត្តំ គន្ធញ្ច មាលញ្ច, វិវិធា ច ឧបាហនា។

១៧៧. ភិក្ខូ ច សីលសម្បន្នេ, វីតរាគេ ពហុស្សុតេ;
តប្បេត្វា អន្នបានេន, តស្សា ទក្ខិណមាទិសី។

១៧៨. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ , វិបាកោ ឧទបជ្ជថ;
ភោជនច្ឆាទនបានីយំ, ទក្ខិណាយ ឥទំ ផលំ។

១៧៩. តតោ សុទ្ធា សុចិវសនា, កាសិកុត្តមធារិនី;
វិចិត្តវត្ថាភរណា, សាមិកំ ឧបសង្កមិ។

១៨០. “អភិក្កន្តេន វណ្ណេន, យា ត្វំ តិដ្ឋសិ ទេវតេ;
ឱភាសេន្តី ទិសា សព្ពា, ឱសធី វិយ តារកា។

១៨១. “កេន តេតាទិសោ វណ្ណោ, កេន តេ ឥធ មិជ្ឈតិ;
ឧប្បជ្ជន្តិ ច តេ ភោគា, យេ កេចិ មនសោ បិយា។

១៨២. “បុច្ឆាមិ តំ ទេវិ មហានុភាវេ, មនុស្សភូតា កិមកាសិ បុញ្ញំ;

កេនាសិ ឯវំ ជលិតានុភាវា, វណ្ណោ ច តេ សព្ពទិសា បភាសតី”តិ។

១៨៣ “អហំ នន្ទា នន្ទិសេន, ភរិយា តេ បុរេ អហុំ;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា។

១៨៤ “តាវ ទិន្នេន ទានេន, មោទាមិ អកុតោភយា;
ចិរំ ជីវ គហបតិ, សហ សព្ពេហិ ញាតិភិ;
អសោកំ វិរជំ ខេមំ, អាវាសំ វសវត្តិនំ។

១៨៥ “ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន, ទានំ ទត្វា គហបតិ;
វិនេយ្យ មច្ឆេរមលំ សមូលំ, អនិន្ទិតោ សគ្គមុបេហិ ឋាន”ន្តិ។

នន្ទាបេតិវត្ថុ ចតុត្ថំ។

៥. មដ្ឋកុណ្ឌលីបេតវត្ថុ

១៨៦ [វិ. វ. ១២០៧] “អលង្កតោ មដ្ឋកុណ្ឌលី, មាលធារី ហរិចន្ទនុស្សទោ;
ពាហា បគ្គយ្ហ កន្ទសិ, វនមជ្ឈេ កិំ ទុក្ខិតោ តុវ”ន្តិ។

១៨៧ “សោវណ្ណមយោ បភស្សរោ, ឧប្បន្នោ រថបញ្ជរោ មម;
តស្ស ចក្កយុគំ ន វិន្ទាមិ, តេន ទុក្ខេន ជហាមិ ជីវិត”ន្តិ។

១៨៨ “សោវណ្ណមយំ មណិមយំ, លោហិតកមយំ [លោហិតង្គមយំ (ស្យា.), លោហិតង្កមយំ (សី.), លោហមយំ (កត្ថចិ)] អថ រូបិយមយំ;
អាចិក្ខ មេ ភទ្ទមាណវ, ចក្កយុគំ បដិបាទយាមិ តេ”តិ។

១៨៩ សោ មាណវោ តស្ស បាវទិ, “ចន្ទសូរិយា ឧភយេត្ថ ទិស្សរេ;
សោវណ្ណមយោ រថោ មម, តេន ចក្កយុគេន សោភតី”តិ។

១៩០ “ពាលោ ខោ ត្វំ អសិ មាណវ, យោ ត្វំ បត្ថយសេ អបត្ថិយំ;
មញ្ញាមិ តុវំ មរិស្សសិ, ន ហិ ត្វំ លច្ឆសិ ចន្ទសូរិយេ”តិ។

១៩១ “គមនាគមនម្បិ ទិស្សតិ, វណ្ណធាតុ ឧភយត្ថ វីថិយា;
បេតោ កាលកតោ ន ទិស្សតិ, កោ និធ កន្ទតំ ពាល្យតរោ”តិ។

១៩២ “សច្ចំ ខោ វទេសិ មាណវ, អហមេវ កន្ទតំ ពាល្យតរោ;
ចន្ទំ វិយ ទារកោ រុទំ, បេតំ កាលកតាភិបត្ថយិ”ន្តិ។

១៩៣ “អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ, ឃតសិត្តំវ បាវកំ;
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ, សព្ពំ និព្ពាបយេ ទរំ។

១៩៤ “អព្ពហី [អព្ពុឡ្ហំ (ស្យា. ក.)] វត មេ សល្លំ, សោកំ ហទយនិស្សិតំ;
យោ មេ សោកបរេតស្ស, បុត្តសោកំ អបានុទិ។

១៩៥ “ស្វាហំ អព្ពូឡ្ហសល្លោស្មិ, សីតិភូតោស្មិ និព្ពុតោ;
ន សោចាមិ ន រោទាមិ, តវ សុត្វាន មាណវា”តិ។

១៩៦ “ទេវតា នុសិ គន្ធព្ពោ, អទុ សក្កោ បុរិន្ទទោ;
កោ វា ត្វំ កស្ស វា បុត្តោ, កថំ ជានេមុ តំ មយ”ន្តិ។

១៩៧ “យញ្ច កន្ទសិ យញ្ច រោទសិ, បុត្តំ អាឡាហនេ សយំ ទហិត្វា;
ស្វាហំ កុសលំ ករិត្វា កម្មំ, តិទសានំ សហព្យតំ គតោ”តិ។

១៩៨ “អប្បំ វា ពហុំ វា នាទ្ទសាម, ទានំ ទទន្តស្ស សកេ អគារេ;
ឧបោសថកម្មំ វា តាទិសំ, កេន កម្មេន គតោសិ ទេវលោក”ន្តិ។

១៩៩ “អាពាធិកោហំ ទុក្ខិតោ គិលានោ, អាតុររូបោម្ហិ សកេ និវេសនេ;

ពុទ្ធំ វិគតរជំ វិតិណ្ណកង្ខំ, អទ្ទក្ខិ សុគតំ អនោមបញ្ញំ។

២០០."ស្វាហំ មុទិតមនោ បសន្នចិត្តោ, អញ្ជលិំ អករិំ តថាគតស្ស;
តាហំ កុសលំ ករិត្វាន កម្មំ, តិទសានំ សហព្យតំ គតោ"តិ។

២០១."អច្ឆរិយំ វត អព្ភុតំ វត, អញ្ជលិកម្មស្ស អយមីទិសោ វិបាកោ;
អហម្បិ មុទិតមនោ បសន្នចិត្តោ, អជ្ជេវ ពុទ្ធំ សរណំ វជាមី"តិ។

២០២."អជ្ជេវ ពុទ្ធំ សរណំ វជាហិ, ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច បសន្នចិត្តោ;
តថេវ សិក្ខាយ បទានិ បញ្ច, អខណ្ឌផុល្លានិ សមាទិយស្សុ។

២០៣."បាណាតិបាតា វិរមស្សុ ខិប្បំ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយស្សុ;
អមជ្ជបោ មា ច មុសា ភណាហិ, សកេន ទារេន ច ហោហិ តុដ្ឋោ"តិ។

២០៤."អត្ថកាមោសិ មេ យក្ខ, ហិតកាមោសិ ទេវតេ;
ករោមិ តុយ្ហំ វចនំ, ត្វំសិ អាចរិយោ មមាតិ។

២០៥."ឧបេមិ សរណំ ពុទ្ធំ, ធម្មញ្ចាបិ អនុត្តរំ;
សង្ឃញ្ច នរទេវស្ស, គច្ឆាមិ សរណំ អហំ។

២០៦."បាណាតិបាតា វិរមាមិ ខិប្បំ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយាមិ;
អមជ្ជបោ នោ ច មុសា ភណាមិ; សកេន ទារេន ច ហោមិ តុដ្ឋោ"តិ។

មដ្ឋកុណ្ឌលីបេតវត្ថុ បញ្ចមំ។

៦. កណ្ហបេតវត្ថុ

២០៧."ឧដ្ឋេហិ កណ្ហ កិំ សេសិ, កោ អត្ថោ សុបនេន តេ;
យោ ច តុយ្ហំ សកោ ភាតា, ហទយំ ចក្ខុ ច [ចក្ខុំវ (អដ្ឋ.)] ទក្ខិណំ;
តស្ស វាតា ពលីយន្តិ, សសំ ជប្បតិ [ឃដោ ជប្បតិ (ក.)] កេសវា"តិ។

២០៨."តស្ស តំ វចនំ សុត្វា, រោហិណេយ្យស្ស កេសវោ;
តរមានរូបោ វុដ្ឋាសិ, ភាតុសោកេន អដ្ដិតោ។

២០៩."កិំ នុ ឧម្មត្តរូបោវ, កេវលំ ទ្វារកំ ឥមំ;
សសោ សសោតិ លបសិ, កីទិសំ សសមិច្ឆសិ។

២១០."សោវណ្ណមយំ មណិមយំ, លោហមយំ អថ រូបិយមយំ;
សង្ខសិលាបវាឡមយំ, ការយិស្សាមិ តេ សសំ។

២១១."សន្តិ អញ្ញេបិ សសកា, អរញ្ញវនគោចរា;
តេបិ តេ អានយិស្សាមិ, កីទិសំ សសមិច្ឆសី"តិ។

២១២."នាហមេតេ សសេ ឥច្ឆេ, យេ សសា បថវិស្សិតា;
ចន្ទតោ សសមិច្ឆាមិ, តំ មេ ឱហរ កេសវា"តិ។

២១៣."សោ នូន មធុរំ ញាតិ, ជីវិតំ វិជហិស្សសិ;
អបត្ថិយំ បត្ថយសិ, ចន្ទតោ សសមិច្ឆសី"តិ។

២១៤."ឯវំ ចេ កណ្ហ ជានាសិ, យថញ្ញមនុសាសសិ;
កស្មា បុរេ មតំ បុត្តំ, អជ្ជាបិ មនុសោចសិ។

២១៥."ន យំ លព្ភា មនុស្សេន, អមនុស្សេន វា បន;
ជាតោ មេ មា មរិ បុត្តោ, កុតោ លព្ភា អលព្ភិយំ។

២១៦."ន មន្តា មូលភេសជ្ជា, ឱសធេហិ ធនេន វា;
សក្កា អានយិតុំ កណ្ហ, យំ បេតមនុសោចសិ។

២១៧មហទ្ធនា មហាភោគា, រដ្ឋវន្តោបិ ខត្តិយា;
បហូតធនធញ្ញាសេ, តេបិ នោ [នត្ថេត្ថបាបភេទោ] អជរាមរា។

២១៨“ខត្តិយា ព្រាហ្មណា វេស្សា, សុទ្ទា ចណ្ឌាលបុក្កុសា;
ឯតេ ចញ្ញេ ច ជាតិយា, តេបិ នោ អជរាមរា។

២១៩“យេ មន្តំ បរិវត្តេន្តិ, ឆឡង្គំ ព្រហ្មចិន្តិតំ;
ឯតេ ចញ្ញេ ច វិជ្ជាយ, តេបិ នោ អជរាមរា។

២២០“ឥសយោ វាបិ [ឥសយោ ចាបិ (វិមានវត្ថុ ៩៩)] យេ សន្តា, សញ្ញតត្តា តបស្សិនោ;
សរីរំ តេបិ កាលេន, វិជហន្តិ តបស្សិនោ។

២២១“ភាវិតត្តា អរហន្តោ, កតកិច្ចា អនាសវា;
និក្ខិបន្តិ ឥមំ ទេហំ, បុញ្ញបាបបរិក្ខយា”តិ។

២២២“អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ, ឃតសិត្តំវ បាវកំ;
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ, សព្ពំ និព្ពាបយេ ទរំ។

២២៣“អព្ពុហី វត មេ សល្លំ, សោកំ ហទយនិស្សិតំ;
យោ មេ សោកបរេតស្ស, បុត្តសោកំ អបានុទិ។

២២៤“ស្វាហំ អព្ពូឡ្ហសល្លោស្មិ, សីតិភូតោស្មិ និព្ពុតោ;
ន សោចាមិ ន រោទាមិ, តវ សុត្វាន ភាតិក” [ភាសិតំ (ស្យា.)]។

២២៥ឯវំ ករោន្តិ សប្បញ្ញា, យេ ហោន្តិ អនុកម្បកា;
និវត្តយន្តិ សោកម្ហា, ឃដោ ជេដ្ឋំវ ភាតរំ។

២២៦យស្ស ឯតាទិសា ហោន្តិ, អមច្ចា បរិចារកា;
សុភាសិតេន អន្វេន្តិ, ឃដោ ជេដ្ឋំវ ភាតរន្តិ។

កណ្ហបេតវត្ថុ ឆដ្ឋំ។

៧. ធនបាលសេដ្ឋិបេតវត្ថុ

២២៧“នគ្គោ ទុព្ពណ្ណរូបោសិ, កិសោ ធមនិសន្ថតោ;
ឧប្ផាសុលិកោ កិសិកោ, កោ នុ ត្វមសិ មារិស”។

២២៨“អហំ ភទន្តេ បេតោម្ហិ, ទុគ្គតោ យមលោកិកោ;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតោ”។

២២៩“កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតោ”។

២៣០“នគរំ អត្ថិ បណ្ណានំ [ទសន្នានំ (សី. ស្យា. បី.)], ឯរកច្ឆន្តិ វិស្សុតំ;
តត្ថ សេដ្ឋិ បុរេ អាសិំ, ធនបាលោតិ មំ វិទូ។

២៣១“អសីតិ សកដវាហានំ, ហិរញ្ញស្ស អហោសិ មេ;
បហូតំ មេ ជាតរូបំ, មុត្តា វេឡុរិយា ពហូ។

២៣២“តាវ មហទ្ធនស្សាបិ, ន មេ ទាតុំ បិយំ អហុ;
បិទហិត្វា ទ្វារំ ភុញ្ជិំ [ភុញ្ជាមិ (សី. ស្យា.)], មា មំ យាចនកាទ្ទសុំ។

២៣៣“អស្សទ្ធោ មច្ឆរី ចាសិំ, កទរិយោ បរិភាសកោ;
ទទន្តានំ ករោន្តានំ, វារយិស្សំ ពហុ ជនេ [ពហុជ្ជនំ (សី. ស្យា.)]។

២៣៤“វិបាកោ នត្ថិ ទានស្ស, សំយមស្ស កុតោ ផលំ;
បោក្ខរញ្ញោទបានានិ, អារាមានិ ច រោបិតេ;

បបាយោ ច វិនាសេសិ, ទុគ្គេ សង្កមនានិ ច។

២៣៥ “ស្វាហំ អកតកល្យាណោ, កតបាបោ តតោ ចុតោ;
ឧបបន្នោ បេត្តិវិសយំ, ខុប្បិបាសសមប្បិតោ។

២៣៦ “បញ្ចបណ្ណាសវស្សានិ, យតោ កាលង្កតោ អហំ;
នាភិជានាមិ ភុត្តំ វា, បីតំ វា បន បានិយំ។

២៣៧ “យោ សំយមោ សោ វិនាសោ,យោ វិនាសោ សោ សំយមោ;
បេតា ហិ កិរ ជានន្តិ, យោ សំយមោ សោ វិនាសោ។

២៣៨ “អហំ បុរេ សំយមិស្សំ, នាទាសិំ ពហុកេ ធនេ;
សន្តេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, ទីបំ នាកាសិមត្តនោ;
ស្វាហំ បច្ឆានុតប្បាមិ, អត្តកម្មផលូបគោ។

២៣៩ [បេ. វ. ៦៩] “ឧទ្ធំ ចតូហិ មាសេហិ, កាលំកិរិយា ភវិស្សតិ;
ឯកន្តកដុកំ ឃោរំ, និរយំ បបតិស្សហំ។

២៤០ [បេ. វ. ៧០] “ចតុក្កណ្ណំ ចតុទ្វារំ, វិភត្តំ ភាគសោ មិតំ;
អយោបាការបរិយន្តំ, អយសា បដិកុជ្ជិតំ។

២៤១ [បេ. វ. ៧១] “តស្ស អយោមយា ភូមិ, ជលិតា តេជសា យុតា;
សមន្តា យោជនសតំ, ផរិត្វា តិដ្ឋតិ សព្ពទា។

២៤២ [បេ. វ. ៧២] “តត្ថាហំ ទីឃមទ្ធានំ, ទុក្ខំ វេទិស្ស វេទនំ;
ផលំ បាបស្ស កម្មស្ស, តស្មា សោចាមហំ ភុសំ។

២៤៣ “តំ វោ វទាមិ ភទ្ទំ វោ, យាវន្តេត្ថ សមាគតា;
មាកត្ថ បាបកំ កម្មំ, អាវិ វា យទិ វា រហោ។

២៤៤ “សចេ តំ បាបកំ កម្មំ, ករិស្សថ ករោថ វា;
ន វោ ទុក្ខា បមុត្យត្ថិ [បមុត្តត្ថិ (សព្ពត្ថ) ឧទា. ៤៤ បស្សិតព្ពំ], ឧប្បច្ចាបិ [ឧបេច្ចាបិ (ស្យា. ក.)] ប
លាយតំ។

២៤៥ “មត្តេយ្យា ហោថ បេត្តេយ្យា, កុលេ ជេដ្ឋាបចាយិកា;
សាមញ្ញា ហោថ ព្រហ្មញ្ញា, ឯវំ សគ្គំ គមិស្សថា”តិ។

ធនបាលសេដ្ឋិបេតវត្ថុ សត្តមំ។

៨. ចូឡសេដ្ឋិបេតវត្ថុ

២៤៦ “នគ្គោ កិសោ បព្ពជិតោសិ ភន្តេ, រត្តិំ កុហិំ គច្ឆសិ កិស្ស ហេតុ;
អាចិក្ខ មេ តំ អបិ សក្កុណេមុ, សព្ពេន វិត្តំ បដិបាទយេ តុវ”ន្តិ។

២៤៧ “ពារាណសី នគរំ ទូរឃុដ្ឋំ, តត្ថាហំ គហបតិ អឌ្ឍកោ អហុ ទីនោ;
អទាតា គេធិតមនោ អាមិសស្មិំ, ទុស្សីល្យេន យមវិសយម្ហិ បត្តោ។

២៤៨ “សោ សូចិកាយ កិលមិតោ តេហិ,
តេនេវ ញាតីសុ យាមិ អាមិសកិញ្ចិក្ខហេតុ;
អទានសីលា ន ច សទ្ទហន្តិ,
ទានផលំ ហោតិ បរម្ហិ លោកេ។

២៤៩ “ធីតា ច មយ្ហំ លបតេ អភិក្ខណំ, ‘ទស្សាមិ ទានំ បិតូនំ បិតាមហានំ’;
តមុបក្ខដំ បរិវិសយន្តិ ព្រាហ្មណា [ព្រាហ្មណេ (សី.)], ‘យាមិ អហំ អន្ធកវិន្ទំ ភោត្តុំ’”ន្តិ។

២៥០ តមវោច រាជា “អនុភវិយាន តម្បិ,
ឯយ្យាសិ ខិប្បំ អហមបិ កស្សំ បូជំ;

អាចិក្ខ មេ តំ យទិ អត្ថិ ហេតុ,
សទ្ធាយិតំ ហេតុវចោ សុណោមា”តិ។

២៥១. ‘តថា’តិ វត្វា អគមាសិ តត្ថ, ភុញ្ជីសុ ភត្តំ ន ច ទក្ខិណារហា;
បច្ចាគមិ រាជគហំ បុនាបរំ, បាតុរហោសិ បុរតោ ជនាធិបស្ស។

២៥២. ទិស្វាន បេតំ បុនទេវ អាគតំ, រាជា អវោច “អហមបិ កិំ ទទាមិ;
អាចិក្ខ មេ តំ យទិ អត្ថិ ហេតុ, យេន តុវំ ចិរតរំ បីណិតោ សិយា”តិ។

២៥៣. “ពុទ្ធញ្ច សង្ឃំ បរិវិសិយាន រាជ, អន្នេន បានេន ច ចីវរេន;
តំ ទក្ខិណំ អាទិស មេ ហិតាយ, ឯវំ អហំ ចិរតរំ បីណិតោ សិយា”តិ។

២៥៤. តតោ ច រាជា និបតិត្វា តាវទេ [តាវទេវ (ស្យា.), តទេវ (ក.)], ទានំ សហត្ថា អតុលំ ទទិត្វា [អតុលញ្ច ទត្វា (ស្យា. ក.)] សង្ឃេ;
អារោចេសិ បកតំ [អារោចយី បកតី (សី. ស្យា.)] តថាគតស្ស, តស្ស ច បេតស្ស ទក្ខិណំ អាទិសិត្ថ។

២៥៥. សោ បូជិតោ អតិវិយ សោភមានោ, បាតុរហោសិ បុរតោ ជនាធិបស្ស;
“យក្ខោហមស្មិ បរមិទ្ធិបត្តោ, ន មយ្ហមត្ថិ សមា សទិសា [មយ្ហមិទ្ធិសមសទិសា (សី. ស្យា.)] មានុសា។

២៥៦. “បស្សានុភាវំ អបរិមិតំ មមយិទំ, តយានុទិដ្ឋំ អតុលំ ទត្វា សង្ឃេ;
សន្តប្បិតោ សតតំ សទា ពហូហិ, យាមិ អហំ សុខិតោ មនុស្សទេវា”តិ។

ចូឡសេដ្ឋិបេតវត្ថុ អដ្ឋមំ និដ្ឋិតំ។

ភាណវារំ បឋមំ និដ្ឋិតំ។

៩. អង្កុរបេតវត្ថុ

២៥៧. “យស្ស អត្ថាយ គច្ឆាម, កម្ពោជំ ធនហារកា;
អយំ កាមទទោ យក្ខោ, ឥមំ យក្ខំ នយាមសេ។

២៥៨. “ឥមំ យក្ខំ គហេត្វាន, សាធុកេន បសយ្ហ វា;
យានំ អារោបយិត្វាន, ខិប្បំ គច្ឆាម ទ្វារក”ន្តិ។

២៥៩. [ជា. ១.១០.១៥១; ១.១៤.១៩៦; ២.១៨.១៥៣; ២.២២.១០] “យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ, និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា;
ន តស្ស សាខំ ភញ្ជេយ្យ, មិត្តទុព្ភោ ហិ បាបកោ”តិ។

២៦០. “យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ, និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា;
ខន្ធម្បិ តស្ស ឆិន្ទេយ្យ, អត្ថោ ចេ តាទិសោ សិយា”តិ។

២៦១. “យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ, និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា;
ន តស្ស បត្តំ ភិន្ទេយ្យ [ហឹសេយ្យ (ក.)], មិត្តទុព្ភោ ហិ បាបកោ”តិ។

២៦២. “យស្ស រុក្ខស្ស ឆាយាយ, និសីទេយ្យ សយេយ្យ វា;
សមូលម្បិ តំ អព្ពុហេ [ឧព្ពហេ (?)], អត្ថោ ចេ តាទិសោ សិយា”តិ។

២៦៣. “យស្សេករត្តិម្បិ ឃរេ វសេយ្យ, យត្ថន្នបានំ បុរិសោ លភេថ;
ន តស្ស បាបំ មនសាបិ ចិន្តយេ, កតញ្ញុតា សប្បុរិសេហិ វណ្ណិតា។

២៦៤. “យស្សេករត្តិម្បិ ឃរេ វសេយ្យ, អន្នេន បានេន ឧបដ្ឋិតោ សិយា;
ន តស្ស បាបំ មនសាបិ ចិន្តយេ, អទុព្ភបាណី ទហតេ មិត្តទុព្ភិំ។

២៦៥. “យោ បុព្ពេ កតកល្យាណោ, បច្ឆា បាបេន ហឹសតិ;
អល្លបាណិហតោ [អទុព្ភិបាណីហតោ (ក)] បោសោ, ន សោ ភទ្រានិ បស្សតី”តិ។

២៦៦. “នាហំ ទេវេន វា មនុស្សេន វា, ឥស្សរិយេន វាហំ សុប្បសយ្ហោ;
យក្ខោហមស្មិ បរមិទ្ធិបត្តោ, ទូរង្គមោ វណ្ណពលូបបន្នោ”តិ។

២៦៧. បាណិ តេ សព្ពសោ វណ្ណោ, បញ្ចធារោ មធុស្សវោ;
នានារសា បគ្ឃរន្តិ, មញ្ញេហំ តំ បុរិន្ទទ”ន្តិ។

២៦៨. “នាម្ហិ ទេវោ ន គន្ធព្ពោ, នាបិ សក្កោ បុរិន្ទទោ;
បេតំ មំ អង្កុរ ជានាហិ, រោរុវម្ហា [ហេរុវម្ហា (សី.)] ឥធាគត”ន្តិ។

២៦៩. “កីសីលោ កីសមាចារោ, រោរុវស្មឹ បុរេ តុវំ;
កេន តេ ព្រហ្មចរិយេន, បុញ្ញំ បាណិម្ហិ ឥជ្ឈតី”តិ។

២៧០. “តុន្នវាយោ បុរេ អាសឹ, រោរុវស្មឹ តទា អហំ;
សុកិច្ឆវុត្តិ កបណោ, ន មេ វិជ្ជតិ ទាតវេ។

២៧១. “និវេសនញ្ច [អាវេសនញ្ច (សី.)] មេ អាសិ, អសយ្ហស្ស ឧបន្តិកេ;
សទ្ធស្ស ទានបតិនោ, កតបុញ្ញស្ស លជ្ជិនោ។

២៧២. “តត្ថ យាចនកា យន្តិ, នានាគោត្តា វនិព្ពកា;
តេ ច មំ តត្ថ បុច្ឆន្តិ, អសយ្ហស្ស និវេសនំ។

២៧៣. “កត្ថ គច្ឆាម ភទ្ទំ វោ, កត្ថ ទានំ បទីយតិ;
តេសាហំ បុដ្ឋោ អក្ខាមិ, អសយ្ហស្ស និវេសនំ។

២៧៤. “បគ្គយ្ហ ទក្ខិណំ ពាហុំ, ឯត្ថ គច្ឆថ ភទ្ទំ វោ;
ឯត្ថ ទានំ បទីយតិ, អសយ្ហស្ស និវេសនេ។

២៧៥. “តេន បាណិ កាមទទោ, តេន បាណិ មធុស្សវោ;
តេន មេ ព្រហ្មចរិយេន, បុញ្ញំ បាណិម្ហិ ឥជ្ឈតី”តិ។

២៧៦. “ន កិរ ត្វំ អទា ទានំ, សកបាណីហិ កស្សចិ;
បរស្ស ទានំ អនុមោទមានោ, បាណឹ បគ្គយ្ហ បាវទិ។

២៧៧. “តេន បាណិ កាមទទោ, តេន បាណិ មធុស្សវោ;
តេន តេ ព្រហ្មចរិយេន, បុញ្ញំ បាណិម្ហិ ឥជ្ឈតិ។

២៧៨. “យោ សោ ទានមទា ភន្តេ, បសន្នោ សកបាណិភិ;
សោ ហិត្វា មានុសំ ទេហំ, កឹ នុ សោ ទិសតំ គតោ”តិ។

២៧៩. “នាហំ បជានាមិ អសយ្ហសាហិនោ, អង្គីរសស្ស គតឹ អាគតឹ វា;
សុតញ្ច មេ វេស្សវណស្ស សន្តិកេ, សក្កស្ស សហព្យតំ គតោ អសយ្ហោ”តិ។

២៨០. “អលមេវ កាតុំ កល្យាណំ, ទានំ ទាតុំ យថារហំ;
បាណឹ កាមទទំ ទិស្វា, កោ បុញ្ញំ ន ករិស្សតិ។

២៨១. “សោ ហិ នូន ឥតោ គន្ត្វា, អនុប្បត្វាន ទ្វារកំ;
ទានំ បដ្ឋបយិស្សាមិ, យំ មមស្ស សុខាវហំ។

២៨២. “ទស្សាមន្នញ្ច បានញ្ច, វត្ថសេនាសនានិ ច;
បបញ្ច ឧទបានញ្ច, ទុគ្គេ សង្កមនានិ ចា”តិ។

២៨៣. “កេន តេ អង្គុលី កុណា [កុណ្ឋា (សី. ស្យា.)], មុខញ្ច កុណលីកតំ [កុណ្ឋលីកតំ (សី. ស្យា. ក.)];
អក្ខីនិ ច បគ្ឃរន្តិ, កឹ បាបំ បកតំ តយា”តិ។

២៨៤. “អង្គីរសស្ស គហបតិនោ, សទ្ធស្ស ឃរមេសិនោ;
តស្សាហំ ទានវិស្សគ្គេ, ទានេ អធិកតោ អហុំ។

២៨៥. “តត្ថ យាចនកេ ទិស្វា, អាគតេ ភោជនត្ថិកេ;
ឯកមន្តំ អបក្កម្ម, អកាសឹ កុណលឹ មុខំ។

២៨៦. “តេន មេ អង្គុលី កុណា, មុខញ្ច កុណលីកតំ;

អក្ខីនិ មេ បគ្ឃរន្តិ, តំ បាបំ បកតំ មយា”តិ។

២៨៧. “ជម្មេន តេ កាបុរិស, មុខញ្ច កុណលីកតំ;
អក្ខីនិ ច បគ្ឃរន្តិ, យំ តំ បរស្ស ទានស្ស;
អកាសិ កុណលី មុខំ។

២៨៨. “កថំ ហិ ទានំ ទទមានោ, ករេយ្យ បរបត្តិយំ;
អន្នំ បានំ ខាទនីយំ, វត្ថសេនាសនានិ ច។

២៨៩. “សោ ហិ នូន ឥតោ គន្ត្វា, អនុប្បត្វាន ទ្វារកំ;
ទានំ បដ្ឋបយិស្សាមិ, យំ មមស្ស សុខាវហំ។

២៩០. “ទស្សាមន្នញ្ច បានញ្ច, វត្ថសេនាសនានិ ច;
បបញ្ច ឧទបានញ្ច, ទុគ្គេ សង្កមនានិ ចា”តិ។

២៩១. តតោ ហិ សោ និវត្តិត្វា, អនុប្បត្វាន ទ្វារកំ;
ទានំ បដ្ឋបយិ អង្កុរោ, យំតុមស្ស [យំ តំ អស្ស (ស្យា.), យន្តមស្ស (ក.)] សុខាវហំ។

២៩២. អទា អន្នញ្ច បានញ្ច, វត្ថសេនាសនានិ ច;
បបញ្ច ឧទបានញ្ច, វិប្បសន្នេន ចេតសា។

២៩៣. “កោ ឆាតោ កោ ច តសិតោ, កោ វត្ថំ បរិទហិស្សតិ;
កស្ស សន្តានិ យោគ្គានិ, ឥតោ យោជេន្តុ វាហនំ។

២៩៤. “កោ ឆត្តិច្ឆតិ គន្ធញ្ច, កោ មាលំ កោ ឧបាហនំ;
ឥតិស្សុ តត្ថ ឃោសេន្តិ, កប្បកា សូទមាគធា [បាជវា (ក.)];
សទា សាយញ្ច បាតោ ច, អង្កុរស្ស និវេសនេ។

២៩៥. “‘សុខំ សុបតិ អង្កុរោ’, ឥតិ ជានាតិ មំ ជនោ;
ទុក្ខំ សុបាមិ សិន្ធក [សន្ធក, សិន្ទុក (ក.)], យំ ន បស្សាមិ យាចកេ។

២៩៦. “‘សុខំ សុបតិ អង្កុរោ’, ឥតិ ជានាតិ មំ ជនោ;
ទុក្ខំ សិន្ធក សុបាមិ, អប្បកេ សុ វនិព្ពកេ”តិ។

២៩៧. “សក្កោ ចេ តេ វរំ ទជ្ជា, តាវតឹសានមិស្សរោ;
កិស្ស សព្ពស្ស លោកស្ស, វរមានោ វរំ វរេ”តិ។

២៩៨. “សក្កោ ចេ មេ វរំ ទជ្ជា, តាវតឹសានមិស្សរោ;
កាលុដ្ឋិតស្ស មេ សតោ, សុរិយុគ្គមនំ បតិ;
ទិព្ពា ភក្ខា បាតុភវេយ្យុំ, សីលវន្តោ ច យាចកា។

២៩៩. “ទទតោ មេ ន ខីយេថ, ទត្វា នានុតបេយ្យហំ;
ទទំ ចិត្តំ បសាទេយ្យំ, ឯតំ សក្កំ វរំ វរេ”តិ។

៣០០. “ន សព្ពវិត្តានិ បរេ បវេច្ឆេ, ទទេយ្យ ទានញ្ច ធនញ្ច រក្ខេ;
តស្មា ហិ ទានា ធនមេវ សេយ្យោ, អតិប្បទានេន កុលា ន ហោន្តិ។

៣០១. “អទានមតិទានញ្ច, នប្បសំសន្តិ បណ្ឌិតា;
តស្មា ហិ ទានា ធនមេវ សេយ្យោ, សមេន វត្តេយ្យ ស ធីរធម្មោ”តិ។

៣០២. “អហោ វត រេ អហមេវ ទជ្ជំ, សន្តោ ច មំ សប្បុរិសា ភជេយ្យុំ;
មេឃោវ និន្នានិ បរិបូរយន្តោ [ភិបូរយន្តោ (សី.), ហិ បូរយន្តោ (ស្យា.)], សន្តប្បយេ សព្ពវនិព្ពកានំ។

៣០៣. “យស្ស យាចនកេ ទិស្វា, មុខវណ្ណោ បសីទតិ;
ទត្វា អត្តមនោ ហោតិ, តំ ឃរំ វសតោ សុខំ។

៣០៤. “យស្ស យាចនកេ ទិស្វា, មុខវណ្ណោ បសីទតិ;

ទត្វា អត្តមនោ ហោតិ, ឯសា យញ្ញស្ស [បុញ្ញស្ស (សី.)] សម្បទា។

៣០៥. [អ. និ. ៦.៣៧] ‘‘បុព្ពេវ ទានា សុមនោ, ទទំ ចិត្តំ បសាទយេ;
ទត្វា អត្តមនោ ហោតិ, ឯសា យញ្ញស្ស [បុញ្ញស្ស (សី.)] សម្បទា’’តិ។

៣០៦. សដ្ឋិ វាហសហស្សានិ, អង្គុរស្ស និវេសនេ;
ភោជនំ ទីយតេ និច្ចំ, បុញ្ញបេក្ខស្ស ជន្តុនោ។

៣០៧. តិសហស្សានិ សូទានិ ហិ [សូទានិ (ស្យា. ក.)], អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា;
អង្គុរំ ឧបជីវន្តិ, ទានេ យញ្ញស្ស វាវដា [ព្យាវដា (សី.), បាវដា (ស្យា.)]។

៣០៨. សដ្ឋិ បុរិសសហស្សានិ, អាមុត្តមណិកុណ្ឌលា;
អង្គុរស្ស មហាទានេ, កដ្ឋំ ផាលេន្តិ មាណវា។

៣០៩. សោឡសិត្ថិសហស្សានិ, សព្ពាលង្ការភូសិតា;
អង្គុរស្ស មហាទានេ, វិធា បិណ្ឌេន្តិ នារិយោ។

៣១០. សោឡសិត្ថិសហស្សានិ, សព្ពាលង្ការភូសិតា;
អង្គុរស្ស មហាទានេ, ទព្ពិគាហា ឧបដ្ឋិតា។

៣១១. ពហុំ ពហូនំ បាទាសិ, ចិរំ បាទាសិ ខត្តិយោ;
សក្កច្ចញ្ច សហត្ថា ច, ចិត្តីកត្វា បុនប្បុនំ។

៣១២. ពហូ មាសេ ច បក្ខេ ច, ឧតុសំវច្ឆរានិ ច;
មហាទានំ បវត្តេសិ, អង្គុរោ ទីឃមន្តរំ។

៣១៣. ឯវំ ទត្វា យជិត្វា ច, អង្គុរោ ទីឃមន្តរំ;
សោ ហិត្វា មានុសំ ទេហំ, តាវតឹសូបគោ អហុ។

៣១៤. កដច្ឆុភិក្ខំ ទត្វាន, អនុរុទ្ធស្ស ឥន្ទកោ;
សោ ហិត្វា មានុសំ ទេហំ, តាវតឹសូបគោ អហុ។

៣១៥. ទសហិ ឋានេហិ អង្គុរំ, ឥន្ទកោ អតិរោចតិ;
រូបេ សទ្ទេ រសេ គន្ធេ, ផោដ្ឋព្ពេ ច មនោរមេ។

៣១៦. អាយុនា យសសា ចេវ, វណ្ណេន ច សុខេន ច;
អាធិបច្ចេន អង្គុរំ, ឥន្ទកោ អតិរោចតិ។

៣១៧. តាវតឹសេ យទា ពុទ្ធោ, សិលាយំ បណ្ឌុកម្ពលេ;
បារិច្ឆត្តកមូលម្ហិ, វិហាសិ បុរិសុត្តមោ។

៣១៨. ទសសុ លោកធាតូសុ, សន្និបតិត្វាន ទេវតា;
បយិរុបាសន្តិ សម្ពុទ្ធំ, វសន្តំ នគមុទ្ធនិ។

៣១៩. ន កោចិ ទេវោ វណ្ណេន, សម្ពុទ្ធំ អតិរោចតិ;
សព្ពេ ទេវេ អតិក្កម្ម [អធិគយ្ហ (សី.), អតិគ្គយ្ហ (ក)], សម្ពុទ្ធោវ វិរោចតិ។

៣២០. យោជនានិ ទស ទ្វេ ច, អង្គុរោយំ តទា អហុ;
អវិទូរេវ ពុទ្ធស្ស [អវិទូរេ សម្ពុទ្ធស្ស (ក.)], ឥន្ទកោ អតិរោចតិ។

៣២១. ឱលោកេត្វាន សម្ពុទ្ធោ, អង្គុរញ្ចាបិ ឥន្ទកំ;
ទក្ខិណេយ្យំ សម្ភាវេន្តោ [បភាវេន្តោ (សី.)], ឥទំ វចនមព្រវិ។

៣២២. ‘‘មហាទានំ តយា ទិន្នំ, អង្គុរ ទីឃមន្តរំ;
អតិទូរេ [សុវិទូរេ (ក.)] និសិន្នោសិ, អាគច្ឆ មម សន្តិកេ’’តិ។

៣២៣. ចោទិតោ ភាវិតត្តេន, អង្គុរោ ឥទមព្រវិ;
‘‘កឹ មយ្ហំ តេន ទានេន, ទក្ខិណេយ្យេន សុញ្ញតំ។

៣២៤អយំ សោ ឥន្ទកោ យក្ខោ, ទជ្ជា ទានំ បរិត្តកំ;
អតិរោចតិ អម្ហេហិ, ចន្ទោ តារគណេ យថា”តិ។

៣២៥“ឧជ្ជង្គលេ យថា ខេត្តេ, ពីជំ ពហុម្បិ រោបិតំ;
ន វិបុលផលំ ហោតិ, នបិ តោសេតិ កស្សកំ។

៣២៦“តថេវ ទានំ ពហុកំ, ទុស្សីលេសុ បតិដ្ឋិតំ;
ន វិបុលផលំ ហោតិ, នបិ តោសេតិ ទាយកំ។

៣២៧“យថាបិ ភទ្ទកេ ខេត្តេ, ពីជំ អប្បម្បិ រោបិតំ;
សម្មា ធារំ បវេច្ឆន្តេ, ផលំ តោសេតិ កស្សកំ។

៣២៨“តថេវ សីលវន្តេសុ, គុណវន្តេសុ តាទិសុ;
អប្បកម្បិ កតំការំ, បុញ្ញំ ហោតិ មហប្ផល”ន្តិ។

៣២៩វិចេយ្យ ទានំ ទាតព្ពំ, យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ;
វិចេយ្យ ទានំ ទត្វាន, សគ្គំ គច្ឆន្តិ ទាយកា។

៣៣០វិចេយ្យ ទានំ សុគតប្បសត្ថំ, យេ ទក្ខិណេយ្យា ឥធ ជីវលោកេ;
ឯតេសុ ទិន្នានិ មហប្ផលានិ, ពីជានិ វុត្តានិ យថា សុខេត្តេតិ។

អង្កុរបេតវត្ថុ នវមំ។

១០. ឧត្តរមាតុបេតិវត្ថុ

៣៣១ទិវាវិហារគតំ ភិក្ខុំ, គង្គាតីរេ និសិន្នកំ;
តំ បេតី ឧបសង្កម្ម, ទុព្ពណ្ណា ភីរុទស្សនា។

៣៣២កេសា ចស្សា អតិទីឃា [អហូ ទីឃា (ក.)], យាវភូមាវលម្ពរេ [យាវ ភូម្យា’វលម្ពរេ (?)];
កេសេហិ សា បដិច្ឆន្នា, សមណំ ឯតទព្រវិ។

៣៣៣“បញ្ចបណ្ណាសវស្សានិ, យតោ កាលង្កតា អហំ;
នាភិជានាមិ ភុត្តំ វា, បីតំ វា បន បានិយំ;
ទេហិ ត្វំ បានិយំ ភន្តេ, តសិតា បានិយាយ មេ”តិ។

៣៣៤“អយំ សីតោទិកា គង្គា, ហិមវន្តតោ [ហិមវន្តាវ (ក.)] សន្ទតិ;
បិវ ឯត្តោ គហេត្វាន, កិំ មំ យាចសិ បានិយ”ន្តិ។

៣៣៥“សចាហំ ភន្តេ គង្គាយ, សយំ គណ្ហាមិ បានិយំ;
លោហិតំ មេ បរិវត្តតិ, តស្មា យាចាមិ បានិយ”ន្តិ។

៣៣៦“កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, គង្គា តេ ហោតិ លោហិត”ន្តិ។

៣៣៧“បុត្តោ មេ ឧត្តរោ នាម [បុត្តោ មេ ភន្តេ ឧត្តរោ (ក.)], សទ្ធោ អាសិ ឧបាសកោ;
សោ ច មយ្ហំ អកាមាយ, សមណានំ បវេច្ឆតិ។

៣៣៨“ចីវរំ បិណ្ឌបាតញ្ច, បច្ចយំ សយនាសនំ;
តមហំ បរិភាសាមិ, មច្ឆេរេន ឧបទ្ទុតា។

៣៣៩“យំ ត្វំ មយ្ហំ អកាមាយ, សមណានំ បវេច្ឆសិ;
ចីវរំ បិណ្ឌបាតញ្ច, បច្ចយំ សយនាសនំ។

៣៤០“ឯតំ តេ បរលោកស្មិំ, លោហិតំ ហោតុ ឧត្តរ;
តស្ស កម្មស្ស វិបាកេន, គង្គា មេ ហោតិ លោហិត”ន្តិ។

ឧត្តរមាតុបេតិវត្ថុ ទសមំ។

១១. សុត្តបេតវត្ថុ

៣៤១. “អហំ បុរេ បព្ពជិតស្ស ភិក្ខុនោ, សុត្តំ អទាសឹ ឧបសង្កម្ម យាចិតា;
តស្ស វិបាកោ វិបុលផលូបលព្ភតិ, ពហុកា ច មេ ឧប្បជ្ជរេ [ពហូ ច មេ ឧបបជ្ជរេ (សី.)] វត្ថកោដិយោ។

៣៤២. “បុប្ផាភិកិណ្ណំ រមិតំ [រម្មមិទំ (ក.)] វិមានំ, អនេកចិត្តំ នរនារិសេវិតំ;
សាហំ ភុញ្ជាមិ ច បារុបាមិ ច, បហូតវិត្តា ន ច តាវ ខីយតិ។

៣៤៣. “តស្សេវ កម្មស្ស វិបាកមន្វយា, សុខញ្ច សាតញ្ច ឥធូបលព្ភតិ;
សាហំ គន្ត្វា បុនទេវ មានុសំ, កាហាមិ បុញ្ញានិ នយយ្យបុត្ត ម”ន្តិ។

៣៤៤. “សត្ត តុវំ វស្សសតា ឥធាគតា,
ជិណ្ណា ច វុឌ្ឍា ច តហឹ ភវិស្សសិ;
សព្ពេវ តេ កាលកតា ច ញាតកា,
កឹ តត្ថ គន្ត្វាន ឥតោ ករិស្សសី”តិ។

៣៤៥. “សត្តេវ វស្សានិ ឥធាគតាយ មេ, ទិព្ពញ្ច សុខញ្ច សមប្បិតាយ;
សាហំ គន្ត្វាន បុនទេវ មានុសំ, កាហាមិ បុញ្ញានិ នយយ្យបុត្ត ម”ន្តិ។

៣៤៦. សា តំ គហេត្វាន បសយ្ហ ពាហាយំ, បច្ចានយិត្វាន ថេរឹ សុទុព្ពលំ;
“វជ្ជេសិ អញ្ញម្បិ ជនំ ឥធាគតំ, ‘ករោថ បុញ្ញានិ សុខូបលព្ភតិ’”។

៣៤៧. “ទិដ្ឋា មយា អកតេន សាធុនា, បេតា វិហញ្ញន្តិ តថេវ មនុស្សា;
កម្មញ្ច កត្វា សុខវេទនីយំ, ទេវា មនុស្សា ច សុខេ ឋិតា បជា”តិ។

សុត្តបេតវត្ថុ ឯកាទសមំ។

១២. កណ្ណមុណ្ឌបេតិវត្ថុ

៣៤៨. “សោណ្ណសោបានផលកា , សោណ្ណវាលុកសន្ថតា;
តត្ថ សោគន្ធិយា វគ្គូ, សុចិគន្ធា មនោរមា។

៣៤៩. “នានារុក្ខេហិ សញ្ឆន្នា, នានាគន្ធសមេរិតា;
នានាបទុមសញ្ឆន្នា, បុណ្ឌរីកសមោតតា [សមោហតា (ក.)]។

៣៥០. “សុរភី សម្បវាយន្តិ, មនុញ្ញា មាលុតេរិតា;
ហំសកោញ្ចាភិរុទា ច, ចក្កវក្កាភិកូជិតា។

៣៥១. “នានាទិជគណាកិណ្ណា , នានាសរគណាយុតា;
នានាផលធរា រុក្ខា, នានាបុប្ផធរា វនា។

៣៥២. “ន មនុស្សេសុ ឦទិសំ, នគរំ យាទិសំ ឥទំ;
បាសាទា ពហុកា តុយ្ហំ, សោវណ្ណរូបិយាមយា;
ទទ្ទល្លមានា អាភេន្តិ [អាភន្តិ (ក.)], សមន្តា ចតុរោ ទិសា។

៣៥៣. “បញ្ច ទាសិសតា តុយ្ហំ, យា តេមា បរិចារិកា;
តា [កា (ក.)] កម្ពុកាយូរធរា [កម្ពុកេយូរធរា (សី.)], កញ្ចនាវេឡភូសិតា។

៣៥៤. “បល្លង្កា ពហុកា តុយ្ហំ, សោវណ្ណរូបិយាមយា;
កទលិមិគសញ្ឆន្នា [កាទលិមិគសញ្ឆន្នា (សី.)], សជ្ជា គោនកសន្ថតា។

៣៥៥. “យត្ថ តុំ វាសូបគតា, សព្ពកាមសមិទ្ធិនី;
សម្បត្តាយឌ្ឍរត្តាយ [... រត្តិយា (ក.)], តតោ ឧដ្ឋាយ គច្ឆសិ។

៣៥៦. “ឧយ្យានភូមិ គន្ត្វាន, បោក្ខរញ្ញា សមន្តតោ;
តស្សា តីរេ តុវំ ឋាសិ, ហរិតេ សទ្ទលេ សុភេ។

៣៥៧តតោ តេ កណ្ណមុណ្ឌោ សុនខោ, អង្គមង្គានិ ខាទតិ;
យទា ច ខាយិតា អាសិ, អដ្ឋិសង្ខលិកា កតា;
ឱគាហសិ បោក្ខរណិំ, ហោតិ កាយោ យថា បុរេ។

៣៥៨“តតោ ត្វំ អង្គបច្ចង្គី [អង្គបច្ចង្គា (ក.)], សុចារុ បិយទស្សនា;
វត្ថេន បារុបិត្វាន, អាយាសិ មម សន្តិកំ។

៣៥៩“កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, កណ្ណមុណ្ឌោ សុនខោ តវអង្គមង្គានិ ខាទតី”តិ។

៣៦០“កិមិលាយំ [កិម្ពិលាយំ (សី. ស្យា.)] គហបតិ, សទ្ធោ អាសិ ឧបាសកោ;
តស្សាហំ ភរិយា អាសឹ, ទុស្សីលា អតិចារិនី។

៣៦១“សោ មំ អតិចរមានាយ [ឯវមាតិចរមានាយ (ស្យា. បី.)], សាមិកោ ឯតទព្រវិ;
‘នេតំ ឆន្នំ [នេតំ ឆន្នំ ន (សី.), នេតំ ឆន្នំ នេតំ (ក.)] បតិរូបំ, យំ ត្វំ អតិចរាសិ មំ’។

៣៦២“សាហំ ឃោរញ្ច សបថំ, មុសាវាទញ្ច ភាសិសំ;
‘នាហំ តំ អតិចរាមិ, កាយេន ឧទ ចេតសា។
៣៦៣“‘សចាហំ តំ អតិចរាមិ, កាយេន ឧទ ចេតសា;
កណ្ណមុណ្ឌោ យំ សុនខោ, អង្គមង្គានិ ខាទតុ’។

៣៦៤“តស្ស កម្មស្ស វិបាកំ, មុសាវាទស្ស ចូភយំ;
សត្តេវ វស្សសតានិ, អនុភូតំ យតោ ហិ មេ;
កណ្ណមុណ្ឌោ ច សុនខោ, អង្គមង្គានិ ខាទតិ។

៣៦៥“ត្វញ្ច ទេវ ពហុការោ, អត្ថាយ មេ ឥធាគតោ;
សុមុត្តាហំ កណ្ណមុណ្ឌស្ស, អសោកា អកុតោភយា។

៣៦៦“តាហំ ទេវ នមស្សាមិ, យាចាមិ បញ្ជលីកតា;
ភុញ្ជ អមានុសេ កាមេ, រម ទេវ មយា សហា”តិ។

៣៦៧“ភុត្តា អមានុសា កាមា, រមិតោម្ហិ តយា សហ;
តាហំ សុភគេ យាចាមិ, ខិប្បំ បដិនយាហិ ម”ន្តិ។

កណ្ណមុណ្ឌបេតិវត្ថុ ទ្វាទសមំ។

១៣. ឧព្ពរិបេតវត្ថុ

៣៦៨អហុ រាជា ព្រហ្មទត្តោ, បញ្ចាលានំ រថេសភោ;
អហោរត្តានមច្ចយា, រាជា កាលមក្រុព្ពថ [រាជា កាលង្ករី តទា (សី.)]។

៣៦៩តស្ស អាឡាហនំ គន្ត្វា, ភរិយា កន្ទតិ ឧព្ពរី [ឧប្បរិ (ក.)];
ព្រហ្មទត្តំ អបស្សន្តី, ព្រហ្មទត្តាតិ កន្ទតិ។

៣៧០ឥសិ ច តត្ថ អាគច្ឆិ, សម្បន្នចរណោ មុនិ;
សោ ច តត្ថ អបុច្ឆិត្ថ, យេ តត្ថ សុសមាគតា។

៣៧១“កស្ស ឥទំ អាឡាហនំ, នានាគន្ធសមេរិតំ;
កស្សាយំ កន្ទតិ ភរិយា, ឥតោ ទូរគតំ បតឹ;
ព្រហ្មទត្តំ អបស្សន្តី, ‘ព្រហ្មទត្តា’តិ កន្ទតិ”។

៣៧២តេ ច តត្ថ វិយាកំសុ, យេ តត្ថ សុសមាគតា;
“ព្រហ្មទត្តស្ស ភទន្តេ [ភទ្ទន្តេ (ក.)], ព្រហ្មទត្តស្ស មារិស។
៣៧៣“តស្ស ឥទំ អាឡាហនំ, នានាគន្ធសមេរិតំ;
តស្សាយំ កន្ទតិ ភរិយា, ឥតោ ទូរគតំ បតឹ;
ព្រហ្មទត្តំ អបស្សន្តី, ‘ព្រហ្មទត្តា’តិ កន្ទតិ”។

៣៧៤ “ឆឡាសីតិសហស្សានិ, ព្រហ្មទត្តស្សនាមកា;
ឥមស្មឹ អាឡាហនេ ទឌ្ឍា, តេសំ កមនុសោចសី”តិ។

៣៧៥ “យោ រាជា ចូឡនីបុត្តោ, បញ្ចាលានំ រថេសភោ;
តំ ភន្តេ អនុសោចាមិ, ភត្តារំ សព្ពកាមទ”ន្តិ។

៣៧៦ “សព្ពេ វាហេសុំ រាជានោ, ព្រហ្មទត្តស្សនាមកា;
សព្ពេវចូឡនីបុត្តា, បញ្ចាលានំ រថេសភា។

៣៧៧ “សព្ពេសំ អនុបុព្ពេន, មហេសិត្តមការយិ;
កស្មា បុរិមកេ ហិត្វា, បច្ឆិមំ អនុសោចសី”តិ។

៣៧៨ “អាតុមេ ឥត្ថិភូតាយ, ទីឃរត្តាយ មារិស;
យស្សា មេ ឥត្ថិភូតាយ, សំសារេ ពហុភាសសី”តិ។

៣៧៩ “អហុ ឥត្ថី អហុ បុរិសោ, បសុយោនិម្បិ អាគមា;
ឯវមេតំ អតីតានំ, បរិយន្តោ ន ទិស្សតី”តិ។

៣៨០ “អាទិត្តំ វត មំ សន្តំ, ឃតសិត្តំវ បាវកំ;
វារិនា វិយ ឱសិញ្ចំ, សព្ពំ និព្ពាបយេ ទរំ។

៣៨១ “អព្ពហី វត មេ សល្លំ, សោកំ ហទយនិស្សិតំ;
យោ មេ សោកបរេតាយ, បតិសោកំ អបានុទិ។

៣៨២ “សាហំ អព្ពូឡ្ហសល្លាស្មិ, សីតិភូតាស្មិ និព្ពុតា;
ន សោចាមិ ន រោទាមិ, តវ សុត្វា មហាមុនី”តិ។

៣៨៣ តស្ស តំ វចនំ សុត្វា, សមណស្ស សុភាសិតំ;
បត្តចីវរមាទាយ, បព្ពជិ អនគារិយំ។

៣៨៤ សា ច បព្ពជិតា សន្តា, អគារស្មា អនគារិយំ;
មេត្តាចិត្តំ អភាវេសិ, ព្រហ្មលោកូបបត្តិយា។

៣៨៥ គាមា គាមំ វិចរន្តី, និគមេ រាជធានិយោ;
ឧរុវេលា នាម សោ គាមោ, យត្ថ កាលមក្រុព្ពថ។

៣៨៦ មេត្តាចិត្តំ អាភាវេត្វា, ព្រហ្មលោកូបបត្តិយា;
ឥត្ថិចិត្តំ វិរាជេត្វា, ព្រហ្មលោកូបគា អហូតិ។

ឧព្ពិរិបេតវត្ថុ តេរសមំ។

ឧព្ពរិវគ្គោ ទុតិយោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មោចកំ [បណ្ឌុ (សព្ពត្ថ)] មាតា មត្តា [បិតា (សី. ក.), បតិយា (ស្យា.)] ច, នន្ទា កុណ្ឌលីនា ឃដោ;
ទ្វេ សេដ្ឋី តុន្នវាយោ ច, ឧត្តរ [វិហារ (សព្ពត្ថ)] សុត្តកណ្ណ [សោបាន (សព្ពត្ថ)] ឧព្ពរីតិ។

៣. ចូឡវគ្គោ

១. អភិជ្ជមានបេតវត្ថុ

៣៨៧. “អភិជ្ជមានេ វារិម្ហិ, គង្គាយ ឥធ គច្ឆសិ;
នគ្គោ បុព្ពទ្ធបេតោវ មាលធារី អលង្កតោ;
កុហឹ គមិស្សសិ បេត, កត្ថ វាសោ ភវិស្សតី”តិ។

៣៨៨. “ចុន្ទដ្ឋិលំ [ចុន្ទដ្ឋិកំ (សី.)] គមិស្សាមិ, បេតោ សោ ឥតិ ភាសតិ;
អន្តរេ វាសភគាមំ, ពារាណសី ច [ពារាណសិយា ច (សី. ស្យា.)] សន្តិកេ”។

៣៨៩. តញ្ច ទិស្វា មហាមត្តោ, កោលិយោ ឥតិ វិស្សុតោ;
សត្តុំ ភត្តញ្ច បេតស្ស, បីតកញ្ច យុគំ អទា។

៣៩០. នាវាយ តិដ្ឋមានាយ, កប្បកស្ស អទាបយិ;
កប្បកស្ស បទិន្នម្ហិ, ឋានេ បេតស្ស ទិស្សថ [បេតស្សុ’ទិស្សថ (សី.), បេតស្សុ’ទិច្ឆថ (?)]។

៣៩១. ततो សុវត្ថវសនោ, មាលធារី អលង្កតោ;
ឋានេ ឋិតស្ស បេតស្ស, ទក្ខិណា ឧបកប្បថ;
តស្មា ទជ្ជេថ បេតានំ, អនុកម្បាយ បុនប្បុនំ។

៣៩២. សាតុន្នវសនា [សាហុន្នវាសិនោ (ស្យា. បី.), សាហុន្ទវាសិនោ (ក.)] ឯកេ, អញ្ញេ កេសនិវាសនា [កេសនីវាសិនោ (ស្យា. ក.)];
បេតា ភត្តាយ គច្ឆន្តិ, បក្កមន្តិ ទិសោទិសំ។

៣៩៣. ទូរេ ឯកេ [ទូរេ បេតា (ក.)] បធាវិត្វា, អលទ្ធាវ និវត្តរេ;
ឆាតា បមុច្ឆិតា ភន្តា, ភូមិយំ បដិសុម្ភិតា។

៣៩៤. កេច [កេចិ (សី. ស្យា.)] តត្ថ បបតិតា [បបតិត្វា (សី.), ច បតិតា (ស្យា.)], ភូមិយំ បដិសុម្ភិតា;
បុព្ពេ អកតកល្យាណា, អគ្គិទឌ្ឍាវ អាតបេ។

៣៩៥. “មយំ បុព្ពេ បាបធម្មា, ឃរណី កុលមាតរោ;
សន្តេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, ទីបំ នាកម្ហ អត្តនោ។

៣៩៦. “បហូតំ អន្នបានម្បិ, អបិស្សុ អវកិរីយតិ;
សម្មគ្គតេ បព្ពជិតេ, ន ច កិញ្ចិ អទម្ហសេ។

៣៩៧. “អកម្មកាមា អលសា, សាទុកាមា មហគ្ឃសា;
អាលោបបិណ្ឌទាតារោ, បដិគ្គហេ បរិភាសិម្ហសេ [បរិភាសិតា (ស្យា. ក.)]។

៣៩៨. “តេ ឃរា តា ច ទាសិយោ, តានេវាភរណានិ នោ;
តេ អញ្ញេ បរិចារេន្តិ, មយំ ទុក្ខស្ស ភាគិនោ។

៣៩៩. “វេណី វា អវញ្ញា ហោន្តិ, រថការី ច ទុព្ភិកា;
ចណ្ឌាលី កបណា ហោន្តិ, កប្បកា [ន្ហាបិកា (សី.)] ច បុនប្បុនំ។

៤០០. “យានិ យានិ និហីនានិ, កុលានិ កបណានិ ច;
តេសុ តេស្វេវ ជាយន្តិ, ឯសា មច្ឆរិនោ គតិ។

៤០១. “បុព្ពេ ច កតកល្យាណា, ទាយកា វីតមច្ឆរា;
សគ្គំ តេ បរិបូរេន្តិ, ឱភាសេន្តិ ច នន្ទនំ។

៤០២. “វេជយន្តេ ច បាសាទេ, រមិត្វា កាមកាមិនោ;
ឧច្ចាកុលេសុ ជាយន្តិ, សភោគេសុ តតោ ចុតា។

៤០៣. “កូដាគារេ ច បាសាទេ, បល្លង្កេ គោនកត្ថតេ;

ពីជិតង្គា [វីជិតង្គា (សី. ស្យា.)] មោរហត្ថេហិ, កុលេ ជាតា យសស្សិនោ។

៤០៤. "អង្កោ អង្កំ គច្ឆន្តិ, មាលធារី អលង្កតា;
ធាតិយោ ឧបតិដ្ឋន្តិ, សាយំ បាតំ សុខេសិនោ។

៤០៥. "នយិទំ អកតបុញ្ញានំ, កតបុញ្ញានមេវិទំ;
អសោកំ នន្ទនំ រម្មំ, តិទសានំ មហាវនំ។

៤០៦. "សុខំ អកតបុញ្ញានំ, ឥធ នត្ថិ បរត្ថ ច;
សុខញ្ច កតបុញ្ញានំ, ឥធ ចេវ បរត្ថ ច។

៤០៧. "តេសំ សហព្យកាមានំ, កត្តព្ពំ កុសលំ ពហុំ;
កតបុញ្ញា ហិ មោទន្តិ, សគ្គេ ភោគសមង្គិនោ"តិ។

អភិជ្ជមានបេតវត្ថុ បឋមំ។

២. សាណវាសីថេរបេតវត្ថុ

៤០៨. កុណ្ឌិនាគរិយោ ថេរោ, សាណវាសិ [សានុវាសិ (សី.), សានវាសិ (ស្យា.)] និវាសិកោ;
បោដ្ឋបាទោតិ នាមេន, សមណោ ភាវិតិន្ទ្រិយោ។

៤០៩. តស្ស មាតា បិតា ភាតា, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា។

៤១០. តេ ទុគ្គតា សូចិកដ្ដា, កិលន្តា នគ្គិនោ កិសា;
ឧត្តសន្តា [ឧត្តប្បន្តា (ស្យា. ក.)] មហត្តាសា [មហាតាសា (សី.)], ន ទស្សេន្តិ កុរូរិនោ [កុរុទ្ទិនោ (ក.)]។

៤១១. តស្ស ភាតា វិតរិត្វា, នគ្គោ ឯកបថេកកោ;
ចតុកុណ្ឌិកោ ភវិត្វាន, ថេរស្ស ទស្សយីតុមំ។

៤១២. ថេរោ ចាមនសិកត្វា, តុណ្ហីភូតោ អតិក្កមិ;
សោ ច វិញ្ញាបយី ថេរំ, 'ភាតា បេតគតោ អហំ'។

៤១៣. "មាតា បិតា ច តេ ភន្តេ, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា។

៤១៤. "តេ ទុគ្គតា សូចិកដ្ដា, កិលន្តា នគ្គិនោ កិសា;
ឧត្តសន្តា មហត្តាសា, ន ទស្សេន្តិ កុរូរិនោ។

៤១៥. "អនុកម្បស្សុ ការុណិកោ, ទត្វា អន្វាទិសាហិ នោ;
តវ ទិន្នេន ទានេន, យាបេស្សន្តិ កុរូរិនោ"តិ។

៤១៦. ថេរោ ចរិត្វា បិណ្ឌាយ, ភិក្ខូ អញ្ញេ ច ទ្វាទស;
ឯកជ្ឈំ សន្និបតីសុ, ភត្តវិស្សគ្គការណា។

៤១៧. ថេរោ សព្ពេវ តេ អាហ, "យថាលទ្ធំ ទទាថ មេ;
សង្ឃភត្តំ ករិស្សាមិ, អនុកម្បាយ ញាតិនំ"។

៤១៨. និយ្យាទយីសុ ថេរស្ស, ថេរោ សង្ឃំ និមន្តយិ;
ទត្វា អន្វាទិសិ ថេរោ, មាតុ បិតុ ច ភាតុនោ;
"ឥទំ មេ ញាតីនំ ហោតុ, សុខិតា ហោន្តុ ញាតយោ"។

៤១៩. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ, ភោជនំ ឧទបជ្ជថ;
សុចិំ បណីតំ សម្បន្នំ, អនេករសព្យញ្ជនំ។

៤២០. តតោ ឧទ្ទស្សយី [ឧទ្ទិសយី (សី. ក.), ឧទ្ទិស្សតិ (ស្យា. ក.)] ភាតា, វណ្ណវា ពលវា សុខី;
"បហូតំ ភោជនំ ភន្តេ, បស្ស នគ្គាម្ហសេ មយំ;
តថា ភន្តេ បរក្កម, យថា វត្ថំ លភាមសេ"តិ។

៤២១. ថេរោ សង្ការកូដម្ហា, ឧច្ចិនិត្វាន នន្តកេ;
បិលោតិកំ បដំ កត្វា, សង្ឃេ ចាតុទ្ទិសេ អទា។

៤២២. ទត្វា អន្វាទិសី ថេរោ, មាតុ បិតុ ច ភាតុនោ;
“ឥទំ មេ ញាតីនំ ហោតុ, សុខិតា ហោន្តុ ញាតយោ”។
៤២៣. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ, វត្ថានិ ឧទបជ្ជិសុំ;
តតោ សុវត្ថវសនោ, ថេរស្ស ទស្សយីតុមំ។

៤២៤. “យាវតា នន្ទរាជស្ស, វិជិតស្មិំ បដិច្ឆទា;
តតោ ពហុតរា ភន្តេ, វត្ថានច្ឆាទនានិ នោ។

៤២៥. “កោសេយ្យកម្ពលីយានិ, ខោម កប្បាសិកានិ ច;
វិបុលា ច មហគ្ឃា ច, តេបាកាសេវលម្ពរេ។

៤២៦. “តេ មយំ បរិទហាម, យំ យំ ហិ មនសោ បិយំ;
តថា ភន្តេ បរក្កម, យថា គេហំ លភាមសេ”តិ។

៤២៧. ថេរោ បណ្ណកុដឹ កត្វា, សង្ឃេ ចាតុទ្ទិសេ អទា;
ទត្វា អន្វាទិសី ថេរោ, មាតុ បិតុ ច ភាតុនោ;
“ឥទំ មេ ញាតីនំ ហោតុ, សុខិតា ហោន្តុ ញាតយោ”។
៤២៨. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ , ឃរានិ ឧទបជ្ជិសុំ;
កូដាគារនិវេសនា, វិភត្តា ភាគសោ មិតា។

៤២៩. “ន មនុស្សេសុ ឦទិសា, យាទិសា នោ ឃរា ឥធ;
អបិ ទិព្ពេសុ យាទិសា, តាទិសា នោ ឃរា ឥធ។

៤៣០. “ទទ្ទល្លមានា អាភេន្តិ [អាភន្តិ (ក.)], សមន្តា ចតុរោ ទិសា;
‘តថា ភន្តេ បរក្កម, យថា បានីយំ លភាមសេ”តិ។
៤៣១. ថេរោ ករណំ [ករកំ (សី. ស្យា. បី.)] បូរេត្វា, សង្ឃេ ចាតុទ្ទិសេ អទា;
ទត្វា អន្វាទិសី ថេរោ, មាតុ បិតុ ច ភាតុនោ;
“ឥទំ មេ ញាតីនំ ហោតុ, សុខិតា ហោន្តុ ញាតយោ’។
៤៣២. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ, បានីយំ ឧទបជ្ជថ;
គម្ភីរា ចតុរស្សា ច, បោក្ខរញ្ញោ សុនិម្មិតា។

៤៣៣. សីតោទិកា សុប្បតិត្ថា, សីតា អប្បដិគន្ធិយា;
បទុមុប្បលសញ្ឆន្នា, វារិកិញ្ជក្ខបូរិតា។

៤៣៤. តត្ថ ន្ហត្វា បិវិត្វា ច, ថេរស្ស បដិទស្សយុំ;
“បហូតំ បានីយំ ភន្តេ, បាទា ទុក្ខា ផលន្តិ នោ”។
៤៣៥. “អាហិណ្ឌមានា ខញ្ជាម, សក្ខរេ កុសកណ្ដកេ;
‘តថា ភន្តេ បរក្កម, យថា យានំ លភាមសេ’”តិ។

៤៣៦. ថេរោ សិបាដិកំ លទ្ធា, សង្ឃេ ចាតុទ្ទិសេ អទា;
ទត្វា អន្វាទិសី ថេរោ, មាតុ បិតុ ច ភាតុនោ;
“ឥទំ មេ ញាតីនំ ហោតុ, សុខិតា ហោន្តុ ញាតយោ”។
៤៣៧. សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ , បេតា រថេន មាគមុំ;
“អនុកម្បិតម្ហ ភទន្តេ, ភត្តេនច្ឆាទនេន ច។
៤៣៨. “ឃរេន បានីយទានេន, យានទានេន ចូភយំ;
មុនឹ ការុណិកំ លោកេ, ភន្តេ វន្ទិតុមាគតា”តិ។

សាណវាសិថេរបេតវត្ថុ ទុតិយំ។

៣. រថការបេតិវត្ថុ

៤៣៩. “វេឡុរិយថម្ភំ រុចិរំ បភស្សរំ, វិមានមារុយ្ហ អនេកចិត្តំ;
តត្ថច្ឆសិ ទេវិ មហានុភាវេ, បថទ្ធនិ [សមន្តតោ (ក.)] បន្នរសេវ ចន្ទោ។

៤៤០. “វណ្ណោ ច តេ កនកស្ស សន្និភោ, ឧត្តត្តរូបោ ភុស ទស្សនេយ្យោ;
បល្លង្កសេដ្ឋេ អតុលេ និសិន្នា, ឯកា តុវំ នត្ថិ ច តុយ្ហ សាមិកោ។

៤៤១. “ឥមា ច តេ បោក្ខរណី សមន្តា, បហូតមល្យា [បហូតមាលា (សី. ស្យា.)] ពហុបុណ្ឌរីកា;
សុវណ្ណចុណ្ណេហិ សមន្តមោត្ថតា, ន តត្ថ បង្កោ បណកោ ច វិជ្ជតិ។

៤៤២. “ហំសា ចិមេ ទស្សនិយា មនោរមា, ឧទកស្មិមនុបរិយន្តិ សព្ពទា;
សមយ្យ វគ្គុបនទន្តិ សព្ពេ, ពិន្ទុស្សរា ទុន្ទុភីនំវ ឃោសោ។

៤៤៣. “ទទ្ទល្លមានា យសសា យសស្សិនី, នាវាយ ច ត្វំ អវលម្ព តិដ្ឋសិ;
អាឡារបម្ហេ ហសិតេ បិយំវទេ, សព្ពង្គកល្យាណិ ភុសំ វិរោចសិ។

៤៤៤. “ឥទំ វិមានំ វិរជំ សមេ ឋិតំ, ឧយ្យានវន្តំ [ឧយ្យានវនំ (ក.)] រតិនន្ទិវឌ្ឍនំ;
ឥច្ឆាមហំ នារិ អនោមទស្សនេ, តយា សហ នន្ទនេ ឥធ មោទិតុ”ន្តិ។

៤៤៥. “ករោហិ កម្មំ ឥធ វេទនីយំ, ចិត្តញ្ច តេ ឥធ និហិតំ ភវតុ [នតញ្ច ហោតុ (ក.), និតញ្ច ហោតុ (ស្យា.)];
កត្វាន កម្មំ ឥធ វេទនីយំ, ឯវំ មមំ លច្ឆសិ កាមកាមិនិ”ន្តិ។

៤៤៦. “សាធូ”តិ សោ តស្សា បដិស្សុណិត្វា, អកាសិ កម្មំ តហឹ វេទនីយំ;
កត្វាន កម្មំ តហឹ វេទនីយំ, ឧបបជ្ជិ សោ មាណវោ តស្សា សហព្យតន្តិ។

រថការបេតិវត្ថុ តតិយំ។

ភាណវារំ ទុតិយំ និដ្ឋិតំ។

៤. ភុសបេតវត្ថុ

៤៤៧. “ភុសានិ ឯកោ សាលឹ បុនាបរោ, អយញ្ច នារី សកមំសលោហិតំ;
តុវញ្ច គូថំ អសុចឹ អកន្តំ [អកន្តិកំ (សី. បី.)], បរិភុញ្ជសិ កិស្ស អយំ វិបាកោ”តិ។

៤៤៨. “អយំ បុរេ មាតរំ ហឹសតិ, អយំ បន កូដវាណិជោ;
អយំ មំសានិ ខាទិត្វា, មុសាវាទេន វញ្ចេតិ។

៤៤៩. “អហំ មនុស្សេសុ មនុស្សភូតា, អគារិនី សព្ពកុលស្ស ឥស្សរា;
សន្តេសុ បរិគុហាមិ, មា ច កិញ្ចិ ឥតោ អទំ។

៤៥០. “មុសាវាទេន ឆាទេមិ, ‘នត្ថិ ឯតំ មម គេហេ;
សចេ សន្តំ និគុហាមិ, គូថោ មេ ហោតុ ភោជនំ’។

៤៥១. “តស្ស កម្មស្ស វិបាកេន, មុសាវាទស្ស ចូភយំ;
សុគន្ធំ សាលិនោ ភត្តំ, គូថំ មេ បរិវត្តតិ។

៤៥២. “អវញ្ឈានិ ច កម្មានិ, ន ហិ កម្មំ វិនស្សតិ;
ទុគ្គន្ធំ កិមិនំ [កិមិជំ (សី.)] មីឡ្ហំ, ភុញ្ជាមិ ច បិវាមិ ចា”តិ។

ភុសបេតវត្ថុ ចតុត្ថំ។

៥. កុមារបេតវត្ថុ

៤៥៣. អច្ឆេររូបំ សុគតស្ស ញាណំ, សត្ថា យថា បុគ្គលំ ព្យាកាសិ;
ឧស្សន្នបុញ្ញាបិ ភវន្តិ ហេកេ, បរិត្តបុញ្ញាបិ ភវន្តិ ហេកេ។

៤៥៤. អយំ កុមារោ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតោ, អង្គុដ្ឋស្នេហេន យាបេតិ រត្តឹ;
ន យក្ខភូតា ន សរីសបា [សិរឹសបា (សី. ស្យា. បី.)] វា, វិហេឋយេយ្យុំ កតបុញ្ញំ កុមារំ។

៤៥៥. សុនខាបិមស្ស បលិហឹសុ បាទេ, ធង្កា សិង្គាលា [សិគាលា (សី. ស្យា. បី.)] បរិវត្តយន្តិ;
គព្ភាសយំ បក្ខិគណា ហរន្តិ, កាកា បន អក្ខិមលំ ហរន្តិ។

៤៥៦. នយិមស្ស [ន ឥមស្ស (ស្យា.), និមស្ស (ក.)] រក្ខំ វិទហីសុ កេចិ, ន ឱសធំ សាសបធូបនំ វា;
នក្ខត្តយោគម្បិ ន អគ្គហេសុំ [ន ឧគ្គហេសុំ (ក.)], ន សព្ពធញ្ញានិបិ អាកិរិំសុ។

៤៥៧. ឯតាទិសំ ឧត្តមកិច្ឆបត្តំ, រត្តាភតំ សីវថិកាយ ឆឌ្ឌិតំ;
នោនីតបិណ្ឌំវ បវេធមានំ, សសំសយំ ជីវិតសាវសេសំ។

៤៥៨. តមទ្ទសា ទេវមនុស្សបូជិតោ, ទិស្វា ច តំ ព្យាករិ ភូរិបញ្ញោ;
“អយំ កុមារោ នគរស្សិមស្ស, អគ្គកុលិកោ ភវិស្សតិ ភោគតោ ច” [ភោគវា ច (ស្យា. ក.)]។

៤៥៩. “កិស្ស [កិំស (?)] វតំ កិំ បន ព្រហ្មចរិយំ, កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ;
ឯតាទិសំ ព្យសនំ បាបុណិត្វា, តំ តាទិសំ បច្ចនុភោស្សតិទ្ធិ”ន្តិ។

៤៦០. ពុទ្ធបមុខស្ស ភិក្ខុសង្ឃស្ស, បូជំ អកាសិ ជនតា ឧឡារំ;
តត្រស្ស ចិត្តស្សហុ អញ្ញថត្តំ, វាចំ អភាសិ ផរុសំ អសព្ភំ។

៤៦១. សោ តំ វិតក្កំ បវិនោទយិត្វា, បីតឹ បសាទំ បដិលទ្ធា បច្ឆា;
តថាគតំ ជេតវនេ វសន្តំ, យាគុយា ឧបដ្ឋាសិ សត្តរត្តំ។

៤៦២. “តស្ស [តំស (?)] វតំ តំ បន ព្រហ្មចរិយំ, តស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ;
ឯតាទិសំ ព្យសនំ បាបុណិត្វា, តំ តាទិសំ បច្ចនុភោស្សតិទ្ធិំ។

៤៦៣. ឋត្វាន សោ វស្សសតំ ឥធេវ, សព្ពេហិ កាមេហិ សមង្គិភូតោ;
កាយស្ស ភេទា អភិសម្បរាយំ, សហព្យតំ គច្ឆតិ វាសវស្សាតិ។

កុមារបេតវត្ថុ បញ្ចមំ។

៦. សេរិណីបេតវត្ថុ

៤៦៤. “នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាសិ, កិសា ធមនិសន្ថតា;
ឧប្ផាសុលិកេ កិសិកេ, កា នុ ត្វំ ឥធ តិដ្ឋសី”តិ។

៤៦៥. “អហំ ភទន្តេ បេតីម្ហិ, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៤៦៦. “កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៤៦៧. “អនាវដេសុ តិត្ថេសុ, វិចិនិំ អឌ្ឍមាសកំ;
សន្តេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, ទីបំ នាកាសិមត្តនោ។

៤៦៨. “នទិំ ឧបេមិ តសិតា, រិត្តកា បរិវត្តតិ;
ឆាយំ ឧបេមិ ឧណ្ហេសុ, អាតបោ បរិវត្តតិ។

៤៦៩. “អគ្គិវណ្ណោ ច មេ វាតោ, ឌហន្តោ ឧបវាយតិ;
ឯតញ្ច ភន្តេ អរហាមិ, អញ្ញញ្ច បាបកំ តតោ។

៤៧០. “គន្ត្វាន ហត្ថិនិំ បុរំ, វជ្ជេសិ មយ្ហ មាតរំ;
‘ធីតា ច តេ មយា ទិដ្ឋា, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា’។

៤៧១. “អត្ថិ មេ ឯត្ថ និក្ខិត្តំ, អនក្ខាតញ្ច តំ មយា;
ចត្តារិសតសហស្សានិ, បល្លង្កស្ស ច ហេដ្ឋតោ។

៤៧២. “តតោ មេ ទានំ ទទតុ, តស្សា ច ហោតុ ជីវិកា;
ទានំ ទត្វា ច មេ មាតា, ទក្ខិណំ អនុទិច្ឆតុ [អនុទិស្សតុ (សី. បី.), អន្វាទិស្សតុ (ស្យា.)];
តទាហំ សុខិតា ហេស្សំ, សព្ពកាមសមិទ្ធិនី”តិ។

៤៧៣. “សាធូ”តិ សោ បដិស្សុត្វា, គន្ត្វាន ហត្ថិនិំ បុរំ;

អវោច តស្សា មាតរំ –

‘ធីតា ច តេ មយា ទិដ្ឋា, ទុគ្គតា យមលោកិកា;

បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា’។

៤៧៤“សា មំ តត្ថ សមាទបេសិ, ( ) [(គន្ត្វាន ហត្ថិនី បុរំ) (ស្យា. ក.)] វជ្ជេសិ មយ្ហ មាតរំ;
‘ធីតា ច តេ មយា ទិដ្ឋា, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា’។

៤៧៥“អត្ថិ ច មេ ឯត្ថ និក្ខិត្តំ, អនក្ខាតញ្ច តំ មយា;
ចត្តារិសតសហស្សានិ, បល្លង្កស្ស ច ហេដ្ឋតោ។

៤៧៦“តតោ មេ ទានំ ទទតុ, តស្សា ច ហោតុ ជីវិកា;
ទានំ ទត្វា ច មេ មាតា, ទក្ខិណំ អនុទិច្ឆតុ ( ) [(តតោ តុវំ ទានំ ទេហិ, តស្សា ទក្ខិណមាទិសី) (ក.)];
‘តទា សា សុខិតា ហេស្សំ, សព្ពកាមសមិទ្ធិនី’”តិ។
៤៧៧តតោ ហិ សា ទានមទា, តស្សា ទក្ខិណមាទិសី;
បេតី ច សុខិតា អាសិ, តស្សា ចាសិ សុជីវិកាតិ។

សេរិណីបេតវត្ថុ ឆដ្ឋំ។

៧. មិគលុទ្ទកបេតវត្ថុ

៤៧៨“នរនារិបុរក្ខតោ យុវា, រជនីយេហិ កាមគុណេហិ [កាមេហិ (ក.)] សោភសិ;
ទិវសំ អនុភោសិ ការណំ, កិមកាសិ បុរិមាយ ជាតិយា”តិ។

៤៧៩“អហំ រាជគហេ រម្មេ, រមណីយេ គិរិព្ពជេ;
មិគលុទ្ទោ បុរេ អាសិ, លោហិតបាណិ ទារុណោ។

៤៨០“អវិរោធករេសុ បាណិសុ, បុថុសត្តេសុ បទុដ្ឋមានសោ;
វិចរិំ អតិទារុណោ សទា [តទា (សី.)], បរហឹសាយ រតោ អសញ្ញតោ។

៤៨១“តស្ស មេ សហាយោ សុហទយោ [សុហទោ (សី.)], សទ្ធោ អាសិ ឧបាសកោ;
សោបិ [សោ ហិ (ស្យា.)] មំ អនុកម្បន្តោ, និវារេសិ បុនប្បុនំ។

៤៨២“‘មាកាសិ បាបកំ កម្មំ, មា តាត ទុគ្គតឹ អគា;
សចេ ឥច្ឆសិ បេច្ច សុខំ, វិរម បាណវធា អសំយមា’។

៤៨៣“តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, សុខកាមស្ស ហិតានុកម្បិនោ;
នាកាសឹ សកលានុសាសនឹ, ចិរបាបាភិរតោ អពុទ្ធិមា។

៤៨៤“សោ មំ បុន ភូរិសុមេធសោ, អនុកម្បាយ សំយមេ និវេសយិ;
‘សចេ ទិវា ហនសិ បាណិនោ, អថ តេ រត្តឹ ភវតុ សំយមោ’។
៤៨៥“ស្វាហំ ទិវា ហនិត្វា បាណិនោ, វិរតោ រត្តិមហោសិ សញ្ញតោ;
រត្តាហំ បរិចារេមិ, ទិវា ខជ្ជាមិ ទុគ្គតោ។

៤៨៦“តស្ស កម្មស្ស កុសលស្ស, អនុភោមិ រត្តឹ អមានុសឹ;
ទិវា បដិហតាវ [បដិហតា ច (ក.)] កុក្កុរា, ឧបធាវន្តិ សមន្តា ខាទិតុំ។

៤៨៧“យេ ច តេ សតតានុយោគិនោ, ធុវំ បយុត្តា សុគតស្ស សាសនេ;
មញ្ញាមិ តេ អមតមេវ កេវលំ, អធិគច្ឆន្តិ បទំ អសង្ខត”ន្តិ។

មិគលុទ្ទកបេតវត្ថុ សត្តមំ។

៨. ទុតិយមិគលុទ្ទកបេតវត្ថុ

៤៨៨កូដាគារេ ច បាសាទេ, បល្លង្កេ គោនកត្ថតេ;
បញ្ចង្គិកេន តុរិយេន, រមសិ សុប្បវាទិតេ។

៤៨៩“តតោ រត្យា វិវសានេ [វ្យូវសានេ (សី.)], សូរិយុគ្គមនំ បតិ;
អបវិទ្ធោ សុសានស្មឹ, ពហុទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

៤៩០“កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, ឥទំ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ”។

៤៩១“អហំ រាជគហេ រម្មេ, រមណីយេ គិរិព្ពជេ;
មិគលុទ្ទោ បុរេ អាសឹ, លុទ្ទោ ចាសិមសញ្ញតោ។

៤៩២“តស្ស មេ សហាយោ សុហទយោ, សទ្ធោ អាសិ ឧបាសកោ;
តស្ស កុលុបកោ ភិក្ខុ, អាសិ គោតមសាវកោ;
សោបិ មំ អនុកម្បន្តោ, និវារេសិ បុនប្បុនំ។

៤៩៣“‘មាកាសិ បាបកំ កម្មំ, មា តាត ទុគ្គតឹ អគា;
សចេ ឥច្ឆសិ បេច្ច សុខំ, វិរម បាណវធា អសំយមា’។

៤៩៤“តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, សុខកាមស្ស ហិតានុកម្បិនោ;
នាកាសឹ សកលានុសាសនឹ, ចិរបាបាភិរតោ អពុទ្ធិមា។

៤៩៥“សោ មំ បុន ភូរិសុមេធសោ, អនុកម្បាយ សំយមេ និវេសយិ;
‘សចេ ទិវា ហនសិ បាណិនោ, អថ តេ រត្តឹ ភវតុ សំយមោ’។
៤៩៦“ស្វាហំ ទិវា ហនិត្វា បាណិនោ, វិរតោ រត្តឹមហោសិ សញ្ញតោ;
រត្តាហំ បរិចារេមិ, ទិវា ខជ្ជាមិ ទុគ្គតោ។

៤៩៧“តស្ស កម្មស្ស កុសលស្ស, អនុភោមិ រត្តឹ អមានុសឹ;
ទិវា បដិហតាវ កុក្កុរា, ឧបធាវន្តិ សមន្តា ខាទិតុំ។

៤៩៨“យេ ច តេ សតតានុយោគិនោ, ធុវំ បយុត្តា [ធុវយុត្តា (សី.)] សុគតស្ស សាសនេ;
មញ្ញាមិ តេ អមតមេវ កេវលំ, អធិគច្ឆន្តិ បទំ អសង្ខត”ន្តិ។

ទុតិយមិគលុទ្ទកបេតវត្ថុ អដ្ឋមំ។

៩. កូដវិនិច្ឆយិកបេតវត្ថុ

៤៩៩“មាលី កិរិដី កាយូរី [កេយូរី (សី.)], គត្តា តេ ចន្ទនុស្សទា;
បសន្នមុខវណ្ណោសិ, សូរិយវណ្ណោវ សោភសិ។

៥០០“អមានុសា បារិសជ្ជា, យេ តេមេ បរិចារកា;
ទស កញ្ញាសហស្សានិ, យា តេមា បរិចារិកា;
តា [កា (ក.)] កម្ពុកាយូរធរា, កញ្ចនាវេឡភូសិតា។

៥០១“មហានុភាវោសិ តុវំ, លោមហំសនរូបវា;
បិដ្ឋិមំសានិ អត្តនោ, សាមំ ឧក្កច្ច [ឧក្កន្ត (សី.)] ខាទសិ។

៥០២“កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បិដ្ឋិមំសានិ អត្តនោ;
សាមំ ឧក្កច្ច ខាទសី”តិ។

៥០៣“អត្តនោហំ អនត្ថាយ, ជីវលោកេ អចារិសំ;
បេសុញ្ញមុសាវាទេន, និកតិវញ្ចនាយ ច។

៥០៤“តត្ថាហំ បរិសំ គន្ត្វា, សច្ចកាលេ ឧបដ្ឋិតេ;
អត្ថំ ធម្មំ និរាកត្វា [និរំកត្វា (ក.) និ + អា + ករ + ត្វា = និរាកត្វា], អធម្មមនុវត្តិសំ។

៥០៥.“ឯវំ សោ ខាទតគ្គានំ, យោ ហោតិ បិដ្ឋិមំសិកោ;
យថាហំ អជ្ជ ខាទាមិ, បិដ្ឋិមំសានិ អត្តនោ។

៥០៦.“តយិទំ តយា នារទ សាមំ ទិដ្ឋំ, អនុកម្បកា យេ កុសលា វទេយ្យុំ;
មា បេសុណំ មា ច មុសា អភាណិ, មា ខោសិ បិដ្ឋិមំសិកោ តុវ”ន្តិ។

កូដវិនិច្ឆយិកបេតវត្ថុ នវមំ។

១០. ធាតុវិវណ្ណបេតវត្ថុ

៥០៧.“អន្តលិក្ខស្មិំ តិដ្ឋន្តោ, ទុគ្គន្ធោ បូតិ វាយសិ;
មុខញ្ច តេ កិមយោ បូតិគន្ធំ, ខាទន្តិ កិំ កម្មមកាសិ បុព្ពេ។

៥០៨.“តតោ សត្ថំ គហេត្វាន, ឱក្កន្តន្តិ បុនប្បុនំ;
ខារេន បរិប្ផោសិត្វា, ឱក្កន្តន្តិ បុនប្បុនំ។

៥០៩.“កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, ឥទំ ទុក្ខំ និគច្ឆសី”តិ។

៥១០.“អហំ រាជគហេ រម្មេ, រមណីយេ គិរិព្ពជេ;
ឥស្សរោ ធនធញ្ញស្ស, សុបហូតស្ស មារិស។

៥១១.“តស្សាយំ មេ ភរិយា ច, ធីតា ច សុណិសា ច មេ;
តា មាលំ ឧប្បលញ្ចាបិ, បច្ចគ្ឃញ្ច វិលេបនំ;
ថូបំ ហរន្តិយោ វារេសិំ, តំ បាបំ បកតំ មយា។

៥១២.“ឆឡាសីតិសហស្សានិ , មយំ បច្ចត្តវេទនា;
ថូបបូជំ វិវណ្ណេត្វា, បច្ចាម និរយេ ភុសំ។

៥១៣.“យេ ច ខោ ថូបបូជាយ, វត្តន្តេ អរហតោ មហេ;
អាទីនវំ បកាសេន្តិ, វិវេចយេថ [វិវេចយថ (សី.)] នេ តតោ។

៥១៤.“ឥមា ច បស្ស អាយន្តិយោ, មាលធារី អលង្កតា;
មាលាវិបាកំនុភោន្តិយោ [អនុភវន្តិ (សី. បី.)], សមិទ្ធា ច តា [សមិទ្ធា តា (សី. ស្យា.)] យសស្សិនិយោ។

៥១៥.“តញ្ច ទិស្វាន អច្ឆេរំ, អព្ភុតំ លោមហំសនំ;
នមោ ករោន្តិ សប្បញ្ញា, វន្ទន្តិ តំ មហាមុនិំ។

៥១៦.“សោហំ នូន ឥតោ គន្ត្វា, យោនិំ លទ្ធាន មានុសិំ;
ថូបបូជំ ករិស្សាមិ, អប្បមត្តោ បុនប្បុន”ន្តិ។

ធាតុវិវណ្ណបេតវត្ថុ ទសមំ។ ចូឡវគ្គោ តតិយោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អភិជ្ជមានោ កុណ្ឌិយោ [កោណ្ឌញ្ញោ (សព្ពត្ថ)], រថការី ភុសេន ច;
កុមារោ គណិកា ចេវ, ទ្វេ លុទ្ទា បិដ្ឋិបូជនា;
វគ្គោ តេន បវុច្ចតីតិ។

៤. មហាវគ្គោ

១. អម្ពសក្ករបេតវត្ថុ

៥១៧ “វេសាលី នាម នគរត្ថិ វជ្ជីនំ, តត្ថ អហុ លិច្ឆវិ អម្ពសក្ករោ [អម្ពសក្ខរោ (សី. ស្យា.), អប្បសក្ករោ (ក.)];
ទិស្វាន បេតំ នគរស្ស ពាហិរំ, តត្ថេវ បុច្ឆិត្ថ តំ ការណត្ថិកោ។

៥១៨ “សេយ្យា និសជ្ជា នយិមស្ស អត្ថិ, អភិក្កមោ នត្ថិ បដិក្កមោ ច;
អសិតបីតខាយិតវត្ថភោគា, បរិចារិកា [បរិចារណា (សី. បី.)] សាបិ ឥមស្ស នត្ថិ។

៥១៩ “យេ ញាតកា ទិដ្ឋសុតា សុហជ្ជា, អនុកម្បកា យស្ស អហេសុំ បុព្ពេ;
ទដ្ឋុម្បិ តេ ទានិ ន តំ លភន្តិ, វិរាជិតត្តោ [វិរាធិតត្តោ (សី. បី.)] ហិ ជនេន តេន។

៥២០ “ន ឱគ្គតត្តស្ស ភវន្តិ មិត្តា, ជហន្តិ មិត្តា វិកលំ វិទិត្វា;
អត្ថញ្ច ទិស្វា បរិវារយន្តិ, ពហូ មិត្តា ឧគ្គតត្តស្ស ហោន្តិ។

៥២១ “និហីនត្តោ សព្ពភោគេហិ កិច្ឆោ, សម្មក្ខិតោ សម្បរិភិន្នគត្តោ;
ឧស្សាវពិន្ទូវ បលិម្បមានោ, អជ្ជ សុវេ ជីវិតស្សុបរោធោ។

៥២២ “ឯតាទិសំ ឧត្តមកិច្ឆប្បត្តំ, ឧត្តាសិតំ បុចិមន្ទស្ស សូលេ;
‘អថ ត្វំ កេន វណ្ណេន វទេសិ យក្ខ, ជីវ ភោ ជីវិតមេវ សេយ្យោ’”តិ។

៥២៣ “សាលោហិតោ ឯស អហោសិ មយ្ហំ, អហំ សរាមិ បុរិមាយ ជាតិយា;
ទិស្វា ច មេ ការុញ្ញមហោសិ រាជ, មា បាបធម្មោ និរយំ បតាយំ [បតិ + អយំ = បតាយំ]។

៥២៤ “ឥតោ ចុតោ លិច្ឆវិ ឯស បោសោ, សត្តុស្សទំ និរយំ ឃោររូបំ;
ឧបបជ្ជតិ ទុក្កដកម្មការី, មហាភិតាបំ កដុកំ ភយានកំ។

៥២៥ “អនេកភាគេន គុណេន សេយ្យោ, អយមេវ សូលោ និរយេន តេន;
ឯកន្តទុក្ខំ កដុកំ ភយានកំ, ឯកន្តតិព្ពំ និរយំ បតាយំ [បតេ + អយំ = បតាយំ]។

៥២៦ “ឥទញ្ច សុត្វា វចនំ មមេសោ, ទុក្ខូបនីតោ វិជហេយ្យ បាណំ;
តស្មា អហំ សន្តិកេ ន ភណាមិ, មា មេ កតោ ជីវិតស្សុបរោធោ”។

៥២៧ “អញ្ញាតោ ឯសោ [អជ្ឈិតោ ឯស (ក.)] បុរិសស្ស អត្ថោ, អញ្ញម្បិ ឥច្ឆាមសេ បុច្ឆិតុំ តុវំ;
ឱកាសកម្មំ សចេ នោ ករោសិ, បុច្ឆាម តំ នោ ន ច កុជ្ឈិតព្ព”ន្តិ។

៥២៨ “អទ្ធា បដិញ្ញា មេ តទា អហុ [បដិញ្ញាតមេតំ តទាហុ (ក.), បដិញ្ញា ន មេតេ តទា អហុ (?)],
នាចិក្ខនា អប្បសន្នស្ស ហោតិ;
អកាមា សទ្ទេយ្យវចោតិ កត្វា, បុច្ឆស្សុ មំ កាមំ យថា វិសយ្ហ”ន្តិ [វិសយំ (ក.)]។

៥២៩ “យំ កិញ្ចហំ ចក្ខុនា បស្សិស្សាមិ [បស្សាមិ (ក.)], សព្ពម្បិ តាហំ អភិសទ្ទហេយ្យំ;
ទិស្វាវ តំ នោបិ ចេ សទ្ទហេយ្យំ, ករេយ្យាសិ [ករោហិ (កត្ថចិ)] មេ យក្ខ និយស្សកម្ម”ន្តិ។

៥៣០ “សច្ចប្បដិញ្ញា តវ មេសា ហោតុ, សុត្វាន ធម្មំ លភ សុប្បសាទំ;
អញ្ញត្ថិកោ នោ ច បទុដ្ឋចិត្តោ, យំ តេ សុតំ អសុតញ្ចាបិ ធម្មំ;
សព្ពម្បិ អក្ខិស្សំ [សព្ពំ អាចិក្ខិស្សំ (សី.)] យថា បជានន្តិ។

៥៣១ “សេតេន អស្សេន អលង្កតេន, ឧបយាសិ សូលាវុតកស្ស សន្តិកេ;
យានំ ឥទំ អព្ភុតំ ទស្សនេយ្យំ, កិស្សេតំ កម្មស្ស អយំ វិបាកោ”តិ។

៥៣២ “វេសាលិយា នគរស្ស [តស្ស នគរស្ស (សី. ស្យា. បី.)] មជ្ឈេ, ចិក្ខល្លមគ្គេ នរកំ អហោសិ;
គោសីសមេកាហំ បសន្នចិត្តោ, សេតំ [សេតុំ (ស្យា. ក.)] គហេត្វា នរកស្មិំ និក្ខិបិំ។

៥៣៣ “ឯតស្មិំ បាទានិ បតិដ្ឋបេត្វា, មយញ្ច អញ្ញេ ច អតិក្កមិម្ហា;
យានំ ឥទំ អព្ភុតំ ទស្សនេយ្យំ, តស្សេវ កម្មស្ស អយំ វិបាកោ”តិ។

៥៣៤វណ្ណោ ច តេ សព្ពទិសា បភាសតិ, គន្ធោ ច តេ សព្ពទិសា បវាយតិ;
យក្ខិទ្ធិបត្តោសិ មហានុភាវោ, នគ្គោ ចាសិ កិស្ស អយំ វិបាកោ”តិ។

៥៣៥“អក្កោធនោ និច្ចបសន្នចិត្តោ, សណ្ហាហិ វាចាហិ ជនំ ឧបេមិ;
តស្សេវ កម្មស្ស អយំ វិបាកោ, ទិព្ពោ មេ វណ្ណោ សតតំ បភាសតិ។

៥៣៦“យសញ្ច កិត្តិញ្ច ធម្មេ ឋិតានំ, ទិស្វាន មន្ទេមិ [ទិស្វា សមន្ទេមិ (ក.)] បសន្នចិត្តោ;
តស្សេវ កម្មស្ស អយំ វិបាកោ, ទិព្ពោ មេ គន្ធោ សតតំ បវាយតិ។

៥៣៧“សហាយានំ តិត្ថស្មិំ ន្ហាយន្តានំ, ថលេ គហេត្វា និទហិស្ស ទុស្សំ;
ខិឌ្ឌត្ថិកោ នោ ច បទុដ្ឋចិត្តោ, តេនម្ហិ នគ្គោ កសិរា ច វុត្តី”តិ។

៥៣៨“យោ កីឡមានោ បករោតិ បាបំ, តស្សេទិសំ កម្មវិបាកមាហុ;
អកីឡមានោ បន យោ ករោតិ, កឹ តស្ស កម្មស្ស វិបាកមាហូ”តិ។

៥៣៩“យេ ទុដ្ឋសង្កប្បមនា មនុស្សា, កាយេន វាចាយ ច សង្កិលិដ្ឋា;
កាយស្ស ភេទា អភិសម្បរាយំ, អសំសយំ តេ និរយំ ឧបេន្តិ។

៥៤០“អបរេ បន សុគតិមាសមានា, ទានេ រតា សង្គហិតត្តភាវា;
កាយស្ស ភេទា អភិសម្បរាយំ, អសំសយំ តេ សុគតឹ ឧបេន្តី”តិ។

៥៤១“តំ កិន្តិ ជានេយ្យមហំ អវេច្ច, កល្យាណបាបស្ស អយំ វិបាកោ;
កឹ វាហំ ទិស្វា អភិសទ្ទហេយ្យំ, កោ វាបិ មំ សទ្ទហាបេយ្យ ឯត”ន្តិ។

៥៤២“ទិស្វា ច សុត្វា អភិសទ្ទហស្សុ, កល្យាណបាបស្ស អយំ វិបាកោ;
កល្យាណបាបេ ឧភយេ អសន្តេ, សិយា នុ សត្តា សុគតា ទុគ្គតា វា។

៥៤៣“នោ ចេត្ថ កម្មានិ ករេយ្យុំ មច្ចា, កល្យាណបាបានិ មនុស្សលោកេ;
នាហេសុំ សត្តា សុគតា ទុគ្គតា វា, ហីនា បណីតា ច មនុស្សលោកេ។

៥៤៤“យស្មា ច កម្មានិ ករោន្តិ មច្ចា, កល្យាណបាបានិ មនុស្សលោកេ;
តស្មា ហិ សត្តា សុគតា ទុគ្គតា វា, ហីនា បណីតា ច មនុស្សលោកេ។

៥៤៥“ទ្វយជ្ជ កម្មានំ វិបាកមាហុ, សុខស្ស ទុក្ខស្ស ច វេទនីយំ;
តា ទេវតាយោ បរិចារយន្តិ, បច្ចន្តិ ពាលា ទ្វយតំ អបស្សិនោ។

៥៤៦“ន មត្ថិ កម្មានិ សយំកតានិ, ទត្វាបិ មេ នត្ថិ យោ [សោ (សព្ពត្ថ)] អាទិសេយ្យ;
អច្ឆាទនំ សយនមថន្នបានំ, តេនម្ហិ នគ្គោ កសិរា ច វុត្តី”តិ។

៥៤៧“សិយា នុ ខោ ការណំ កិញ្ចិ យក្ខ, អច្ឆាទនំ យេន តុវំ លភេថ;
អាចិក្ខ មេ ត្វំ យទត្ថិ ហេតុ, សទ្ធាយិកំ [សទ្ធាយិតំ (សី. បី.)] ហេតុវចោ សុណោមា”តិ។

៥៤៨“កប្បិតកោ [កប្បិនកោ (សី.)] នាម ឥធត្ថិ ភិក្ខុ, ឈាយី សុសីលោ អរហា វិមុត្តោ;
គុត្តិន្ទ្រិយោ សំវុតបាតិមោក្ខោ, សីតិភូតោ ឧត្តមទិដ្ឋិបត្តោ។

៥៤៩“សខិលោ វទញ្ញូ សុវចោ សុមុខោ, ស្វាគមោ សុប្បដិមុត្តកោ ច;
បុញ្ញស្ស ខេត្តំ អរណវិហារី, ទេវមនុស្សានញ្ច ទក្ខិណេយ្យោ។

៥៥០“សន្តោ វិធូមោ អនីឃោ និរាសោ, មុត្តោ វិសល្លោ អមមោ អវង្កោ;
និរូបធី សព្ពបបញ្ចខីណោ, តិស្សោ វិជ្ជា អនុប្បត្តោ ជុតិមា។

៥៥១“អប្បញ្ញាតោ ទិស្វាបិ ន ច សុជានោ, មុនីតិ នំ វជ្ជីសុ វោហរន្តិ;
ជានន្តិ តំ យក្ខភូតា អនេជំ, កល្យាណធម្មំ វិចរន្តំ លោកេ។

៥៥២“តស្ស តុវំ ឯកយុគំ ទុវេ វា, មមុទ្දិសិត្វាន សចេ ទទេថ;
បដិគ្គហីតានិ ច តានិ អស្សុ, មមញ្ច បស្សេថ សន្នទ្ធទុស្ស”ន្តិ។

៥៥៣“កស្មិំ បទេសេ សមណំ វសន្តំ, គន្ត្វាន បស្សេមុ មយំ ឥទានិ;

យោ មជ្ជ [ស មជ្ជ (សី.)] កង្ខំ វិចិកិច្ឆិតញ្ច, ទិដ្ឋីវិសូកានិ វិនោទយេយ្យា’’តិ។

៥៥៤.‘‘ឯសោ និសិន្នោ កបិនច្ចនាយំ, បរិវារិតោ ទេវតាហិ ពហូហិ;
ធម្មំ កថំ ភាសតិ សច្ចនាមោ, សកស្មិមាចេរកេ អប្បមត្តោ’’តិ។

៥៥៥.‘‘តថាហំ [យថាហំ (ក.)] កស្សាមិ គន្ត្វា ឥទានិ, អច្ឆាទយិស្សំ សមណំ យុគេន;
បដិគ្គហិតានិ ច តានិ អស្សុ, តុវញ្ច បស្សេមុ សន្នទ្ធទុស្ស’’ន្តិ។

៥៥៦.‘‘មា អក្ខណេ បព្ពជិតំ ឧបាគមិ, សាធុ វោ លិច្ឆវិ នេស ធម្មោ;
តតោ ច កាលេ ឧបសង្កមិត្វា, តត្ថេវ បស្សាហិ រហោ និសិន្ន’’ន្តិ។

៥៥៧.តថាតិ វត្វា អគមាសិ តត្ថ, បរិវារិតោ ទាសគណេន លិច្ឆវិ;
សោ តំ នគរំ ឧបសង្កមិត្វា, វាសូបគច្ឆិត្ថ សកេ និវេសនេ។

៥៥៨.តតោ ច កាលេ គិហិកិច្ចានិ កត្វា, ន្ហត្វា បិវិត្វា ច ខណំ លភិត្វា;
វិចេយ្យ បេឡាតោ ច យុគានិ អដ្ឋ, គាហាបយី ទាសគណេន លិច្ឆវិ។

៥៥៩.សោ តំ បទេសំ ឧបសង្កមិត្វា, តំ អទ្ទស សមណំ សន្តចិត្តំ;
បដិក្កន្តំ គោចរតោ និវត្តំ, សីតិភូតំ រុក្ខមូលេ និសិន្នំ។

៥៦០.តមេនមវោច ឧបសង្កមិត្វា, អប្បាពាធំ ផាសុវិហារញ្ច បុច្ឆិ;
‘‘វេសាលិយំ លិច្ឆវិហំ ភទន្តេ, ជានន្តិ មំ លិច្ឆវិ អម្ពសក្ករោ។

៥៦១.‘‘ឥមានិ មេ អដ្ឋ យុគា សុភានិ [យុគានិ ភន្តេ (ស្យា. ក.)], បដិគណ្ហ ភន្តេ បទទាមិ តុយ្ហំ;
តេនេវ អត្ថេន ឥធាគតោស្មិ, យថា អហំ អត្តមនោ ភវេយ្យ’’ន្តិ។

៥៦២.‘‘ទូរតោវ សមណព្រាហ្មណា ច, និវេសនំ តេ បរិវជ្ជយន្តិ;
បត្តានិ ភិជ្ជន្តិ ច តេ [ភិជ្ជន្តិ តវ (ស្យា. ក.)] និវេសនេ, សង្ឃាដិយោ ចាបិ វិទាលយន្តិ [វិបាដយន្តិ (សី.), វិបាតយន្តិ (ក.)]។

៥៦៣.‘‘អថាបរេ បាទកុឋារិកាហិ, អវំសិរា សមណា បាតយន្តិ;
ឯតាទិសំ បព្ពជិតា វិហេសំ, តយា កតំ សមណា បាបុណន្តិ។

៥៦៤.‘‘តិណេន តេលម្បិ ន ត្វំ អទាសិ, មូឡ្ហស្ស មគ្គម្បិ ន បាវទាសិ;
អន្ធស្ស ទណ្ឌំ សយមាទិយាសិ, ឯតាទិសោ កទរិយោ អសំវុតោ តុវំ;
អថ ត្វំ កេន វណ្ណេន កិមេវ ទិស្វា,
អម្ហេហិ សហ សំវិភាគំ ករោសី’’តិ។

៥៦៥.‘‘បច្ចេមិ ភន្តេ យំ ត្វំ វទេសិ, វិហេសយី សមណេ ព្រាហ្មណេ ច;
ខិឌ្ឌត្ថិកោ នោ ច បទុដ្ឋចិត្តោ, ឯតម្បិ មេ ទុក្កដមេវ ភន្តេ។

៥៦៦.‘‘ខិឌ្ឌាយ យក្ខោ បសវិត្វា បាបំ, វេទេតិ ទុក្ខំ អសមត្តភោគី;
ទហរោ យុវា នគ្គនិយស្ស ភាគី, កិំ សុ តតោ ទុក្ខតរស្ស ហោតិ។

៥៦៧.‘‘តំ ទិស្វា សំវេគមលត្ថំ ភន្តេ, តប្បច្ចយា វាបិ [តប្បច្ចយា តាហំ (សី.), តប្បច្ចយា ចាហំ (បី.)] ទទាមិ ទានំ;
បដិគណ្ហ ភន្តេ វត្ថយុគានិ អដ្ឋ, យក្ខស្សិមា គច្ឆន្តុ ទក្ខិណាយោ’’តិ។

៥៦៨.‘‘អទ្ធា ហិ ទានំ ពហុធា បសត្ថំ, ទទតោ ច តេ អក្ខយធម្មមត្ថុ;
បដិគណ្ហាមិ តេ វត្ថយុគានិ អដ្ឋ, យក្ខស្សិមា គច្ឆន្តុ ទក្ខិណាយោ’’តិ។

៥៦៩.តតោ ហិ សោ អាចមយិត្វា លិច្ឆវិ, ថេរស្ស ទត្វាន យុគានិ អដ្ឋ;
‘បដិគ្គហិតានិ ច តានិ អស្សុ, យក្ខញ្ច បស្សេថ សន្នទ្ធទុស្សំ’។

៥៧០.តមទ្ទសា ចន្ទនសារលិត្តំ, អាជញ្ញមារូឡ្ហមុឡារវណ្ណំ;
អលង្កតំ សាធុនិវត្ថទុស្សំ, បរិវារិតំ យក្ខមហិទ្ធិបត្តំ។

៥៧១.សោ តំ ទិស្វា អត្តមនា ឧទគ្គោ, បហដ្ឋចិត្តោ ច សុភគ្គរូបោ;

កម្មញ្ច ទិស្វាន មហាវិបាកំ, សន្ទិដ្ឋិកំ ចក្ខុនា សច្ឆិកត្វា។

៥៧២ តុមេនមវោច ឧបសង្កមិត្វា, “ទស្សាមិ ទានំ សមណព្រាហ្មណានំ;
ន ចាបិ មេ កិញ្ចិ អទេយ្យមត្ថិ, តុវញ្ច មេ យក្ខ ពហូបការោ”តិ។

៥៧៣ “តុវញ្ច មេ លិច្ឆវិ ឯកទេសំ, អទាសិ ទានានិ អមោឃមេតំ;
ស្វាហំ ករិស្សាមិ តយាវ សក្ខិំ, អមានុសោ មានុសកេន សទ្ធិ”ន្តិ។

៥៧៤ “គតី ច ពន្ធុ ច បរាយណញ្ច [បរាយនញ្ច (ស្យា. ក.)], មិត្តោ មមាសិ អថ ទេវតា មេ [ទេវតាសិ (សី. ស្យា.)];
យាចាមិ តំ [យាចាមហំ (សី.)] បញ្ជលិកោ ភវិត្វា, ឥច្ឆាមិ តំ យក្ខ បុនាបិ ទដ្ឋុ”ន្តិ។

៥៧៥ “សចេ តុវំ អស្សទ្ធោ ភវិស្សសិ, កទរិយរូបោ វិប្បដិបន្នចិត្តោ;
ត្វំ នេវ មំ លច្ឆសិ [តេនេវ មំ ន លច្ឆសី (សី.), តេនេវ មំ លិច្ឆវិ (ស្យា.), តេនេវ មំ លច្ឆសិ (ក.)]
ទស្សនាយ, ទិស្វា ច តំ នោបិ ច អាលបិស្សំ។

៥៧៦ “សចេ បន ត្វំ ភវិស្សសិ ធម្មគារវោ, ទានេ រតោ សង្គហិតត្តភាវោ;
ឱបានភូតោ សមណព្រាហ្មណានំ, ឯវំ មមំ លច្ឆសិ ទស្សនាយ។

៥៧៧ “ទិស្វា ច តំ អាលបិស្សំ ភទន្តេ, ឥមញ្ច សូលតោ លហុំ បមុញ្ច;
យតោ និទានំ អករិម្ហ សក្ខិំ, មញ្ញាមិ សូលាវុតកស្ស ការណា។

៥៧៨ “តេ អញ្ញមញ្ញំ អករិម្ហ សក្ខិំ, អយញ្ច សូលតោ [សូលាវុតោ (សី. ស្យា.)] លហុំ បមុត្តោ;
សក្កច្ច ធម្មានិ សមាចរន្តោ, មុច្ចេយ្យ សោ និរយា ច តម្ហា;
កម្មំ សិយា អញ្ញត្រ វេទនីយំ។

៥៧៩ “កប្បិតកញ្ច ឧបសង្កមិត្វា, តេនេវ [តេន (ស្យា. ក.)] សហ សំវិភជិត្វា កាលេ;
សយំ មុខេនូបនិសជ្ជ បុច្ឆ, សោ តេ អក្ខិស្សតិ ឯតមត្ថំ។

៥៨០ “តមេវ ភិក្ខុំ ឧបសង្កមិត្វា, បុច្ឆស្សុ អញ្ញត្ថិកោ នោ ច បទុដ្ឋចិត្តោ;
សោ តេ សុតំ អសុតញ្ចាបិ ធម្មំ,
សព្ពម្បិ អក្ខិស្សតិ យថា បជាន”ន្តិ។

៥៨១ សោ តត្ថ រហស្សំ សមុល្លបិត្វា, សក្ខិំ ករិត្វាន អមានុសេន;
បក្កាមិ សោ លិច្ឆវីនំ សកាសំ, អថ ព្រវិ បរិសំ សន្និសិន្នំ។

៥៨២ “សុណន្តុ ភោន្តោ មម ឯកវាក្យំ, វរំ វរិស្សំ លភិស្សាមិ អត្ថំ;
សូលាវុតោ បុរិសោ លុទ្ទកម្មោ, បណីហិតទណ្ឌោ [បណីតទណ្ឌោ (ក.)] អនុសត្តរូបោ [អនុបក្ករូបោ (ក.)]។

៥៨៣ “ឯត្តាវតា វីសតិរត្តិមត្តា, យតោ អាវុតោ នេវ ជីវតិ ន មតោ;
តាហំ មោចយិស្សាមិ ទានិ, យថាមតី អនុជានាតុ សង្ឃោ”តិ។

៥៨៤ “ឯតញ្ច អញ្ញញ្ច លហុំ បមុញ្ច, កោ តំ វទេថ [វទេថាតិ (ក.), វទេថ ច (ស្យា.)] តថា ករោន្តំ;
យថា បជានាសិ តថា ករោហិ, យថាមតី អនុជានាតិ សង្ឃោ”តិ។

៥៨៥ សោ តំ បទេសំ ឧបសង្កមិត្វា, សូលាវុតំ មោចយិ ខិប្បមេវ;
‘មា ភាយិ សម្មា’តិ ច តំ អវោច, តិកិច្ឆកានញ្ច ឧបដ្ឋបេសិ។

៥៨៦ “កប្បិតកញ្ច ឧបសង្កមិត្វា, តេនេវ សហ [តេន សមំ (សី.), តេន សហ (ស្យា. ក.)] សំវិភជិត្វា កាលេ;
សយំ មុខេនូបនិសជ្ជ លិច្ឆវិ, តថេវ បុច្ឆិត្ថ នំ ការណត្ថិកោ។

៥៨៧ “សូលាវុតោ បុរិសោ លុទ្ទកម្មោ, បណីតទណ្ឌោ អនុសត្តរូបោ;
ឯត្តាវតា វីសតិរត្តិមត្តា, យតោ អាវុតោ នេវ ជីវតិ ន មតោ។

៥៨៨ “សោ មោចិតោ គន្ត្វា មយា ឥទានិ, ឯតស្ស យក្ខស្ស វចោ ហិ ភន្តេ;
សិយា នុ ខោ ការណំ កិញ្ចិទេវ, យេន សោ និរយំ នោ វជេយ្យ។

៥៨៩. អាចិក្ខ ភន្តេ យទិ អត្ថិ ហេតុ, សទ្ធាយិកំ ហេតុវចោ សុណោម;
ន តេសំ កម្មានំ វិនាសមត្ថិ, អវេទយិត្វា ឥធ ព្យន្តិភាវោ’’តិ។

៥៩០. ‘‘សចេ ស ធម្មានិ សមាចរេយ្យ, សក្កច្ច រត្តិន្ទិវមប្បមត្តោ;
មុច្ចេយ្យ សោ និរយា ច តម្ហា, កម្មំ សិយា អញ្ញត្រ វេទនីយ’’ន្តិ។

៥៩១. ‘‘អញ្ញាតោ [ញាតោម្ហិ (ក.)] ឯសោ បុរិសស្ស អត្ថោ, មមម្បិ ទានិ អនុកម្ប ភន្តេ;
អនុសាស មំ ឱវទ ភូរិបញ្ញ, យថា អហំ នោ និរយំ វជេយ្យ’’ន្តិ។

៥៩២. ‘‘អជ្ជេវ ពុទ្ធំ សរណំ ឧបេហិ, ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច បសន្នចិត្តោ;
តថេវ សិក្ខាយ បទានិ បញ្ច, អខណ្ឌផុល្លានិ សមាទិយស្សុ។

៥៩៣. ‘‘បាណាតិបាតា វិរមស្សុ ខិប្បំ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយស្សុ;
អមជ្ជបោ មា ច មុសា អភាណី, សកេន ទារេន ច ហោហិ តុដ្ឋោ;
ឥមញ្ច អរិយំ [ឥមញ្ច (ស្យា.)] អដ្ឋង្គវរេនុបេតំ, សមាទិយាហិ កុសលំ សុខុទ្រយំ។

៥៩៤. ‘‘ចីវរំ បិណ្ឌបាតញ្ច, បច្ចយំ សយនាសនំ;
អន្នំ បានំ ខាទនីយំ, វត្ថសេនាសនានិ ច;
ទទាហិ ឧជុភូតេសុ, វិប្បសន្នេន ចេតសា [សទា បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ (ស្យា. ក.)]។

៥៩៥. ‘‘ភិក្ខូបិ សីលសម្បន្នេ, វីតរាគេ ពហុស្សុតេ;
តប្បេហិ អន្នបានេន, សទា បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ។

៥៩៦. ‘‘ឯវញ្ច ធម្មានិ [កម្មានិ (សី. ស្យា.)] សមាចរន្តោ, សក្កច្ច រត្តិន្ទិវមប្បមត្តោ;
មុញ្ច តុវំ [មុច្ចេយ្យ សោ ត្វំ (ក.)] និរយា ច តម្ហា, កម្មំ សិយា អញ្ញត្រ វេទនីយ’’ន្តិ។

៥៩៧. ‘‘អជ្ជេវ ពុទ្ធំ សរណំ ឧបេមិ, ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច បសន្នចិត្តោ;
តថេវ សិក្ខាយ បទានិ បញ្ច, អខណ្ឌផុល្លានិ សមាទិយាមិ។

៥៩៨. ‘‘បាណាតិបាតា វិរមាមិ ខិប្បំ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយាមិ;
អមជ្ជបោ នោ ច មុសា ភណាមិ, សកេន ទារេន ច ហោមិ តុដ្ឋោ;
ឥមញ្ច អរិយំ អដ្ឋង្គវរេនុបេតំ, សមាទិយាមិ កុសលំ សុខុទ្រយំ។

៥៩៩. ‘‘ចីវរំ បិណ្ឌបាតញ្ច, បច្ចយំ សយនាសនំ;
អន្នំ បានំ ខាទនីយំ, វត្ថសេនាសនានិ ច។

៦០០. ‘‘ភិក្ខូ ច សីលសម្បន្នេ, វីតរាគេ ពហុស្សុតេ;
ទទាមិ ន វិកម្បាមិ [វិកប្បាមិ (សី. ស្យា.)], ពុទ្ធានំ សាសនេ រតោ’’តិ។

៦០១. ឯតាទិសា លិច្ឆវិ អម្ពសក្ករោ, វេសាលិយំ អញ្ញតរោ ឧបាសកោ;
សទ្ធោ មុទូ ការករោ ច ភិក្ខុ, សង្ឃញ្ច សក្កច្ច តទា ឧបដ្ឋហិ។

៦០២. សូលាវុតោ ច អរោគោ ហុត្វា, សេរី សុខី បព្ពជ្ជំ ឧបាគមិ [បព្ពជ្ជមុបគច្ឆិ (ក.)];
ភិក្ខុញ្ច អាគម្ម កប្បិតកុត្តមំ, ឧភោបិ សាមញ្ញផលានិ អជ្ឈគុំ។

៦០៣. ឯតាទិសា សប្បុរិសាន សេវនា, មហប្ផលា ហោតិ សតំ វិជានតំ;
សូលាវុតោ អគ្គផលំ អផស្សយិ [ផុស្សយិ (ស្យា. ក.)], ផលំ កនិដ្ឋំ បន អម្ពសក្ករោ’’តិ។

អម្ពសក្ករបេតវត្ថុ បឋមំ។

២. សេរិសកបេតវត្ថុ

៦០៤. [វិ. វ. ១២២៨] សុណោថ យក្ខស្ស វាណិជាន ច, សមាគមោ យត្ថ តទា អហោសិ;
យថា កថំ ឥតរិតរេន ចាបិ, សុភាសិតំ តញ្ច សុណាថ សព្ពេ។

៦០៥. យោ សោ អហុ រាជា បាយាសិ នាម [នាមោ (សី.)], ភុម្មានំ សហព្យគតោ យសស្សី;
សោ មោទមានោវ សកេ វិមានេ, អមានុសោ មានុសេ អជ្ឈភាសីតិ។

៦០៦. “វង្កេ អរញ្ញេ អមនុស្សដ្ឋានេ, កន្តារេ អប្បោទកេ អប្បភក្ខេ;
សុទុគ្គមេ វណ្ណុបថស្ស មជ្ឈេ, វង្កំភយា នដ្ឋមនា មនុស្សា។

៦០៧. “នយិធ ផលា មូលមយា ច សន្តិ, ឧបាទានំ នត្ថិ កុតោធ ភក្ខោ [ភិក្ខោ (ក.)];
អញ្ញត្រ បំសូហិ ច វាលុកាហិ ច, តតាហិ ឧណ្ហាហិ ច ទារុណាហិ ច។

៦០៨. “ឧជ្ជង្គលំ តត្តមិវំ កបាលំ, អនាយសំ បរលោកេន តុល្យំ;
លុទ្ទានមាវាសមិទំ បុរាណំ, ភូមិប្បទេសោ អភិសត្តរូបោ។

៦០៩. “‘អថ តុម្ហេ កេន វណ្ណេន, កិមាសមានា ឥមំ បទេសំ ហិ;
អនុបវិដ្ឋា សហសា សមច្ច, លោភា ភយា អថ វា សម្បមូឡ្ហា’”តិ។

៦១០. “មគធេសុ អង្គេសុ ច សត្ថវាហា, អារោបយិត្វា បណិយំ បុថុត្តំ;
តេ យាមសេ សិន្ធុសោវីរភូមឹ, ធនត្ថិកា ឧទ្ទយំ បត្ថយានា។

៦១១. “ទិវា បិបាសំ នធិវាសយន្តា, យោគ្គានុកម្បញ្ច សមេក្ខមានា;
ឯតេន វេគេន អាយាម សព្ពេ, រត្តឹ មគ្គំ បដិបន្នា វិកាលេ។

៦១២. “តេ ទុប្បយាតា អបរទ្ធមគ្គា, អន្ធាកុលា វិប្បនដ្ឋា អរញ្ញេ;
សុទុគ្គមេ វណ្ណុបថស្ស មជ្ឈេ, ទិសំ ន ជានាម បមូឡ្ហចិត្តា។

៦១៣. “ឥទញ្ច ទិស្វាន អទិដ្ឋបុព្ពំ, វិមានសេដ្ឋញ្ច តវញ្ច យក្ខ;
តតុត្តរឹ ជីវិតមាសមានា, ទិស្វា បតីតា សុមនា ឧទគ្គា”តិ។

៦១៤. “បារំ សមុទ្ទស្ស ឥមញ្ច វណ្ណុំ, វេត្តាចរំ [វេត្តំ បរំ (ស្យា.), វេត្តាចារំ (ក.)] សង្កុបថញ្ច មគ្គំ;
នទិយោ បន បព្ពតានញ្ច ទុគ្គា, បុថុទ្ទិសា គច្ឆថ ភោគហេតុ។

៦១៥. “បក្ខន្ទិយាន វិជិតំ បរេសំ, វេរជ្ជកេ មានុសេ បេក្ខមានា;
យំ វោ សុតំ វា អថ វាបិ ទិដ្ឋំ, អច្ឆេរកំ តំ វោ សុណោម តាតា”តិ។

៦១៦. “ឥតោបិ អច្ឆេរតរំ កុមារ, ន នោ សុតំ វា អថ វាបិ ទិដ្ឋំ;
អតីតមានុស្សកមេវ សព្ពំ, ទិស្វា ន តប្បាម អនោមវណ្ណំ។

៦១៧. “វេហាយសំ បោក្ខរញ្ញោ សវន្តិ, បហូតមល្យា [បហូតមាល្យា (ស្យា.)] ពហុបុណ្ឌរីកា;
ទុមា ចិមេ និច្ចផលូបបន្នា, អតីវ គន្ធា សុរភី បវាយន្តិ។

៦១៨. “វេឡុរិយថម្ភា សតមុស្សិតាសេ, សិលាបវាឡស្ស ច អាយតំសា;
មសារគល្លា សហលោហិតង្គា, ថម្ភា ឥមេ ជោតិរសាមយាសេ។

៦១៩. “សហស្សថម្ភំ អតុលានុភាវំ, តេសូបរិ សាធុមិទំ វិមានំ;
រតនន្តរំ កញ្ចនវេទិមិស្សំ, តបនីយបដ្ដេហិ ច សាធុឆន្នំ។

៦២០. “ជម្ពោនទុត្តត្តមិទំ សុមដ្ឋោ, បាសាទសោបាណផលូបបន្នោ;
ទឡ្ហោ ច វគ្គុ ច សុសង្គតោ ច [វគ្គុ សុមុខោ សុសង្គតោ (សី.)], អតីវ និជ្ឈានខមោ មនុញ្ញោ។

៦២១. “រតនន្តរស្មឹ ពហុអន្នបានំ, បរិវារិតោ អច្ឆរាសង្គណេន;
មុរជអាលម្ពរតូរិយឃុដ្ឋោ, អភិវន្ទិតោសិ ថុតិវន្ទនាយ។

៦២២. “សោ មោទសិ នារិគណប្បពោធនោ, វិមានបាសាទវរេ មនោរមេ;
អចិន្តិយោ សព្ពគុណូបបន្នោ, រាជា យថា វេស្សវណោ នឡិន្យា [នឡិញ្ញំ (ក.)]។

៦២៣. “ទេវោ នុ អាសិ ឧទវាសិ យក្ខោ, ឧទាហុ ទេវិន្ទោ មនុស្សភូតោ;
បុច្ឆន្តិ តំ វាណិជា សត្ថវាហា, អាចិក្ខ កោ នាម តុវំសិ យក្ខោ”តិ។

៦២៤. “សេរីសកោ នាម អហម្ហិ យក្ខោ, កន្តារិយោ វណ្ណុបថម្ហិ គុត្តោ;
ឥមំ បទេសំ អភិបាលយាមិ, វចនករោ វេស្សវណស្ស រញ្ញោ”តិ។

៦២៥. “អធិច្ចលទ្ធំ បរិណាមជំ តេ, សយំ កតំ ឧទាហុ ទេវេហិ ទិន្នំ;

បុច្ឆន្តិ តំ វាណិជា សត្ថវាហា, កថំ តយា លទ្ធមិទំ មនុញ្ញ”ន្តិ។

៦២៦“នាធិច្ចលទ្ធំ ន បរិណាមជំ មេ, ន សយំ កតំ ន ហិ ទេវេហិ ទិន្នំ;
សកេហិ កម្មេហិ អបាបកេហិ, បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំ មនុញ្ញ”ន្តិ។

៦២៧“កឹ តេ វតំ កឹ បន ព្រហ្មចរិយំ, កិស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ;
បុច្ឆន្តិ តំ វាណិជា សត្ថវាហា, កថំ តយា លទ្ធមិទំ វិមាន”ន្តិ។

៦២៨“មមំ បាយាសីតិ អហុ សមញ្ញា, រជ្ជំ យទា ការយឹ កោសលានំ;
នត្ថិកទិដ្ឋិ កទរិយោ បាបធម្មោ, ឧច្ឆេទវាទី ច តទា អហោសឹ។

៦២៩“សមណោ ច ខោ អាសិ កុមារកស្សបោ, ពហុស្សុតោ ចិត្តកថី ឧឡារោ;
សោ មេ តទា ធម្មកថំ អភាសិ, ទិដ្ឋិវិសូកានិ វិនោទយី មេ។

៦៣០“តាហំ តស្ស ធម្មកថំ សុណិត្វា, ឧបាសកត្តំ បដិវេទយិស្សំ;
បាណាតិបាតា វិរតោ អហោសឹ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយិស្សំ;
អមជ្ជបោ នោ ច មុសា អភាណឹ, សកេន ទារេន ច អហោសិ តុដ្ឋោ។

៦៣១“តំ មេ វតំ តំ បន ព្រហ្មចរិយំ, តស្ស សុចិណ្ណស្ស អយំ វិបាកោ;
តេហេវ កម្មេហិ អបាបកេហិ, បុញ្ញេហិ មេ លទ្ធមិទំ វិមាន”ន្តិ។

៦៣២“សច្ចំ កិរាហំសុ នរា សបញ្ញា, អនញ្ញថា វចនំ បណ្ឌិតានំ;
យហឹ យហឹ គច្ឆតិ បុញ្ញកម្មោ, តហឹ តហឹ មោទតិ កាមកាមី។

៦៣៣“យហឹ យហឹ សោកបរិទ្ទវោ ច, វធោ ច ពន្ធោ ច បរិក្កិលេសោ;
តហឹ តហឹ គច្ឆតិ បាបកម្មោ, ន មុច្ចតិ ទុគ្គតិយា កទាចី”តិ។

៦៣៤“សម្មូឡ្ហរូបោវ ជនោ អហោសិ, អស្មឹ មុហុត្តេ កលលីកតោវ;
ជនស្សិមស្ស តុយ្ហញ្ច កុមារ, អប្បច្ចយោ កេន នុ ខោ អហោសី”តិ។

៦៣៥“ឥមេ ច សិរីសវនា [ឥមេ សិរីសូបវនា ច (សី.), ឥមេបិ សិរីសវនា ច (បី. ក.)] តាតា, ទិព្ពា គន្ធា សុរភី សម្បវន្តិ;
តេ សម្បវាយន្តិ ឥមំ វិមានំ, ទិវា ច រត្តោ ច តមំ និហន្ត្វា។

៦៣៦“ឥមេសញ្ច ខោ វស្សសតច្ចយេន, សិបាដិកា ផលតិ ឯកមេកា;
មានុស្សកំ វស្សសតំ អតីតំ, យទគ្គេ កាយម្ហិ ឥធូបបន្នោ។

៦៣៧“ទិស្វានហំ វស្សសតានិ បញ្ច, អស្មឹ វិមានេ ឋត្វាន តាតា;
អាយុក្ខយា បុញ្ញក្ខយា ចវិស្សំ, តេនេវ សោកេន បមុច្ឆិតោស្មី”តិ។

៦៣៨“កថំ នុ សោចេយ្យ តថាវិធោ សោ, លទ្ធា វិមានំ អតុលំ ចិរាយ;
យេ ចាបិ ខោ ឥត្តរមុបបន្នា, តេ នូន សោចេយ្យុំ បរិត្តបុញ្ញា”តិ។

៦៣៩“អនុច្ឆវី ឱវទិយញ្ច មេ តំ, យំ មំ តុម្ហេ បេយ្យវាចំ វទេថ;
តុម្ហេ ច ខោ តាតា មយានុគុត្តា, យេនិច្ឆកំ តេន បលេថ សោត្ថិ”ន្តិ។

៦៤០“គន្ត្វា មយំ សិន្ធុសោវីរភូមឹ, ធនត្ថិកា ឧទ្ទយំ បត្ថយានា;
យថាបយោគា បរិបុណ្ណចាគា, កាហាម សេរីសមហំ ឧឡារ”ន្តិ។

៦៤១“មា ចេវ សេរីសមហំ អកត្ថ, សព្ពញ្ច វោ ភវិស្សតិ យំ វទេថ;
បាបានិ កម្មានិ វិវជ្ជយាថ, ធម្មានុយោគញ្ច អធិដ្ឋហាថ។

៦៤២“ឧបាសកោ អត្ថិ ឥមម្ហិ សង្ឃេ, ពហុស្សុតោ សីលវតូបបន្នោ;
សទ្ធោ ច ចាគី ច សុបេសលោ ច, វិចក្ខណោ សន្តុសិតោ មុតីមា។

៦៤៣“សញ្ជានមានោ ន មុសា ភណេយ្យ, បរូបឃាតាយ ច ចេតយេយ្យ;
វេភូតិកំ បេសុណំ នោ ករេយ្យ, សណ្ហញ្ច វាចំ សខិលំ ភណេយ្យ។

៦៤៤.សគារវោ សប្បដិស្សោ វិនីតោ, អបាបកោ អធិសីលេ វិសុទ្ធោ;
សោ មាតរំ បិតរញ្ចាបិ ជន្តុ, ធម្មេន បោសេតិ អរិយវុត្តិ។

៦៤៥.‘‘មញ្ញេ សោ មាតាបិតូនំ ការណា, ភោគានិ បរិយេសតិ ន អត្តហេតុ;
មាតាបិតូនញ្ច យោ អច្ចយេន, នេក្ខម្មបោណោ ចរិស្សតិ ព្រហ្មចរិយំ។

៦៤៦.‘‘ឧជូ អវង្កោ អសឋោ អមាយោ, ន លេសកប្បេន ច វោហរេយ្យ;
សោ តាទិសោ សុកតកម្មការី, ធម្មេ ឋិតោ កិន្តិ លភេថ ទុក្ខំ។

៦៤៧.‘‘តំ ការណា បាតុកតោម្ហិ អត្តនា, តស្មា ធម្មំ បស្សថ វាណិជាសេ;
អញ្ញត្រ តេនិហ ភស្មី [ភស្មិ (ស្យា.), ភស្ម (ក.)] ភវេថ, អន្ធាកុលា វិប្បនដ្ឋា អរញ្ញេ;
តំ ខិប្បមានេន លហុំ បរេន, សុខោ ហវេ សប្បុរិសេន សង្គមោ’’តិ។

៦៤៨.‘‘កិំ នាម សោ កិញ្ច ករោតិ កម្មំ, កិំ នាមធេយ្យំ កិំ បន តស្ស គោត្តំ;
មយម្បិ នំ ទដ្ឋុកាមម្ហ យក្ខ, យស្សានុកម្បាយ ឥធាគតោសិ;
លាភា ហិ តស្ស យស្ស តុវំ បិហេសី’’តិ។

៦៤៩.‘‘យោ កប្បកោ សម្ភវនាមធេយ្យោ, ឧបាសកោ កោច្ឆផលូបជីវី;
ជានាថ នំ តុម្ហាកំ បេសិយោ សោ, មា ខោ នំ ហីឡិត្ថ សុបេសលោ សោ’’តិ។

៦៥០.‘‘ជានាមសេ យំ ត្វំ បវទេសិ យក្ខ, ន ខោ នំ ជានាម ស ឯទិសោតិ;
មយម្បិ នំ បូជយិស្សាម យក្ខ, សុត្វាន តុយ្ហំ វចនំ ឧឡារ’’ន្តិ។

៦៥១.‘‘យេ កេចិ ឥមស្មឹ សត្ថេ មនុស្សា, ទហរា មហន្តា អថវាបិ មជ្ឈិមា;
សព្ពេវ តេ អាលម្ពន្តុ វិមានំ, បស្សន្តុ បុញ្ញានំ ផលំ កទរិយា’’តិ។

៦៥២.តេ តត្ថ សព្ពេវ ‘អហំ បុរេ’តិ, តំ កប្បកំ តត្ថ បុរក្ខត្វា [បុរក្ខិបិត្វា (សី.)];
សព្ពេវ តេ អាលម្ពឹសុ វិមានំ, មសក្កសារំ វិយ វាសវស្ស។

៦៥៣.តេ តត្ថ សព្ពេវ ‘អហំ បុរេ’តិ, ឧបាសកត្តំ បដិវេទយឹសុ;
បាណាតិបាតា បដិវិរតា អហេសុំ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយឹសុ;
អមជ្ជបា នោ ច មុសា ភណឹសុ, សកេន ទារេន ច អហេសុំ តុដ្ឋា។

៦៥៤.តេ តត្ថ សព្ពេវ ‘អហំ បុរេ’តិ, ឧបាសកត្តំ បដិវេទយិត្វា;
បក្កាមិ សត្ថោ អនុមោទមានោ, យក្ខិទ្ធិយា អនុមតោ បុនប្បុនំ។

៦៥៥.គន្ត្វាន តេ សិន្ធុសោវីរភូមឹ, ធនត្ថិកា ឧទ្ទយំ [ឧទយ (បី. ក.)] បត្ថយានា;
យថាបយោគា បរិបុណ្ណលាភា, បច្ចាគមុំ បាដលិបុត្តមក្ខតំ។

៦៥៦.គន្ត្វាន តេ សង្ឃរំ សោត្ថិវន្តោ, បុត្តេហិ ទារេហិ សមង្គិភូតា;
អានន្ទី វិត្តា សុមនា បតីតា, អកំសុ សេរីសមហំ ឧឡារំ;
សេរីសកំ តេ បរិវេណំ មាបយឹសុ។

៦៥៧.ឯតាទិសា សប្បុរិសាន សេវនា, មហត្ថិកា ធម្មគុណាន សេវនា;
ឯកស្ស អត្ថាយ ឧបាសកស្ស, សព្ពេវ សត្តា សុខិតា [សុខិនោ (បី. ក.)] អហេសុន្តិ។

សេរីសកបេតវត្ថុ ទុតិយំ។

ភាណវារំ តតិយំ និដ្ឋិតំ។

៣. នន្ទកបេតវត្ថុ

៦៥៨.រាជា បិង្គលកោ នាម, សុរដ្ឋានំ អធិបតិ អហុ;
មោរិយានំ ឧបដ្ឋានំ គន្ត្វា, សុរដ្ឋំ បុនរាគមា។

៦៥៩.ឧណ្ហេ មជ្ឈន្ទិកេ [មជ្ឈន្តិកេ (សព្ពត្ថ)] កាលេ, រាជា បង្កំ [វង្កំ (ក.)] ឧបាគមិ;

អទ្ទស មគ្គំ រមណីយំ, បេតានំ តំ វណ្ណបថំ [វណ្ណនាបថំ (សី. ស្យា.)]។

៦៦០សារថិ អាមន្តយី រាជា –
“អយំ មគ្គោ រមណីយោ, ខេមោ សោវត្ថិកោ សិវោ;
ឥមិនា សារថិ យាម, សុរដ្ឋានំ សន្តិកេ ឥតោ”។

៦៦១តេន បាយាសិ សោរដ្ឋោ, សេនាយ ចតុរង្គិនិយា;
ឧព្ពិគ្គរូបោ បុរិសោ, សោរដ្ឋំ ឯតទព្រវិ។

៦៦២“កុម្មគ្គំ បដិបន្នម្ហា, ភឹសនំ លោមហំសនំ;
បុរតោ ទិស្សតិ មគ្គោ, បច្ឆតោ ច ន ទិស្សតិ។

៦៦៣“កុម្មគ្គំ បដិបន្នម្ហា, យមបុរិសាន សន្តិកេ;
អមានុសោ វាយតិ គន្ធោ, ឃោសោ សុយ្យតិ [សូយតិ (សី. ស្យា.)] ទារុណោ”។

៦៦៤សំវិគ្គោ រាជា សោរដ្ឋោ, សារថិំ ឯតទព្រវិ;
“កុម្មគ្គំ បដិបន្នម្ហា, ភឹសនំ លោមហំសនំ;
បុរតោ ទិស្សតិ មគ្គោ, បច្ឆតោ ច ន ទិស្សតិ។

៦៦៥“កុម្មគ្គំ បដិបន្នម្ហា, យមបុរិសាន សន្តិកេ;
អមានុសោ វាយតិ គន្ធោ, ឃោសោ សុយ្យតិ ទារុណោ”។

៦៦៦ហត្ថិក្ខន្ធំ សមារុយ្ហ, ឱលោកេន្តោ ចតុទ្ទិសំ [ចតុទ្ទិស្សា (ក.)];
អទ្ទស និគ្រោធំ រមណីយំ [រុក្ខំ និគ្រោធំ (ស្យា. ក.)], បាទបំ ឆាយាសម្បន្នំ;
នីលព្ភវណ្ណសទិសំ, មេឃវណ្ណសិរីនិភំ។

៦៦៧សារថិ អាមន្តយី រាជា, “កិំ ឯសោ ទិស្សតិ ព្រហា;
នីលព្ភវណ្ណសទិសោ, មេឃវណ្ណសិរីនិភោ”។

៦៦៨“និគ្រោធោ សោ មហារាជ, បាទបោ ឆាយាសម្បន្នោ;
នីលព្ភវណ្ណសទិសោ , មេឃវណ្ណសិរីនិភោ”។

៦៦៩តេន បាយាសិ សោរដ្ឋោ, យេន សោ ទិស្សតេ ព្រហា;
នីលព្ភវណ្ណសទិសោ, មេឃវណ្ណសិរីនិភោ។

៦៧០ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឱរុយ្ហ, រាជា រុក្ខំ ឧបាគមិ;
និសីទិ រុក្ខមូលស្មិំ, សាមច្ចោ សបរិជ្ជនោ;
បូរំ បានីយសរកំ, បូវេ វិត្តេ ច អទ្ទស។

៦៧១បុរិសោ ច ទេវវណ្ណី, សព្ពាភរណភូសិតោ;
ឧបសង្កមិត្វា រាជានំ, សោរដ្ឋំ ឯតទព្រវិ។

៦៧២“ស្វាគតំ តេ មហារាជ, អថោ តេ អទុរាគតំ;
បិវតុ ទេវោ បានីយំ, បូវេ ខាទ អរិន្ទម”។

៦៧៣បិវិត្វា រាជា បានីយំ, សាមច្ចោ សបរិជ្ជនោ;
បូវេ ខាទិត្វា បិត្វា ច, សោរដ្ឋោ ឯតទព្រវិ។

៦៧៤“ទេវតា នុសិ គន្ធព្ពោ, អទុ សក្កោ បុរិន្ទទោ;
អជានន្តា តំ បុច្ឆាម, កថំ ជានេមុ តំ មយ”ន្តិ។

៦៧៥“នាម្ហិ ទេវោ ន គន្ធព្ពោ, នាបិ [នម្ហិ (ក.)] សក្កោ បុរិន្ទទោ;
បេតោ អហំ មហារាជ, សុរដ្ឋា ឥធ មាគតោ”តិ។

៦៧៦“កិំសីលោ កិំសមាចារោ, សុរដ្ឋស្មិំ បុរេ តុវំ;
កេន តេ ព្រហ្មចរិយេន, អានុភាវោ អយំ តវា”តិ។

៦៧៧ តំ សុណោហិ មហារាជ, អរិន្ទម រដ្ឋវឌ្ឍន;
អមច្ចា បារិសជ្ជា ច, ព្រាហ្មណោ ច បុរោហិតោ។

៦៧៨ “សុវណ្ណស្មិំ អហំ ទេវ, បុរិសោ បាបចេតសោ;
មិច្ឆាទិដ្ឋិ ច ទុស្សីលោ, កទរិយោ បរិភាសកោ។

៦៧៩ “‘ទទន្តានំ ករោន្តានំ, វារយិស្សំ ពហុជ្ជនំ;
អញ្ញេសំ ទទមានានំ, អន្តរាយករោ អហំ។

៦៨០ “‘វិបាកោ នត្ថិ ទានស្ស, សំយមស្ស កុតោ ផលំ;
នត្ថិ អាចរិយោ នាម, អទន្តំ កោ ទមេស្សតិ។

៦៨១ “‘សមតុល្យានិ ភូតានិ, កុតោ [កុលេ (ស្យា. ក.)] ជេដ្ឋាបចាយិកោ;
នត្ថិ ពលំ វីរិយំ វា, កុតោ ឧដ្ឋានបោរិសំ។

៦៨២ “‘នត្ថិ ទានផលំ នាម, ន វិសោធេតិ វេរិនំ;
លទ្ធេយ្យំ លភតេ មច្ចោ, និយតិបរិណាមជំ [បរិណាមជា (សី. ក.)]។

៦៨៣ “‘នត្ថិ មាតា បិតា ភាតា, លោកោ នត្ថិ ឥតោ បរំ;
នត្ថិ ទិន្នំ នត្ថិ ហុតំ, សុនិហិតំ ន វិជ្ជតិ។

៦៨៤ “‘យោបិ ហនេយ្យ បុរិសំ, បរស្ស ឆិន្ទតេ [បុរិសស្ស ឆិន្ទេ (ស្យា. ក.)] សិរំ;
ន កោចិ កញ្ចិ ហនតិ, សត្តន្នំ វិវរមន្តរេ។

៦៨៥ “‘អច្ឆេជ្ជាភេជ្ជោ ហិ [ភេជ្ជោ (សី.), អភេជ្ជោ (ស្យា.), ភេជ្ជាសិ (ក.)] ជីវោ, អដ្ឋំសោ គុឡបរិមណ្ឌលោ;
យោជនានំ សតំ បញ្ច, កោ ជីវំ ឆេត្តុមរហតិ។

៦៨៦ “‘យថា សុត្តគុឡេ ខិត្តេ, និព្ពេឋេន្តំ បលាយតិ;
ឯវមេវ ច សោ ជីវោ, និព្ពេឋេន្តោ បលាយតិ។

៦៨៧ “‘យថា គាមតោ និក្ខម្ម, អញ្ញំ គាមំ បវិសតិ;
ឯវមេវ ច សោ ជីវោ, អញ្ញំ ពោន្ទិំ បវិសតិ។

៦៨៨ “‘យថា គេហតោ និក្ខម្ម, អញ្ញំ គេហំ បវិសតិ;
ឯវមេវ ច សោ ជីវោ, អញ្ញំ ពោន្ទិំ បវិសតិ។

៦៨៩ “‘ចុល្លាសីតិ [ចុឡាសីតិ (សី. ស្យា. ក.)] មហាកប្បិនោ [មហាកប្បុនោ (សី.)], សតសហស្សានិ ហិ;
យេ ពាលា យេ ច បណ្ឌិតា, សំសារំ ខេបយិត្វាន;
ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សរេ។

៦៩០ “‘មិតានិ សុខទុក្ខានិ, ទោណេហិ បិដកេហិ ច;
ជិនោ សព្ពំ បជានាតិ’, សម្មូឡ្ហា ឥតរា បជា។

៦៩១ “ឯវំទិដ្ឋិ បុរេ អាសិំ, សម្មូឡ្ហោ មោហបារុតោ;
មិច្ឆាទិដ្ឋិ ច ទុស្សីលោ, កទរិយោ បរិភាសកោ។

៦៩២ “ឱរំ មេ ឆហិ មាសេហិ, កាលង្កិរិយា ភវិស្សតិ;
ឯកន្តកដុកំ ឃោរំ, និរយំ បបតិស្សហំ។

៦៩៣ [បេ. វ. ៧០] “ចតុក្កណ្ណំ ចតុទ្វារំ, វិភត្តំ ភាគសោ មិតំ;
អយោបាការបរិយន្តំ, អយសា បដិកុជ្ជិតំ។

៦៩៤ [បេ. វ. ៧១] “តស្ស អយោមយា ភូមិ, ជលិតា តេជសា យុតា;
សមន្តា យោជនសតំ, ផរិត្វា តិដ្ឋតិ សព្ពទា។

៦៩៥ “វស្សានិ សតសហស្សានិ, ឃោសោ សុយ្យតិ តាវទេ;
លក្ខោ ឯសោ មហារាជ, សតភាគវស្សកោដិយោ។

៦៩៦. ‘‘កោដិសតសហស្សានិ , និរយេ បច្ចរេ ជនា;
មិច្ឆាទិដ្ឋី ច ទុស្សីលា, យេ ច អរិយូបវាទិនោ។

៦៩៧. ‘‘តត្ថាហំ ទីឃមទ្ធានំ, ទុក្ខំ វេទិស្ស វេទនំ;
ផលំ បាបស្ស កម្មស្ស, តស្មា សោចាមហំ ភុសំ។

៦៩៨. ‘‘តំ សុណោហិ មហារាជ, អរិន្ទម រដ្ឋវឌ្ឍន;
ធីតា មយ្ហំ មហារាជ, ឧត្តរា ភទ្ទមត្ថុ តេ។

៦៩៩. ‘‘ករោតិ ភទ្ទកំ កម្មំ, សីលេសុបោសថេ រតា;
សញ្ញតា សំវិភាគី ច, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរា។

៧០០. ‘‘អខណ្ឌការី សិក្ខាយ, សុណ្ហា បរកុលេសុ ច;
ឧបាសិកា សក្យមុនិនោ, សម្ពុទ្ធស្ស សិរីមតោ។

៧០១. ‘‘ភិក្ខុ ច សីលសម្បន្នោ, គាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ;
ឱក្ខិត្តចក្ខុ សតិមា, គុត្តទ្វារោ សុសំវុតោ។

៧០២. ‘‘សបទានំ ចរមានោ, អគមា តំ និវេសនំ;
‘តមទ្ទស មហារាជ, ឧត្តរា ភទ្ទមត្ថុ តេ’។

៧០៣. ‘‘បូរំ បានីយសរកំ, បូវេ វិត្តេ ច សា អទា;
‘បិតា មេ កាលង្កតោ, ភន្តេ តស្សេតំ ឧបកប្បតុ’។

៧០៤. ‘‘សមនន្តរានុទ្ទិដ្ឋេ, វិបាកោ ឧទបជ្ជថ;
ភុញ្ជាមិ កាមកាមីហំ, រាជា វេស្សវណោ យថា។

៧០៥. ‘‘តំ សុណោហិ មហារាជ, អរិន្ទម រដ្ឋវឌ្ឍន;
សទេវកស្ស លោកស្ស, ពុទ្ធោ អគ្គោ បវុច្ចតិ;
តំ ពុទ្ធំ សរណំ គច្ឆ, សបុត្តទារោ អរិន្ទម។

៧០៦. ‘‘អដ្ឋង្គិកេន មគ្គេន, ផុសន្តិ អមតំ បទំ;
តំ ធម្មំ សរណំ គច្ឆ, សបុត្តទារោ អរិន្ទម។

៧០៧. ‘‘ចត្តារោ ច បដិបន្នា [មគ្គបដិបន្នា (សី. ស្យា.)], ចត្តារោ ច ផលេ ឋិតា;
ឯស សង្ឃោ ឧជុភូតោ, បញ្ញាសីលសមាហិតោ;
តំ សង្ឃំ សរណំ គច្ឆ, សបុត្តទារោ អរិន្ទម។

៧០៨. ‘‘បាណាតិបាតា វិរមស្សុ ខិប្បំ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយស្សុ;
អមជ្ជបោ មា ច មុសា អភាណី, សកេន ទារេន ច ហោហិ តុដ្ឋោ’’តិ។

៧០៩. ‘‘អត្ថកាមោសិ មេ យក្ខ, ហិតកាមោសិ ទេវតេ;
ករោមិ តុយ្ហំ វចនំ, ត្វំសិ អាចរិយោ មម។

៧១០. ‘‘ឧបេមិ សរណំ ពុទ្ធំ, ធម្មញ្ចាបិ អនុត្តរំ;
សង្ឃញ្ច នរទេវស្ស, គច្ឆាមិ សរណំ អហំ។

៧១១. ‘‘បាណាតិបាតា វិរមាមិ ខិប្បំ, លោកេ អទិន្នំ បរិវជ្ជយាមិ;
អមជ្ជបោ នោ ច មុសា ភណាមិ, សកេន ទារេន ច ហោមិ តុដ្ឋោ។

៧១២. ‘‘ឱផុណាមិ [ឱបុណាមិ (សី.), ឱផុនាមិ (ស្យា. ក.), ឱបុនាមិ (?)] មហាវាតេ, នទិយា សីឃគាមិយា;
វមាមិ បាបិកំ ទិដ្ឋឹ, ពុទ្ធានំ សាសនេ រតោ’’។

៧១៣. ឥទំ វត្វាន សោរដ្ឋោ, វិរមិត្វា បាបទស្សនា [បាបទស្សនំ (ស្យា. ក.)];
នមោ ភគវតោ កត្វា, បាមោក្ខោ រថមារុហីតិ។

នន្ទកបេតវត្ថុ តតិយំ។

៤. វេរតីបេតវត្ថុ

៧១៤ [វិ. វ. ៨៦៣] “ឧព្វេហិ រេវតេ សុបាបធម្មេ, អបារុតទ្វារេ អទានសីលេ;
នេស្សាម តំ យត្ថ ថុនន្តិ ទុគ្គតា, សមប្បិតា [សមជ្ជតា (សី.)] នេរយិកា ទុខេនា”តិ។

៧១៥ ឥច្ចេវ [ឥច្ចេវំ (ស្យា. ក.)] វត្វាន យមស្ស ទូតា, តេ ទ្វេ យក្ខា លោហិតក្ខា ព្រហន្តា;
បច្ចេកពាហាសុ គហេត្វា រេវតំ, បក្កាមយុំ ទេវគណស្ស សន្តិកេ។

៧១៦ “អាទិច្ចវណ្ណំ រុចិរំ បភស្សរំ, ព្យម្ហំ សុភំ កញ្ចនជាលឆន្នំ;
កស្សេតមាកិណ្ណជនំ វិមានំ, សុរិយស្ស រំសីរិវ ជោតមានំ។

៧១៧ “នារីគណា ចន្ទនសារលិត្តា [ចន្ទនសារានុលិត្តា (ស្យា.)], ឧភតោ វិមានំ ឧបសោភយន្តិ;
តំ ទិស្សតិ សុរិយសមានវណ្ណំ, កោ មោទតិ សគ្គបត្តោ វិមានេ”តិ។

៧១៨ “ពារាណសិយំ នន្ទិយោ នាមាសិ, ឧបាសកោ អមច្ឆរី ទានបតិ វទញ្ញូ;
តស្សេតមាកិណ្ណជនំ វិមានំ, សុរិយស្ស រំសីរិវ ជោតមានំ។

៧១៩ “នារីគណា ចន្ទនសារលិត្តា, ឧភតោ វិមានំ ឧបសោភយន្តិ;
តំ ទិស្សតិ សុរិយសមានវណ្ណំ, សោ មោទតិ សគ្គបត្តោ វិមានេ”តិ។

៧២០ “នន្ទិយស្សាហំ ភរិយា, អគារិនី សព្ពកុលស្ស ឥស្សរា;
ភត្តុ វិមានេ រមិស្សាមិ ទានហំ, ន បត្ថយេ និរយទស្សនាយា”តិ។

៧២១ “ឯសោ តេ និរយោ សុបាបធម្មេ, បុញ្ញំ តយា អកតំ ជីវលោកេ;
ន ហិ មច្ឆរី រោសកោ បាបធម្មោ, សគ្គូបគានំ លភតិ សហព្យត”ន្តិ។

៧២២ “កិំ នុ គូថញ្ច មុត្តញ្ច, អសុចី បដិទិស្សតិ;
ទុគ្គន្ធំ កិមិទំ មីឡ្ហំ, កិមេតំ ឧបវាយតី”តិ។

៧២៣ “ឯស សំសវកោ នាម, គម្ភីរោ សតបោរិសោ;
យត្ថ វស្សសហស្សានិ, តុវំ បច្ចសិ រេវតេ”តិ។

៧២៤ “កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កេន សំសវកោ លទ្ធោ, គម្ភីរោ សតបោរិសោ”តិ។

៧២៥ “សមណេ ព្រាហ្មណេ ចាបិ, អញ្ញេ វាបិ វនិព្ពកេ;
មុសាវាទេន វញ្ចេសិ, តំ បាបំ បកតំ តយា។

៧២៦ “តេន សំសវកោ លទ្ធោ, គម្ភីរោ សតបោរិសោ;
តត្ថ វស្សសហស្សានិ, តុវំ បច្ចសិ រេវតេ។

៧២៧ “ហត្ថេបិ ឆិន្ទន្តិ អថោបិ បាទេ, កណ្ណេបិ ឆិន្ទន្តិ អថោបិ នាសំ;
អថោបិ កាកោឡគណា សមេច្ច, សង្គម្ម ខាទន្តិ វិផន្ទមាន”ន្តិ។

៧២៨ “សាធុ ខោ មំ បដិនេថ, កាហាមិ កុសលំ ពហុំ;
ទានេន សមចរិយាយ, សំយមេន ទមេន ច;
យំ កត្វា សុខិតា ហោន្តិ, ន ច បច្ឆានុតប្បរេ”តិ។

៧២៩ “បុរេ តុវំ បមជ្ជិត្វា, ឥទានិ បរិទេវសិ;
សយំ កតានំ កម្មានំ, វិបាកំ អនុភោស្សសី”តិ។

៧៣០ “កោ ទេវលោកតោ មនុស្សលោកំ, គន្ត្វាន បុដ្ឋោ មេ ឯវំ វទេយ្យ;
‘និក្ខិត្តទណ្ឌេសុ ទទាថ ទានំ, អច្ឆាទនំ សេយ្យ [សយន (សី.)] មថន្នបានំ;
ន ហិ មច្ឆរី រោសកោ បាបធម្មោ, សគ្គូបគានំ លភតិ សហព្យតំ’។

៧៣១ “សាហំ នូន ឥតោ គន្ត្វា, យោនិំ លទ្ធាន មានុសិំ;
វទញ្ញូ សីលសម្បន្នា, កាហាមិ កុសលំ ពហុំ;

ទានេន សមចរិយាយ, សំយមេន ទមេន ច។

៧៣២. “អារាមានិ ច រោបិស្សំ, ទុគ្គេ សង្កមនានិ ច;
បបញ្ច ឧទបានញ្ច, វិប្បសន្នេន ចេតសា។

៧៣៣. “ចាតុទ្ទសី បញ្ចទសី, យា ច បក្ខស្ស អដ្ឋមី;
បាដិហារិយបក្ខញ្ច, អដ្ឋង្គសុសមាគតំ។

៧៣៤. “ឧបោសថំ ឧបវសិស្សំ, សទា សីលេសុ សំវុតា;
ន ច ទានេ បមជ្ជិស្សំ, សាមំ ទិដ្ឋមិទំ មយា”តិ។

៧៣៥. ឥច្ចេវំ វិប្បលបន្តី, ផន្ទមានំ តតោ តតោ;
ខិបឹសុ និរយេ ឃោរេ, ឧទ្ធំបាទំ អវំសិរំ។

៧៣៦. “អហំ បុរេ មច្ឆរិនី អហោសិំ, បរិភាសិកា សមណព្រាហ្មណានំ;
វិតថេន ច សាមិកំ វញ្ចយិត្វា, បច្ចាមហំ និរយេ ឃោររូបេ”តិ។

រេវតីបេតវត្ថុ ចតុត្ថំ។

៥. ឧច្ឆុបេតវត្ថុ

៧៣៧. “ឥទំ មម ឧច្ឆុវនំ មហន្តំ, និព្ពត្តតិ បុញ្ញផលំ អនប្បកំ;
តំ ទានិ មេ ន [ន ទានិ មេ តំ (សី. ក.)] បរិភោគមេតិ, អាចិក្ខ ភន្តេ កិស្ស អយំ វិបាកោ។

៧៣៨. “ហញ្ញាមិ [វិហញ្ញាមិ (ក.)] ខជ្ជាមិ ច វាយមាមិ, បរិសក្កាមិ បរិភុញ្ជិតុំ កិញ្ចិ;
ស្វាហំ ឆិន្នថាមោ កបណោ លាលបាមិ, កិស្ស [កិស្សស្ស (សី.), កិស្សស្សុ (?)] កម្មស្ស អយំ វិបាកោ។

៧៣៩. “វិឃាតោ ចាហំ បរិបតាមិ ឆមាយំ, បរិវត្តាមិ វារិចរោវ ឃម្មេ;
រុទតោ ច មេ [ទូរតោ ច មេ (ស្យា. ក.)] អស្សុកា និគ្គលន្តិ, អាចិក្ខ ភន្តេ កិស្ស អយំ វិបាកោ។

៧៤០. “ឆាតោ កិលន្តោ ច បិបាសិតោ ច, សន្តស្សិតោ សាតសុខំ ន វិន្ទេ;
បុច្ឆាមិ តំ ឯតមត្ថំ ភទន្តេ, កថំ នុ ឧច្ឆុបរិភោគំ លភេយ្យ”ន្តិ។

៧៤១. “បុរេ តុវំ កម្មមកាសិ អត្តនា, មនុស្សភូតោ បុរិមាយ ជាតិយា;
អហញ្ច តំ ឯតមត្ថំ វទាមិ, សុត្វាន ត្វំ ឯតមត្ថំ វិជាន។

៧៤២. “ឧច្ឆុំ តុវំ ខាទមានោ បយាតោ, បុរិសោ ច តេ បិដ្ឋិតោ អន្វគច្ឆិ;
សោ ច តំ បច្ចាសន្តោ កថេសិ, តស្ស តុវំ ន កិញ្ចិ អាលបិត្ថ។

៧៤៣. “សោ ច តំ អភណន្តំ អយាចិ, ‘ទេហយ្យ ឧច្ឆុ’ន្តិ ច តំ អវោច;
តស្ស តុវំ បិដ្ឋិតោ ឧច្ឆុំ អទាសិ, តស្សេតំ កម្មស្ស អយំ វិបាកោ។

៧៤៤. “ឥង្ឃ ត្វំ គន្ត្វាន បិដ្ឋិតោ គណ្ហេយ្យាសិ [ឥង្ឃ ត្វំ បិដ្ឋិតោ គណ្ហ ឧច្ឆុំ (សី.)], គហេត្វាន តំ ខាទស្សុ យាវទត្ថំ;
តេនេវ ត្វំ អត្តមនោ ភវិស្សសិ, ហដ្ឋោ ចុទគ្គោ ច បមោទិតោ ចា”តិ។

៧៤៥. គន្ត្វាន សោ បិដ្ឋិតោ អគ្គហេសិ, គហេត្វាន តំ ខាទិ យាវទត្ថំ;
តេនេវ សោ អត្តមនោ អហោសិ, ហដ្ឋោ ចុទគ្គោ ច បមោទិតោ ចាតិ។

ឧច្ឆុបេតវត្ថុ បញ្ចមំ។

៦. កុមារបេតវត្ថុ

៧៤៦. “សាវត្ថិ នាម នគរំ, ហិមវន្តស្ស បស្សតោ;
តត្ថ អាសុំ ទ្វេ កុមារា, រាជបុត្តាតិ មេ សុតំ។

៧៤៧. “សម្មត្តា [បមត្តា (ក.)] រជនីយេសុ, កាមស្សាទាភិនន្ទិនោ;
បច្ចុប្បន្នសុខេ គិទ្ធា, ន តេ បស្សឹសុនាគតំ។

៧៤៨តេ ចុតា ច មនុស្សត្តា, បរលោកំ តតោ គតា;
តេជ ឃោសេន្ឍទិស្សន្តា, បុព្ពេ ទុក្កដមត្តនោ។

៧៤៩“ពហូសុ វត [ពហុស្សុតេសុ (សី. ក.)] សន្តេសុ, ទេយ្យធម្មេ ឧបដ្ឋិតេ;
នាសក្ខិម្ហា ច អត្តានំ, បរិត្តំ កាតុំ សុខាវហំ។

៧៥០“កឹ តតោ បាបកំ អស្ស, យំ នោ រាជកុលា ចុតា;
ឧបបន្នា បេត្តិវិសយំ, ខុប្បិបាសសមប្បិតា [ខុប្បិបាសាសមប្បិតា (សី. បី.)]។

៧៥១“សាមិនោ ឥធ ហុត្វាន, ហោន្តិ អសាមិនោ តហឹ;
ភមន្តិ [ចរន្តិ (សី. បី.), មរន្តិ (ស្យា.)] ខុប្បិបាសាយ, មនុស្សា ឧន្នតោនតា។

៧៥២“ឯតមាទីនវំ ញត្វា, ឥស្សរមទសម្ភវំ;
បហាយ ឥស្សរមទំ, ភវេ សគ្គគតោ នរោ;
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ, សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតី”តិ។

កុមារបេតវត្ថុ ឆដ្ឋំ។

៧. រាជបុត្តបេតវត្ថុ

៧៥៣បុព្ពេ កតានំ កម្មានំ, វិបាកោ មថយេ មនំ;
រូបេ សទ្ទេ រសេ គន្ធេ, ផោដ្ឋព្ពេ ច មនោរមេ។

៧៥៤នច្ចំ គីតំ រតឹ ខិឌ្ឌំ, អនុភុត្វា អនប្បកំ;
ឧយ្យានេ បរិចរិត្វា, បវិសន្តោ គិរិព្ពជំ។

៧៥៥ឥសឹ សុនេត្ត [សុនិត (ក.)] មទ្ទក្ខិ, អត្តទន្តំ សមាហិតំ;
អប្បិច្ឆំ ហិរិសម្បន្នំ, ឧញ្ឆេ បត្តគតេ រតំ។

៧៥៦ហត្ថិក្ខន្ធតោ ឱរុយ្ហ, លទ្ធា ភន្តេតិ ចាព្រវិ;
តស្ស បត្តំ គហេត្វាន, ឧច្ចំ បគ្គយ្ហ ខត្តិយោ។

៧៥៧ថណ្ឌិលេ បត្តំ ភិន្ទិត្វា, ហសមានោ អបក្កមិ;
“រញ្ញោ កិតវស្សាហំ បុត្តោ, កឹ មំ ភិក្ខុ ករិស្សសិ”។

៧៥៨តស្ស កម្មស្ស ផរុសស្ស, វិបាកោ កដុកោ អហុ;
យំ រាជបុត្តោ វេទេសិ, និរយម្ហិ សមប្បិតោ។

៧៥៩ឆឡេវ ចតុរាសីតិ, វស្សានិ នវុតានិ ច;
ភុសំ ទុក្ខំ និគច្ឆិត្ថោ, និរយេ កតកិព្ពិសោ។

៧៦០ឧត្តានោបិ ច បច្ចិត្ថ, និកុជ្ជោ វាមទក្ខិណោ;
ឧទ្ធំបាទោ ឋិតោ ចេវ, ចិរំ ពាលោ អបច្ចថ។

៧៦១ពហូនិ វស្សសហស្សានិ, បូគានិ នហុតានិ ច;
ភុសំ ទុក្ខំ និគច្ឆិត្ថោ, និរយេ កតកិព្ពិសោ។

៧៦២ឯតាទិសំ ខោ កដុកំ, អប្បទុដ្ឋប្បទោសិនំ;
បច្ចន្តិ បាបកម្មន្តា, ឥសិមាសជ្ជ សុព្ពតំ។

៧៦៣សោ តត្ថ ពហុវស្សានិ, វេទយិត្វា ពហុំ ទុខំ;
ខុប្បិបាសហតោ នាម [ខុប្បិបាសាហតោ នាម (សី. បី)], បេតោ អាសិ តតោ ចុតោ។

៧៦៤ឯតមាទីនវំ ញត្វា [ទិស្វា (សី.)], ឥស្សរមទសម្ភវំ;
បហាយ ឥស្សរមទំ, និវាតមនុវត្តយេ។

៧៦៥ទិដ្ឋេវ ធម្មេ បាសំសោ, យោ ពុទ្ធេសុ សគារវោ;

កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ, សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ។

រាជបុត្តបេតវត្ថុ សត្តមំ។

៨. គូថខាទកបេតវត្ថុ

៧៦៦“គូថកូបតោ ឧគ្គន្ត្វា, កោ នុ ទីនោ បតិដ្ឋសិ [ទីនោ ហិ តិដ្ឋសិ (សី.)];
និស្សំសយំ បាបកម្មន្តោ, កឹ នុ សទ្ទហសេ តុវ”ន្តិ។

៧៦៧“អហំ ភទន្តេ បេតោម្ហិ, ទុគ្គតោ យមលោកិកោ;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតោ”។

៧៦៨“កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, ឥទំ ទុក្ខំ និគច្ឆសី”តិ។

៧៦៩“អហុ អាវាសិកោ មយ្ហំ, ឥស្សុកី កុលមច្ឆរី;
អជ្ឈោសិតោ មយ្ហំ ឃរេ, កទរិយោ បរិភាសកោ។

៧៧០“តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, ភិក្ខវោ បរិភាសិសំ;
តស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតោ”តិ។

៧៧១“អមិត្តោ មិត្តវណ្ណេន, យោ តេ អាសិ កុលូបកោ;
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ, កឹ នុ បេច្ច គតឹ គតោ”តិ។

៧៧២“តស្សេវាហំ បាបកម្មស្ស, សីសេ តិដ្ឋាមិ មត្ថកេ;
សោ ច បរវិសយំ បត្តោ, មមេវ បរិចារកោ។

៧៧៣“យំ ភទន្តេ ហទន្តញ្ញេ, ឯតំ មេ ហោតិ ភោជនំ;
អហញ្ច ខោ យំ ហទាមិ, ឯតំ សោ ឧបជីវតី”តិ។

គូថខាទកបេតវត្ថុ អដ្ឋមំ។

៩. គូថខាទកបេតិវត្ថុ

៧៧៤“គូថកូបតោ ឧគ្គន្ត្វា, កា នុ ទីនា បតិដ្ឋសិ;
និស្សំសយំ បាបកម្មន្តា, កឹ នុ សទ្ទហសេ តុវ”ន្តិ។

៧៧៥“អហំ ភទន្តេ បេតីម្ហិ, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៧៧៦“កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, ឥទំ ទុក្ខំ និគច្ឆសី”តិ។

៧៧៧“អហុ អាវាសិកោ មយ្ហំ, ឥស្សុកី កុលមច្ឆរី;
អជ្ឈោសិតោ មយ្ហំ ឃរេ, កទរិយោ បរិភាសកោ។

៧៧៨“តស្សាហំ វចនំ សុត្វា, ភិក្ខវោ បរិភាសិសំ;
តស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៧៧៩“អមិត្តោ មិត្តវណ្ណេន, យោ តេ អាសិ កុលូបកោ;
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ, កឹ នុ បេច្ច គតឹ គតោ”តិ។

៧៨០“តស្សេវាហំ បាបកម្មស្ស, សីសេ តិដ្ឋាមិ មត្ថកេ;
សោ ច បរវិសយំ បត្តោ, មមេវ បរិចារកោ។

៧៨១“យំ ភទន្តេ ហទន្តញ្ញេ, ឯតំ មេ ហោតិ ភោជនំ;
អហញ្ច ខោ យំ ហទាមិ, ឯតំ សោ ឧបជីវតី”តិ។

គូថខាទកបេតិវត្ថុ នវមំ។

១០. គណបេតវត្ថុ

៧៨២“នគ្គា ទុព្ពណ្ណរូបាត្ថ, កិសា ធមនិសន្ថតា;
ឧប្ផាសុលិកា [ឧប្បាសុឡិកា (ក.)] កិសិកា, កេ នុ តុម្ហេត្ថ មារិសា”តិ។

៧៨៣“មយំ ភទន្តេ បេតាម្ហា, ទុគ្គតា យមលោកិកា;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៧៨៤“កិំ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, បេតលោកំ ឥតោ គតា”តិ។

៧៨៥“អនាវដេសុ តិត្ថេសុ, វិចិនិម្ហទ្ធមាសកំ;
សន្តេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, ទីបំ នាកម្ហ អត្តនោ។

៧៨៦“នទិំ ឧបេម តសិតា, រិត្តកា បរិវត្តតិ;
ឆាយំ ឧបេម ឧណ្ហេសុ, អាតបោ បរិវត្តតិ។

៧៨៧“អគ្គិវណ្ណោ ច នោ វាតោ, ឌហន្តោ ឧបវាយតិ;
ឯតញ្ច ភន្តេ អរហាម, អញ្ញញ្ច បាបកំ តតោ។

៧៨៨“អបិ យោជនានិ [អធិយោជនានិ (សី. ក.)] គច្ឆាម, ឆាតា អាហារគេធិនោ;
អលទ្ធាវ និវត្តាម, អហោ នោ អប្បបុញ្ញតា។

៧៨៩“ឆាតា បមុច្ឆិតា ភន្តា, ភូមិយំ បដិសុម្ភិតា;
ឧត្តានា បដិកិរាម, អវកុជ្ជា បតាមសេ។

៧៩០“តេ ច តត្ថេវ បតិតា [តត្ថ បបហិតា (ក.)], ភូមិយំ បដិសុម្ភិតា;
ឧរំ សិសញ្ច ឃដ្ដេម, អហោ នោ អប្បបុញ្ញតា។

៧៩១“ឯតញ្ច ភន្តេ អរហាម, អញ្ញញ្ច បាបកំ តតោ;
សន្តេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, ទីបំ នាកម្ហ អត្តនោ។

៧៩២“តេ ហិ នូន ឥតោ គន្ត្វា, យោនិំ លទ្ធាន មានុសិំ;
វទញ្ញូ សីលសម្បន្នា, កាហាម កុសលំ ពហុ”ន្តិ។

គណបេតវត្ថុ ទសមំ។

១១. បាដលិបុត្តបេតវត្ថុ

៧៩៣“ទិដ្ឋា តយា និរយា តិរច្ឆានយោនិ,
បេតា អសុរា អថវាបិ មានុសា ទេវា; សយមទ្ទស កម្មវិបាកមត្តនោ,
នេស្សាមិ តំ បាដលិបុត្តមក្ខតំ; តត្ថ គន្ត្វា កុសលំ ករោហិ កម្ម”។

៧៩៤“អត្ថកាមោសិ មេ យក្ខ, ហិតកាមោសិ ទេវតេ;
ករោមិ តុយ្ហំ វចនំ, ត្វំសិ អាចរិយោ មម។

៧៩៥“ទិដ្ឋា មយា និរយា តិរច្ឆានយោនិ, បេតា អសុរា អថវាបិ មានុសា ទេវា;
សយមទ្ទសំ កម្មវិបាកមត្តនោ, កាហាមិ បុញ្ញានិ អនប្បកានី”តិ។

បាដលិបុត្តបេតវត្ថុ ឯកាទសមំ។

១២. អម្ពវនបេតវត្ថុ

៧៩៦“អយញ្ច តេ បោក្ខរណី សុរម្មា, សមា សុតិត្ថា ច មហោទកា ច;
សុបុប្ផិតា ភមរគណានុកិណ្ណា, កថំ តយា លទ្ធា អយំ មនុញ្ញា។

៧៩៧តទញ្ច តេ អម្ពវនំ សុរម្មំ, សព្ពោតុកំ ធារយតេ [ធារយតិ (ស្យា. ក.)] ផលានិ;
សុបុប្ផិតំ ភមរគណានុកិណ្ណំ, កថំ តយា លទ្ធមិទំ វិមានំ’’។

៧៩៨“អម្ពបក្កំ ទកំ [អម្ពបក្កោទកំ (សី. ស្យា. បី.), អម្ពបក្កូទកំ (ក.)] យាគុ, សីតច្ឆាយា មនោរមា;
ធីតាយ ទិន្នទានេន, តេន មេ ឥធ លព្ភតិ’’។

៧៩៩“សន្ទិដ្ឋិកំ កម្មំ ឯវំ [សន្ទិដ្ឋិកំ ឯវំ (ស្យា.)] បស្សថ, ទានស្ស ទមស្ស សំយមស្ស វិបាកំ;
ទាសី អហំ អយ្យកុលេសុ ហុត្វា, សុណិសា ហោមិ អគារស្ស ឥស្សរា’’តិ។

អម្ពវនបេតវត្ថុ ទ្វាទសមំ។

១៣. អក្ខរុក្ខបេតវត្ថុ

៨០០“យំ ទទាតិ ន តំ ហោតិ, ទេថេវ ទានំ ទត្វា ឧភយំ តរតិ;
ឧភយំ តេន ទានេន [តេន (ក.)] គច្ឆតិ, ជាគរថ មាបមជ្ជថា’’តិ។
អក្ខរុក្ខបេតវត្ថុ តេរសមំ។

១៤. ភោគសំហរបេតវត្ថុ

៨០១“មយំ ភោគេ សំហរិម្ហ, សមេន វិសមេន ច;
តេ អញ្ញេ បរិភុញ្ជន្តិ, មយំ ទុក្ខស្ស ភាគិនី’’តិ។

ភោគសំហរបេតវត្ថុ ចុទ្ទសមំ។

១៥. សេដ្ឋិបុត្តបេតវត្ថុ

៨០២[ជា. ១.៤.៥៤ ជាតកេបិ] “សដ្ឋិវស្សសហស្សានិ, បរិបុណ្ណានិ សព្ពសោ;
និរយេ បច្ចមានានំ, កទា អន្តោ ភវិស្សតិ’’។

៨០៣[ជា. ១.៤.៥៥ ជាតកេបិ] “នត្ថិ អន្តោ កុតោ អន្តោ, ន អន្តោ បដិទិស្សតិ;
តថា ហិ បកតំ បាបំ, តុយ្ហំ មយ្ហញ្ច មារិសា [មម តុយ្ហញ្ច មារិស (សី. ស្យា. បី.)]។

៨០៤[ជា. ១.៤.៥៣ ជាតកេបិ] “ទុជ្ជីវិតមជីវម្ហ , យេ សន្តេ ន ទទម្ហសេ;
សន្តេសុ ទេយ្យធម្មេសុ, ទីបំ នាកម្ហ អត្តនោ។

៨០៥[ជា. ១.៤.៥៦ ជាតកេបិ] “សោហំ នូន ឥតោ គន្ត្វា, យោនឹ លទ្ធាន មានុសឹ;
វទញ្ញូ សីលសម្បន្នោ, កាហាមិ កុសលំ ពហុ’’ន្តិ។

សេដ្ឋិបុត្តបេតវត្ថុ បន្នរសមំ។

១៦. សដ្ឋិកូដបេតវត្ថុ

៨០៦“កឹ នុ ឧម្មត្តរូបោវ, មិគោ ភន្តោវ ធាវសិ;
និស្សំសយំ បាបកម្មន្តោ [បាបកម្មំ (ស្យា. បី.)], កឹ នុ សទ្ទាយសេ តុវ’’ន្តិ។

៨០៧“អហំ ភទន្តេ បេតោម្ហិ, ទុគ្គតោ យមលោកិកោ;
បាបកម្មំ ករិត្វាន, បេតលោកំ ឥតោ គតោ។

៨០៨“សដ្ឋិ កូដសហស្សានិ, បរិបុណ្ណានិ សព្ពសោ;
សីសេ មយ្ហំ និបតន្តិ, តេ ភិន្ទន្តិ ច មត្ថក’’ន្តិ។

៨០៩“កឹ នុ កាយេន វាចាយ, មនសា ទុក្កដំ កតំ;
កិស្ស កម្មវិបាកេន, ឥទំ ទុក្ខំ និគច្ឆសិ។

៨១០“សដ្ឋិ កូដសហស្សានិ, បរិបុណ្ណានិ សព្ពសោ;
សីសេ តុយ្ហំ និបតន្តិ, តេ ភិន្ទន្តិ ច មត្ថក’’ន្តិ។

៨១១.អថទ្ទសាសី សម្ពុទ្ធំ, សុនេត្តំ ភាវិតិន្ទ្រិយំ;
និសិន្នំ រុក្ខមូលស្មិំ, ឈាយន្តំ អកុតោភយំ។

៨១២.“សាលិត្តកប្បហារេន, ភិន្ទិស្សំ តស្ស មត្ថកំ;
តស្ស កម្មវិបាកេន, ឥទំ ទុក្ខំ និគច្ឆិសំ។

៨១៣.“សដ្ឋិ កូដសហស្សានិ, បរិបុណ្ណានិ សព្ពសោ;
សីសេ មយ្ហំ និបតន្តិ, តេ ភិន្ទន្តិ ច [និបតន្តិ, វោ ភិន្ទន្តេវ (សី. ធម្មបទដ្ឋកថា)] មត្ថក”ន្តិ។

៨១៤.“ធម្មេន តេ កាបុរិស, សដ្ឋិកូដសហស្សានិ, បរិបុណ្ណានិ សព្ពសោ;
សីសេ តុយ្ហំ និបតន្តិ, តេ ភិន្ទន្តិ ច មត្ថក”ន្តិ។

សដ្ឋិកូដបេតវត្ថុ សោឡសមំ។

មហាវគ្គោ ចតុត្ថោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

អម្ពសក្ករោ សេរីសកោ, បិង្គលោ រេវតិ ឧច្ឆុ;
ទ្វេ កុមារា ទុវេ គូថា, គណបាដលិអម្ពវនំ។

អក្ខរុក្ខភោគសំហរា, សេដ្ឋិបុត្តសដ្ឋិកូដា;
ឥតិ សោឡសវត្ថូនិ, វគ្គោ តេន បវុច្ចតិ។

អថ វគ្គុទ្ទានំ –

ឧរគោ ឧបរិវគ្គោ, ចូឡមហាតិ ចតុធា;
វត្ថូនិ ឯកបញ្ញាសំ, ចតុធា ភាណវារតោ។

បេតវត្ថុបាឡិ និដ្ឋិតា។